

การแก้ปัญหาสาเหตุเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน
ตามแนวทางประชารัฐ

โดย

พลตรี ธีระวุฒิ ชุณหะนันท์
ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ ๗
กองทัพบก กระทรวงกลาโหม

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร การป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๙
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

เรื่อง การแก้ปัญหาหายาเสพติดเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนตามแนวทางประชารัฐ
ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา
ผู้วิจัย พล.ต.ณัฐวุฒิ ชุมहनันท์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๙

อำเภออมก๋อยจังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลมีปัญหาการแพร่ระบาดของฝิ่น วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาแนวทางประชารัฐในการแก้ปัญหาหายาเสพติดเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน โดยการศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาการดำเนินงานแก้ปัญหาหายาเสพติดของภาคประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ และการพัฒนาตามแนวทางประชารัฐในการแก้ปัญหาหายาเสพติดเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนในพื้นที่อำเภออมก๋อย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลได้จากการรวบรวมเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ จำนวน ๓๐ คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า อำเภออมก๋อยเป็นพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของฝิ่นและมีการปลูกฝิ่นเป็นอันดับ ๑ ของประเทศ มีปัญหาความยากจน ปลูกฝิ่นเพื่อจำหน่ายเนื่องจากมีราคาสูงกว่าผลผลิตทางการเกษตร ไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้ จึงใช้ฝิ่นเป็นยารักษาโรคมะเร็งการเปิดศูนย์ลดอันตรายจากการใช้ยา แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ การคมนาคมลำบาก บุคลากรที่ให้บริการด้านสาธารณสุขไม่เพียงพอ ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis ร่วมกับแนวทางประชารัฐในการแก้ไขปัญหายาเสพติด สรุปยุทธศาสตร์ได้ ๖ ด้านดังนี้ ๑. การจัดระบบและสร้างกลไกกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ๒. การบำบัดรักษา ๓. การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ๔. การมีส่วนร่วมของประชาชน ๕. การจัดสรรบุคลากร ๖. การคมนาคมซึ่งปัจจัยที่ทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ อำเภออมก๋อยประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนตามแนวคิดประชารัฐ ประกอบด้วย การสนับสนุนจากผู้บริหารการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดระบบโครงสร้างพื้นฐาน เสริมสร้างด้านการศึกษา ความกินดีอยู่ดี สร้างอาชีพที่มั่นคง การคมนาคมที่สะดวก และการเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำและคนในชุมชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ถึงสถานการณ์ปัญหาหายาเสพติดแก้ปัญหาหายาเสพติดในชุมชน รวมถึงการสร้างเครือข่ายเพื่อร่วมแก้ปัญหา และการสนับสนุนจากภาครัฐข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งนี้ในด้านการบริหารควรมีคณะกรรมการอำนวยการในการขับเคลื่อนงานในแต่ละยุทธศาสตร์ และการศึกษาในครั้งต่อไปควรมีการวิจัยแบบผสมผสาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นข้อเท็จจริง และนำมาเป็นแนวทางในกำหนดการพัฒนาตามแนวประชารัฐที่มีรายละเอียดชัดเจนมากขึ้น

คำนำ

รัฐบาลได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓) คือ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ซึ่งนำไปสู่การวางรากฐานการพัฒนาประเทศที่แข็งแกร่งตามแนวทางประชารัฐ และการแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญเนื่องจากเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่นทั้งปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต สุขภาพและความมั่นคงของประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาเสพติด โดยมุ่งสร้างความเข้าใจถึงเครือข่ายระดับหมู่บ้าน ชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ซึ่งจะเน้นพื้นที่ที่มีสถานการณ์ปัญหาเสพติดรุนแรงเป็นลำดับแรกและอำเภออ้อมก้อยเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกฝิ่นเป็นอันดับ ๑ ของประเทศไทย มีผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้ปลูก นายทุน ผู้รับจ้างแรงงาน ผู้เสพ ผู้ตีฝิ่น ขึ้นรุนแรงจำนวนมากกว่า ๔,๕๐๐ คน รัฐบาลจึงได้ยกระดับพื้นที่อำเภออ้อมก้อยให้เป็นพื้นที่พิเศษ โดยมอบหมายให้กองพลทหารราบที่ ๗ จัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงพื้นที่อำเภออ้อมก้อยรับผิดชอบดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานและเป็นผู้บังคับบัญชาในหน่วยกองพลทหารราบที่ ๗ จังหวัดเชียงใหม่ รับทราบและตระหนักถึงปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภออ้อมก้อยอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเห็นถึงผลกระทบของปัญหาเสพติดที่มีต่อภาวะเศรษฐกิจสังคม และความมั่นคงของประเทศไทยในระยะยาว หากไม่ได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างถูกต้อง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางประชารัฐในการแก้ไขปัญหาเสพติดเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนในพื้นที่อำเภออ้อมก้อย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางที่ต้องใช้ความร่วมมือร่วมใจของภาครัฐ และภาคประชาชนในการแก้ปัญหา โดยผู้วิจัยมีความมุ่งหวังว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะสามารถผลักดันนโยบายในการสนับสนุนด้านอัตรากำลังและทรัพยากรที่จำเป็น ให้สอดคล้องกับนโยบายการกำหนดให้อำเภออ้อมก้อยเป็นพื้นที่พิเศษ และมีการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการในระดับจังหวัดและระดับอำเภอในการขับเคลื่อนงานในแต่ละยุทธศาสตร์ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่ต่อเนื่อง และยั่งยืนต่อไป

พล.ต.

(ณัฐวุฒิ ชุณหะนนท์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๙

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง – จ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
คำอธิบายคำย่อ	ซ– ฅ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑ – ๔
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
ขอบเขตของการวิจัย	๔ – ๕
วิธีดำเนินการวิจัย	๕ – ๖
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
คำจำกัดความ	๖ – ๗
บทที่ ๒ แนวคิดประชารัฐและยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคง อย่างยั่งยืนในการแก้ปัญหายาเสพติด	๘
แนวคิดประชารัฐ	๙ – ๑๖
ยุทธศาสตร์กับการสร้างความมั่นคง	๑๗– ๒๐
การพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน	๒๐ – ๒๒
สภาพปัญหาเสพติดในปัจจุบัน	๒๓– ๒๗
วรรณกรรม / ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๗ – ๓๑
กรอบความคิดของการวิจัย	๓๑
สรุป	๓๒
บทที่ ๓ ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อยจังหวัดเชียงใหม่	๓๓
ข้อมูลพื้นฐานในพื้นที่อำเภออมก๋อย	๓๓ – ๓๘
สภาพปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย	๓๘ – ๔๕
แผนแม่บทการแก้ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย	๔๕– ๕๓
สรุป	๔๓ – ๕๔
บทที่ ๔ ยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่	๕๕
ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย	๕๕– ๕๖

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอมก๋อย	๕๖-๕๗
วิเคราะห์สภาพปัญหาเสพติดในพื้นที่มก๋อยตามหลัก SWOT Analysis	๕๗
จุดแข็งในการแก้ปัญหาเสพติด	๕๗- ๖๐
จุดอ่อนในการแก้ปัญหาเสพติด	๖๐- ๖๓
โอกาสพัฒนาในการแก้ปัญหาเสพติด	๖๓- ๖๔
อุปสรรคในการแก้ปัญหาเสพติด	๖๔- ๖๖
วิเคราะห์การบูรณาการยุทธศาสตร์ตามแนวทาง	๖๗
ประชารัฐ (Integrated Strategy)	
การกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis	๖๗ - ๖๘
ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาเสพติดของอำเภอมก๋อยตาม	๖๘ - ๗๔
แนวทางประชารัฐ	
วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการแก้ปัญหาเสพติดของอำเภอมก๋อย	๗๕
ตามแนวทางประชารัฐ	
สรุป	๗๖
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๗๗
สรุป	๗๗- ๗๘
ข้อเสนอแนะ	๗๘
บรรณานุกรม	๘๐-๘๕
ภาคผนวก	๘๖
ผนวก ก ตารางรหัสผู้ให้การสัมภาษณ์	๘๗- ๘๘
ผนวก ข แบบสัมภาษณ์	๘๙
ประวัติย่อผู้วิจัย	๙๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓ - ๑	การแบ่งเขตการปกครองอำเภออมก๋อย	๓๖
๓ - ๒	สถิติการบันทึกจับกุมยาเสพติด	๓๙ - ๔๐
๓ - ๓	แสดงสถิติพื้นที่ปลูกฝิ่นในพื้นที่ อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่	๔๒
๔ - ๑	ข้อมูลลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย	๕๕ - ๕๖
๔ - ๒	สรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการแก้ปัญหา ยาเสพติด	๖๕- ๖๖
๔ - ๓	การกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาจาก SWOT Analysis	๖๗- ๖๘
๔ - ๔	แสดงการจำแนกภาคีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๑	๖๙
๔ - ๕	แสดงการจำแนกภาคีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๒	๗๐- ๗๑
๔ - ๖	แสดงการจำแนกภาคีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๓	๗๒
๔ - ๗	แสดงการจำแนกภาคีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๔	๗๓
๔ - ๘	แสดงการจำแนกภาคีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๕	๗๔
๔ - ๙	แสดงการจำแนกภาคีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๖	๗๔

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒ - ๑	กลไกการขับเคลื่อนในพื้นที่ “ประชารัฐ”	๑๓
๒ - ๒	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำถามทางยุทธศาสตร์ ๔ คำถามกับองค์ประกอบของการบริหารยุทธศาสตร์	๑๙
๒ - ๓	ประมวผลจากระบบ บสต. และระบบ Data Warehouse	๒๔
๓ - ๑	อาณาเขตอำเภออมก๋อยที่ติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง	๓๔

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนเป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานที่พอควรปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป (พระราชดำรัสบางตอนของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในงานพระราชทานปริญญาบัตร ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗) และแนวทางการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาภายใต้การนำของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๓) ว่า มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะ ๕ ปีข้างหน้า เพื่อนำไปสู่การวางรากฐานการพัฒนาประเทศที่แข็งแกร่ง โดยมุ่งเน้นและขับเคลื่อนประเทศชาติตามยุทธศาสตร์ประชารัฐ ดังที่กล่าวในงานสานพลังประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานรากว่า ยุทธศาสตร์ประชารัฐของรัฐบาลนั้นเป็นการร่วมมือกันในการสร้างสรรค์ สร้างพลังในการทำความดีให้ประเทศชาติไม่ใช่เพื่อตนเอง หรือข้าราชการแต่ทำเพื่อประชาชนทุกคน คำมั่นสัญญาไม่ใช่ในนโยบายหาเสียง แต่ถือเป็นสัญญาระหว่างรัฐกับประชาชนที่จะร่วมมือแก้ไขปัญหา หรือแก้ไขความผิดพลาดในอดีตทั้งหมดให้ได้โดยความร่วมมือกัน แต่ไม่ใช่เป็นประชานิยม เพราะประชานิยมเป็นเรื่องที่ประชาชนให้ความนิยมนต่อภาครัฐ แต่รัฐบาลนี้เป็นความร่วมมือของรัฐบาลกับประชาชนในการแก้ปัญหา ไม่ต้องการให้เกิดบุญคุณกับใคร แต่ต้องการทำเพื่อประเทศชาติและประชาชน (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, ออนไลน์, ๒๕๕๘) จากแนวนโยบายการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ประชารัฐของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าจะส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนมีความตื่นตัว และเห็นถึงความสำคัญของแนวนโยบายดังกล่าวมากขึ้น เนื่องด้วยเป็นแนวนโยบายที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาได้หลากหลายด้าน เกิดความมั่นคง และยั่งยืนในระยะยาว

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา และการสาธารณสุข สังคมชนบทหลายพื้นที่ยังขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนา อำเภอมก๋อยเป็นอีกอำเภหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีสภาพพื้นที่อยู่ในชนบทห่างไกล ตั้งอยู่ทางใต้สุดของจังหวัด อยู่ห่างจากตัวเมือง ๑๗๙ กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาการเดินทาง ๓ ชั่วโมง มีอาณาเขตติดกับจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดตาก มีประชากรจำนวน ๖๐,๗๓๗ คน ประกอบด้วยคนพื้นราบและชนเผ่า โดยมีชนเผ่ากะเหรี่ยงเป็นชนเผ่ากลุ่มใหญ่ที่สุด รองลงมาจะเป็นมูเซอ และม้ง ประชากรส่วนใหญ่ในอำเภอมก๋อยเป็นผู้มีรายได้ต่ำ และประกอบอาชีพเกษตรแบบยังชีพ มีการหาของป่าเป็นอาชีพเสริม ดำรงชีพอยู่ด้วยการปลูกข้าวไร่เพื่อใช้กินแบบปีต่อปี พืชเศรษฐกิจ

ที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวไร่ กล้วยป่า ลิ้นจี่ กาแฟ พริกใหญ่ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๙ : ๒๑) อย่างไรก็ตามประชากรในพื้นที่ซึ่งพบปัญหาความยากลำบากในการใช้ชีวิตในหลายด้าน ทั้งจากสภาพภูมิประเทศที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับซับซ้อนทำให้การคมนาคมไม่สะดวก เนื่องจากถนนสายหลักที่ประชาชนใช้เดินทางมายังอำเภออ้อมก้อย เพื่อติดต่อราชการและทำธุรกรรมต่างๆเป็นถนนดินเกือบตลอดทั้งสาย ปัจจุบันอยู่ในสภาพที่ชำรุด เกิดหลุมบ่อเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูฝน สภาพถนนเป็นโคลนเลนการเล่นการสัญจรของประชาชนเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งในด้านการศึกษา การสาธารณสุข และการขนส่งผลผลิตทางการเกษตร นอกจากนี้ มีปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าส่งผลกระทบต่อให้เกิดภัยธรรมชาติ ทั้งน้ำท่วม ดินถล่มในฤดูฝน ไฟป่าในฤดูแล้ง ส่วนในฤดูหนาวอุณหภูมิจะลดต่ำลงมาก ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ซึ่งมีฐานะยากจน ต้องประสบภาวะภัยหนาวในทุกปี รวมถึงการลักลอบปลูกฝิ่นในพื้นที่เนื่องจากสภาพเส้นทางสัญจรที่ยากลำบากจึงเป็นอุปสรรคต่อเจ้าหน้าที่ภาครัฐในการเข้าถึงพื้นที่ที่เกิดการกระทำความผิด (ศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหายาเสพติดพื้นที่ อ.อ้อมก้อย จ.เชียงใหม่, ๒๕๕๙ : ๑๒) จากข้อมูลสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค ๕ ที่มีการรายงานการสำรวจพบพื้นที่ปลูกฝิ่น พบผู้เสพ ผู้ติดยา และการจับกุมผู้เกี่ยวข้องกับฝิ่นอย่างต่อเนื่อง อำเภออ้อมก้อยยังคงเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกและการแพร่ระบาดของปัญหาฝิ่นที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจพื้นที่ปลูกฝิ่นในปี พ.ศ.๒๕๕๕ ของสถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด พบว่าพื้นที่ปลูกฝิ่นทั้งประเทศมีจำนวนรวม ๑,๓๐๔ ไร่ โดยเป็นพื้นที่ปลูกในอำเภออ้อมก้อยถึง ๖๒๐ ไร่ ซึ่งคิดเป็นประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่ปลูกฝิ่นซ้ำซากทั้งประเทศ จึงกล่าวได้ว่าพื้นที่อำเภออ้อมก้อยเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกจำนวนมากที่สุด และยากต่อการดำเนินงานมากที่สุด (อภิรักษ์ อร่ามรัตน์ , ๒๕๕๕ : ๙๑) และปัจจุบันจากรายงานการสำรวจของสถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเดือนเมษายน ๒๕๕๘ เมื่อสิ้นสุดฤดูของการปลูกฝิ่นมีรายงานการสำรวจพบพื้นที่ปลูกฝิ่นในอำเภออ้อมก้อยจำนวน ๘๘๙ ไร่ ลดลงจากเดิมกว่าร้อยละ ๓๐ อย่างไรก็ตามอำเภออ้อมก้อยยังคงเป็นพื้นที่ที่มีรายงานการปลูกฝิ่นเป็นอันดับที่ ๑ ของประเทศไทย และมีผู้เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ปลูก นายทุน ผู้รับจ้างแรงงาน ผู้เสพ ผู้ติดยาขึ้นรุนแรงเป็นจำนวนมาก ประมาณการกว่า ๔,๕๐๐ รายในพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๖๐ : ๕) ซึ่งสภาพปัญหาที่ทำให้เกิดการปลูกฝิ่นและการเสพยาฝิ่นในพื้นที่อำเภออ้อมก้อยมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (๑) ความยากจนของประชากรในพื้นที่ โดยใช้ฝิ่นเป็นเครื่องมือในการหาเลี้ยงชีพไม่ว่าจะเป็นารรับจ้างหรือการปลูกเพื่อจำหน่ายหรืออื่นๆ เนื่องจากมีราคาที่แน่นอนกว่าผลผลิตทางการเกษตรที่ดำเนินการในพื้นที่ (๒) ปัญหาด้านสุขภาพ ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพที่เหมาะสม ทำให้ใช้ฝิ่นเป็นยาทดแทนในการรักษาโรค (๓) กลุ่มผู้มีอิทธิพล นายทุนใช้ฝิ่นเป็นเครื่องมือในการควบคุมผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ให้เป็นแรงงาน ประกอบกับกลุ่มดังกล่าวก็ต้องการแสวงหาที่พึ่งพิง ทำให้เกิดการเอาเปรียบด้านความเป็นมนุษย์ ถึงแม้ว่าจะมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลายโครงการในพื้นที่ ที่ได้เข้ามาส่งเสริมการพัฒนาผลผลิตให้แก่ประชากรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังมีข้อจำกัดด้านโครงสร้างระบบสาธารณสุขปโภค การคมนาคมที่ยากลำบากต่อการเข้าถึง และภัยธรรมชาติต่างๆ ที่เข้ามาในพื้นที่ ทำให้ปัญหาการลักลอบปลูกและเสพยาฝิ่นในพื้นที่อำเภออ้อมก้อยยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

แม้หน่วยงานทุกภาคส่วนพยายามหาแนวทางร่วมกัน แต่ยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร (โรงพยาบาลรัฐ อนุรักษ์เชียงใหม่, ๒๕๕๙ : ๒)

ในพื้นที่อำเภออมก๋อยปัญหายาเสพติด ไม่ได้มีเพียงปัญหาการลักลอบปลูกฝิ่นและเสพฝิ่นเท่านั้น ปัญหาการใช้สารเสพติดชนิดอื่นก็มีร่วมด้วยเช่นกัน จากสถิติการบันทึกจับกุมยาเสพติด ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๕๙ พบว่ามีจำนวนผู้ถูกจับกุมจากคดียาเสพติดทั้งสิ้น ๑๖๓ คน ยึดของกลางได้เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ ยาบ้า จำนวน ๑๒,๑๐๑ เม็ด ยาไอซ์ จำนวน ๔๕.๓๗ กรัม สารเสพติดให้โทษประเภท ๒ ฝิ่นดิบ จำนวน ๕,๗๗๗.๔๗ กรัม และยาเสพติดให้โทษประเภท ๕ กัญชา จำนวน ๓๘ กรัม (ศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่, ๒๕๕๙ : ๗) จากสถิติดังกล่าวถือเป็นปัญหาที่หน่วยงานทุกภาคส่วนต้องร่วมแรงร่วมใจกันในการแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่สัมพันธ์เชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่นๆหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ความคิด วิถีชีวิต สุขภาพและความมั่นคงของประเทศ ยาเสพติดมีส่วนทำลายพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสมองของเด็กและเยาวชน จึงส่งผลกระทบต่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว รัฐบาลให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และจริงจังในทุกภาคส่วน โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานคือการเอาชนะปัญหายาเสพติดได้อย่างยั่งยืน ต้องเร่งดำเนินการทั้งด้านการปราบปรามผู้ผลิต ผู้ค้า และการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดครอบคลุมทุกพื้นที่ ตั้งแต่ระดับชุมชน ท้องถิ่น และระดับประเทศ (สาธิตี เปรมปรีดี, ๒๕๕๕ : ๕๖๓) ดังนั้นรัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติด และเห็นชอบการขับเคลื่อนนโยบายประชารัฐ โดยมุ่งสร้างความเข้าใจถึงเครือข่ายระดับหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และที่ผ่านมาระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายรัฐบาล ตามแผนประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ มีเป้าหมายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนให้เข้มแข็งมั่นคงผ่านกลไกประชารัฐ โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๙ เป็นต้นมา ซึ่งจะเน้นพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีสถานการณ์ปัญหายาเสพติดรุนแรงเป็นลำดับแรก และจะขยายผลให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง ๘๑,๙๐๕ หมู่บ้าน/ชุมชน เป้าหมายทั่วประเทศในปี ๒๕๖๐ (แผนประชารัฐร่วมใจหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๐, ๒๕๕๙ : ๓) และไม่ได้มีเพียงรัฐบาลเท่านั้น ที่มองเห็นถึงปัญหาและผลกระทบของการแพร่ระบาดของยาเสพติดและการปลูกฝิ่นในพื้นที่อำเภออมก๋อย โครงการหลวงในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ก็เห็นถึงผลกระทบของปัญหานี้เช่นกัน จึงจัดตั้งโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน โดยได้ดำเนินงานพัฒนากระบวนการชุมชนเพื่อแก้ปัญหา ยาเสพติด เน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและการแพร่ระบาดของยาเสพติด ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิต สุขภาพ เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ฐานคิดพื้นที่ชุมชนศูนย์กลาง (Community Base Approach) มุ่งส่งเสริมและพัฒนาแกนนำชุมชน และอาสาสมัคร เสริมสร้างภูมิคุ้มกันในกลุ่มเสี่ยง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผู้ปลูกหรือผู้เสพรายใหม่ (เอกสารประกอบการปฏิบัติการเพื่อบูรณาการแผนปฏิบัติการโครงการขยายผลโครงการหลวง เพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน, ๒๕๕๙ : ๑๕)

จากสภาพปัญหาของอำเภออมก๋อย รัฐบาลได้มีคำสั่ง ศพส.ที่ ๒๓/๒๕๕๕ เรื่อง การปฏิบัติพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน ปี ๒๕๕๖ นั้น ได้ยกระดับพื้นที่ อ.อมก๋อย เป็นพื้นที่พิเศษตามแผน ๗ ให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการเป็นการเฉพาะ มอบหมายให้กองอำนวยการ รักษาความมั่นคงภายในภาค ๓ เป็นหน่วยรับผิดชอบ โดยจัดกลไกบริหารจัดการและมีกำลังปฏิบัติการ ประสานงานร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ องค์กรในพื้นที่ โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหา การปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนและโครงการพระราชดำริ ต่อมาในปี ๒๕๕๙ ได้มีคำสั่ง ศพส.ที่ ๑๙/๒๕๕๖ เรื่องแผนปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ปี ๒๕๕๗ ตามแผนงานที่ ๖ แผนการสกัดกั้น ยาเสพติด โดยมีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณการลักลอบขนย้ายยาเสพติดและการนำเข้ามาจากนอกประเทศ ด้วยการจับกุมปราบปรามยาเสพติดหมู่บ้านเป้าหมายมีความเข้มแข็ง เชิงคุณภาพ มีระบบเครือข่าย ป้องกันยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นและมอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคง ภายในภาค ๓ รับผิดชอบเช่นเดียวกับปี ๒๕๕๖ โดยมอบให้กองพลทหารราบที่ ๗ จัดตั้ง ศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงพื้นที่อำเภออมก๋อย มอบหมายให้กองพลทหารราบที่ ๗ เป็นหน่วยรับผิดชอบและดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ด้วยการประสานงานร่วมกับหน่วยงาน และองค์กรในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน และโครงการพระราชดำริ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งเน้นที่จะศึกษาแนวทางประชารัฐในการแก้ปัญหาเสพติด เพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
๒. เพื่อศึกษาผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาเสพติด ในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ตามหลักการ SWOT Analysis
๓. เพื่อศึกษาการบูรณาการทำงานแก้ปัญหาเสพติด ตามแนวทางประชารัฐระหว่าง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่
๔. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- ๑.๑ ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
- ๑.๒ ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินงานแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ที่ผ่านมามีในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

๑.๓ ศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

๑.๔ ศึกษาแนวทางการบูรณาการทำงานแก้ปัญหา ยาเสพติด ตามแนวทางประชารัฐระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่

๑.๕ ศึกษาปัจจัยที่ทำให้การแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

๒. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาในพื้นที่ในอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ตำบล ๖ ตำบล ได้แก่ ตำบลอมก๋อย ตำบลนาเกียน ตำบลสบโขง ตำบลแม่ตื่น ตำบลม่อนจอง และตำบลยางเปียง

๓. ขอบเขตด้านประชากร สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มบุคคลสำคัญ (Key Informant) ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง และตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ จำนวน ๓๐ คน โดยแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑) กลุ่มภาคประชาชน ได้แก่ ตัวแทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ จำนวน ๕ คน ๒) กลุ่มภาครัฐ ได้แก่ ตัวแทนฝ่ายปกครอง ทหาร ฝ่ายการศึกษา สาธารณสุขในพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรการเกษตรพื้นที่สูง จำนวน ๒๐ คน และ ๓) กลุ่มภาคเอกชน ได้แก่ ประชาสังคม หรือมูลนิธิ จำนวน ๕ คน

๔. ขอบเขตด้านเวลา ใช้เวลาในการศึกษา ตั้งแต่ เดือนธันวาคม ๒๕๕๙ ถึงเดือน พฤษภาคม ๒๕๖๐ รวมระยะเวลาการศึกษาทั้งสิ้น ๖ เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมและการศึกษาข้อมูลเอกสาร เช่น เอกสารสรุปการประชุมในระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดของอำเภออมก๋อย เอกสารแผนงานโครงการต่างๆของส่วนราชการในอำเภอ เช่น พัฒนาการอำเภออมก๋อย องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การเกษตรพื้นที่สูง สถานบริการสาธารณสุข โรงเรียน ฯลฯ เอกสารการศึกษาของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) แผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน เอกสารรายงานผลการดำเนินงานของโครงการต่างๆในพื้นที่ เอกสารการศึกษาของ ป.ป.ส. และสถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด เอกสารการศึกษาของศูนย์วิชาการสารเสพติดภาคเหนือ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) จากกลุ่มบุคคลสำคัญ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง และตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ จำนวน ๓๐ คนโดยแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑) กลุ่มภาคประชาชน ได้แก่ ตัวแทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำ

ชุมชน และประชาชนในพื้นที่ จำนวน ๕ คน ๒) กลุ่มภาครัฐ ได้แก่ ตัวแทนฝ่ายปกครอง ทหาร ฝายการศึกษา สาธารณสุขในพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรการเกษตรพื้นที่สูง จำนวน ๒๐ คน และ ๓) กลุ่มภาคเอกชน ได้แก่ ประชาสังคม หรือมูลนิธิ จำนวน ๕ คน เพื่อรวบรวม ความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนความคิดเห็นต่อการจัดทำยุทธศาสตร์ประชารัฐเพื่อสร้างความมั่นคง อย่างยั่งยืนในพื้นที่ ในระหว่างวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๐ ถึง ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และจดบันทึก รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมและการศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และจากแนวคิดทฤษฎีมาเป็นกรอบแนวคิด เพื่ออธิบายผลการวิจัยที่เกิดขึ้นโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Content Analysis) และการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation)

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

๑. ทำให้ทราบสถานการณ์และสภาพปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย
๒. ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis ในพื้นที่อำเภออมก๋อย
๓. ทำให้ได้ผลการศึกษาตามแนวทางประชารัฐมาดำเนินการบูรณาการการทำงาน แก้ไขปัญหาเสพติดระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ โดยกำหนด เป็นยุทธศาสตร์ร่วมกัน

คำจำกัดความ

แนวทางประชารัฐในการ
แก้ปัญหาเสพติด

หมายถึง แนวทางในการรวมพลังทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาครัฐ เพื่อดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้านชุมชน พัฒนา โดยรัฐบาลเป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตาม กระบวนการประชาธิปไตย ทำให้การบริหารงานต่างๆไม่สร้างความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐบาล มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ความมั่นคง

หมายถึง การมีเสถียรภาพทางการเมืองประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีหลักนิติรัฐที่เข้มแข็ง และมีความยุติธรรม

ยั่งยืน

หมายถึง การคำนึงถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งต้องยึดความต้องการของประชาชนเป็นหลักต้องเริ่มจากการเข้าใจปัญหาที่แท้จริง จากพื้นที่หรือจากชุมชน ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสมตาม กำลังความสามารถของตนเอง ใช้หลักเหตุและผล และการรู้เท่าทัน ความเปลี่ยนแปลงหรือการมีภูมิคุ้มกันตามแนวทางปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเน้นเรื่องความเข้มแข็งจากภายในตัวบุคคล ชุมชนและสังคม

การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน
(SWOT Analysis)

หมายถึง การวิเคราะห์สภาพองค์กร หรือหน่วยงานในปัจจุบัน
เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งทีอาจเป็นปัญหาสำคัญ
ในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต

บทที่ ๒

แนวคิดประชารัฐและยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน ในการแก้ปัญหาหาเสพติด

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เพื่อศึกษาการแก้ปัญหาหาเสพติดเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนตามแนวทางประชารัฐซึ่งผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและทบทวนเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑. แนวคิดประชารัฐ

- ๑.๑ ความหมายของแนวคิดประชารัฐ
- ๑.๒ ความสำคัญและประโยชน์ของแนวคิดประชารัฐ
- ๑.๓ องค์ประกอบของแนวคิดประชารัฐ
- ๑.๔ วิธีการดำเนินงานตามแนวคิดประชารัฐ
- ๑.๕ แนวคิดประชารัฐกับการแก้ไขปัญหาหาเสพติด

๒. ยุทธศาสตร์กับการสร้างความมั่นคง

- ๒.๑ ความหมายของยุทธศาสตร์
- ๒.๒ องค์ประกอบของยุทธศาสตร์
- ๒.๓ วิธีการจัดทำยุทธศาสตร์
- ๒.๔ ยุทธศาสตร์กับการพัฒนา

๓. การพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน

- ๓.๑ ความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- ๓.๒ แนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๔. สภาพปัญหาหาเสพติดในปัจจุบัน

- ๔.๑ สถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย
- ๔.๒ ผลกระทบของปัญหาหาเสพติด
- ๔.๓ แนวทางการแก้ปัญหาหาเสพติด

๕. วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- ๕.๑ วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางประชารัฐ
- ๕.๒ วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์
- ๕.๓ วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๖. กรอบแนวคิดของการวิจัย

๗. สรุป

แนวคิดประชารัฐ

๑. ความหมายของแนวคิดประชารัฐ

คำว่า “ประชารัฐ” มาจากท่อนแรกของเพลงชาติไทยที่มีใจความว่า “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทยเป็นประชารัฐไผทของไทยทุกส่วนอยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวลด้วยไทยล้วนหมายรักสามัคคี...” ดังนั้น “ประชารัฐ” จึงเป็นแนวทางในการสร้างความสามัคคีรวมพลังของผู้คนในสังคมไทยโดยไม่แยกฝักแยกฝ่ายและไม่กั้นใครออกไป (Inclusive) อีกทั้งยังเป็นจิตสำนึกและหน้าที่ที่พี่น้องคนไทยทุกคนจะต้องร่วมมือกันในการปกป้องแผ่นดินแม่จากภัยอันตรายทั้งปวงและร่วมกันพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้ามั่นคงและยั่งยืน (พลเดช ปิ่นประทีป, ออนไลน์, ๒๕๕๘) รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีความเชื่อว่าประชารัฐเป็นกลไกที่มีกระบวนการแตกต่างจากประชานิยมโดยถือว่าประชารัฐเป็นยุทธศาสตร์ในการวางเศรษฐกิจฐานรากอย่างเป็นทางการ ซึ่งจะเป็นการรวมพลังทุกภาคส่วนไม่ว่าจะอยู่ในภาคประชาชนภาคธุรกิจหรือภาครัฐทุกคนก็คือประชาชนของชาติ รัฐบาลจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกสนับสนุนเปิดช่องทางให้เอกชนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตามกระบวนการประชาธิปไตย ทำให้การบริหารงานต่างๆไม่สร้างความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างประชาชนกับรัฐบาลมีการทำงานพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การสร้างเครือข่ายประชารัฐในทุกด้าน ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เป็นแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินยุคปัจจุบัน (สนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์, ออนไลน์, ๒๕๕๘) และมีผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมายของแนวคิดประชารัฐไว้ดังนี้

วิโรจน์ อาลี (ออนไลน์, ๒๕๕๘) ให้ความเห็นว่าการประกาศขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประชารัฐของรัฐบาลสามารถช่วยให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจได้ในระดับหนึ่ง แต่ไม่สามารถช่วยได้ในระยะยาวและไม่สามารถแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมได้ ปัญหาความเหลื่อมล้ำจะแก้ไขได้ต้องแก้ที่โครงสร้างทางเศรษฐกิจรัฐบาลต้องมีเป้าหมายชัดเจนว่าจะมียุทธศาสตร์อย่างไรจะเน้นขับเคลื่อนเศรษฐกิจในด้านไหน

วชิรคุณ ทวีเทพ (ออนไลน์, ๒๕๕๘) ให้ความเห็นว่านโยบายประชารัฐของรัฐบาลออกมาเพื่อพยายามแก้ปัญหาเศรษฐกิจฐานรากของภาคประชาชนรัฐบาลกำลังพยายามมองหาแนวทางการฟื้นตัวของการบริโภคภายในประเทศและการกระตุ้นธุรกิจเอสเอ็มอี (SMEs) ในส่วนของความแตกต่างระหว่างประชารัฐและประชานิยมส่วนตัวคงไม่สามารถตัดสินได้เพราะทั้งสองอย่างมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกัน

พงษ์ศักดิ์ วัชรนุกุลเกียรติ (ออนไลน์, ๒๕๕๘) ให้ความเห็นว่ายุทธศาสตร์ประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานรากถือเป็นเรื่องที่ดีเป็นบทบาทสำคัญของภาคเศรษฐกิจโดยรวมหากเศรษฐกิจฐานรากไม่แข็งแรงโอกาสพัฒนาในมิติอื่นก็ค่อนข้างที่จะลำบากขีดความสามารถในการแข่งขันจะยากตามไปด้วยในทางกลับกันหากเศรษฐกิจฐานรากแข็งแรงโดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมประเทศชาติจะขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ถูกต้องมีความยั่งยืนในอนาคต

อนุสรณ์ ธรรมใจ (ออนไลน์, ๒๕๕๘) กล่าวถึงความแตกต่างของ “ประชารัฐ” และ “ประชานิยม” โดยสรุปว่าประชารัฐเป็นกระบวนการวิธีในการทำงานไม่แยกคนออกทุกคนเข้ามามีบทบาทได้หมดในเรื่องของการแก้ไขปัญหาของบ้านเมือง ส่วนประชานิยม คือ นโยบายซึ่งมีทั้งบวกและลบ

ประชานิยมสามารถใช้กระบวนการประชารัฐไปทำให้เกิดคุณภาพได้ โดยให้เกิดการมีส่วนร่วมในการรู้สึกเป็นเจ้าของ ซึ่งการที่สังคมไทยจะก้าวข้ามพ้นประชานิยมไปได้ควรต้องสร้างระบบรัฐสวัสดิการเข้ามาแทนที่ หากยังไม่มีความพร้อมทางเศรษฐกิจก็ต้องพัฒนาสังคมสวัสดิการ คือจัดระบบสวัสดิการให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อลดภาระทางการคลังขึ้นมา นอกจากนี้ยังต้องสร้าง “ประชารัฐที่มีรากฐานจากประชาสังคม” และ “สำนักพลเมือง” เพื่อออกจาก “ประชานิยม”

จากที่สรุปมาผู้วิจัยมีความเห็นว่าทั้งประชารัฐและประชานิยมมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับวิธีการนำมาใช้ดังนั้นการจะให้ระบุให้ชัดเจนว่าต่างกันตรงไหนอย่างไรเป็นเรื่องที่ทำได้ยากอย่างไรก็ตามยุทธศาสตร์ประชารัฐในรัฐบาลพลเอกประยุทธ์จันทร์โอชาที่มีความเชื่อว่าประชารัฐเป็นกลไกที่มีกระบวนการที่แตกต่างจากประชานิยมนับว่าเป็นยุทธศาสตร์ในการวางเศรษฐกิจฐานรากอย่างเป็นทางการซึ่งจะเป็นการรวมพลังจากทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชนรวมถึงภาคประชาชนเพื่อผลักดันให้เกิดพลังไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยกัน ดังนั้น หลักการของแนวทางประชารัฐจึงมุ่งเน้นไปที่ประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างความมั่นคง มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และความกินดีอยู่ดีของคนในชาติ

๒. ความสำคัญและประโยชน์ของแนวคิดประชารัฐ

นณริฎ พิศลยบุตร (ออนไลน์, ๒๕๕๙) นักวิชาการสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ได้กล่าวถึงนโยบาย “ประชารัฐ” ว่าเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แทนกรอบนโยบายแบบเก่าก็คือนโยบาย “ประชานิยม” โดยในตัวละครสำคัญพบว่านโยบายประชานิยมจะมุ่งเน้นที่ความนิยมชมชอบของประชาชนเป็นหลักซึ่งเมื่ออยู่ภายใต้ระบบการเลือกตั้งนโยบายประชานิยมจะเลือกพุ่งเป้าไปที่ความนิยมชมชอบของกลุ่มประชาชนส่วนใหญ่ก่อน เพื่อให้ได้รับการเลือกตั้ง ซึ่งอาจจะไม่เป็นที่นิยมชมชอบหรือแม้กระทั่งเกิดผลเสียต่อกลุ่มประชาชนส่วนน้อย ส่วนนโยบายประชารัฐ คือการปิดจุดอ่อนของนโยบายประชานิยม โดยตัวละครสำคัญของนโยบายประชารัฐจะอยู่ที่การใช้อำนาจของรัฐเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ นโยบายประชารัฐจึงมิได้มุ่งเน้นที่การสร้างการนิยมชมชอบของประชาชนในระยะสั้นเป็นหลัก เพราะนโยบายที่ประชาชนให้ความนิยมชมชอบอาจจะมึผลเสียตามมาในอนาคตก็เป็นได้และไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของแหล่งที่มาของอำนาจว่าจะเป็นประชาธิปไตยหรือไม่อีกด้วย ขอเพียงแต่ผลประโยชน์ของการดำเนินนโยบายให้ตกอยู่กับประชาชนก็พอเมื่อย้อนมองถึงนโยบายประชารัฐในรอบ ๑ ปีที่ผ่านมา และมองทิศทาง การขับเคลื่อนนโยบายในอนาคตผ่านการตั้งคณะกรรมการประชารัฐ พบว่า นโยบายประชารัฐที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมา และคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตจะมีอยู่ ๒ รูปแบบที่สำคัญ รูปแบบแรก คือ กลุ่มนโยบายที่ดูแลกลุ่มรากหญ้าโดยตรง ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของการอัดฉีดเงินกองทุนหมู่บ้านหรือมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ในระดับตำบล ซึ่งเป็นมาตรการดูแลสนับสนุนแบบเฉพาะเจาะจงลงไปให้แก่กลุ่มประชาชนและในระดับพื้นที่ รูปแบบที่สอง คือ กลุ่มนโยบายที่สนับสนุนภาคธุรกิจ เพื่อลดปัญหาผลผลิตคงค้าง ก่อให้เกิดการผลิต การจ้างงาน การลงทุนระลอกใหม่ตัวอย่างของนโยบายในรูปแบบที่สอง เช่น มาตรการยกเว้นภาษีสำหรับรายได้ที่จ่ายไปเพื่อซื้อสิ่งหามิตรทรัพย์ มาตรการลดหย่อนภาษี ๑๕,๐๐๐ บาท สำหรับการซื้อสินค้าและบริการในช่วงปลายปีที่ผ่านมา เป็นต้น ทั้งสองรูปแบบจะให้ผลประโยชน์ต่อประชาชนในระดับที่ต่างกัน โดยนโยบายรูปแบบแรกจะให้ผลกระทบโดยตรง

อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยมากกว่า เนื่องจากเป็นการให้การช่วยเหลือแก่กลุ่มประชาชนโดยตรง ในขณะที่นโยบายรูปแบบที่สองจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนทางอ้อมผ่านการสนับสนุนภาคธุรกิจ

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่านโยบายที่จะพัฒนารูปแบบประชารัฐ คือสร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชนอย่างยั่งยืน โดยต้องไม่เช่นนโยบายฉาบฉวยที่เน้นการแก้ไขปัญหาผลผลิตส่วนเกิน แต่ต้องเป็นนโยบายที่วางกลยุทธ์อุตสาหกรรมในอนาคตที่เหมาะสม ที่จะก่อให้เกิดการผลิต การจ้างงาน และการลงทุนอย่างต่อเนื่องในอนาคตและเกิดผลประโยชน์สูงสุดทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

๓. องค์ประกอบของแนวคิดประชารัฐ

สังคมที่มีกลไกประชารัฐที่ดี (Good Governance) เปรียบเสมือนมีพลังขับเคลื่อนที่ดีที่เป็นเครื่องยืนยันว่าการบริหารจัดการทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองจะตั้งอยู่บนรากฐานที่มั่นคงเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ในสังคม การนิยามว่ากลไกประชารัฐที่ดีโดยภาพรวมทั่วไปจะมีลักษณะและความหมายคุณค่าที่ล้ำลึกกว่าการกล่าวถึงกลไกการบริหารรัฐกิจ หรือการบริหารงานของภาคราชการ ดังที่เคยศึกษากันมาในอดีตคุณลักษณะของกลไกประชารัฐที่ดีและจะต้องมีลักษณะและเงื่อนไข ดังนี้ (อรพินท์ สพอิชชัย, ๒๕๔๑ : ๗)

๓.๑ การมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Public Participation) เป็นกลไกกระบวนการที่ประชาชนมีโอกาสและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกัน (Equity) รวมถึงการให้เสรีภาพแก่สื่อมวลชนและให้เสรีภาพแก่สาธารณชนในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ คุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่สาธารณชนจะมีส่วนร่วม คือ การมีรูปแบบการปกครองและบริหารงานที่กระจายอำนาจ (Decentralization)

๓.๒ ความสุจริตและโปร่งใส (Honesty and Transparency) เป็นกลไกที่มีความสุจริตและโปร่งใสซึ่งรวมถึงการมีระบบกติกากฎและการดำเนินงานที่เปิดเผย ตรงไปตรงมา ประชาชนสามารถเข้าถึงและได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเสรี เป็นธรรม ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

๓.๓ พันธะความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) เป็นกลไกที่มีความรับผิดชอบในบทบาทภาระหน้าที่ที่มีต่อสาธารณชน โดยมีการจัดองค์กร หรือการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เน้นการดำเนินงานเพื่อสนองตอบความต้องการของกลุ่มต่างๆ ในสังคมอย่างเป็นธรรม

๓.๔ กลไกการเมืองที่ชอบธรรม (Political Legitimacy) เป็นกลไกที่มีองค์ประกอบของผู้ที่เป็นรัฐบาลหรือผู้ที่เข้าร่วมบริหารประเทศที่มีความชอบธรรมเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม โดยรวมไม่ว่าจะโดยการแต่งตั้ง หรือเลือกตั้ง แต่จะต้องเป็นรัฐบาลที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนว่ามีความสุจริต มีความเที่ยงธรรม และมีความสามารถที่จะบริหารประเทศได้

๓.๕ กฎเกณฑ์ที่ยุติธรรมและชัดเจน (Fair Legal Framework and Predictability) คือ มีกรอบของกฎหมายที่ยุติธรรมและเป็นธรรมสำหรับกลุ่มคนต่างๆในสังคม ซึ่งกฎเกณฑ์มีการบังคับใช้และสามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนซึ่งคนในสังคมทุกส่วนเข้าใจ

๓.๖ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) เป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดกระบวนการทำงาน การจัดองค์กร การจัดสรรบุคลากรและมีการใช้ทรัพยากรสาธารณะต่างๆอย่างคุ้มค่าและเหมาะสม มีการดำเนินการและการให้บริการสาธารณะที่ให้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจและกระตุ้นการพัฒนาของสังคมทุกด้าน

การที่จะสร้างกลไกประชารัฐที่ดี มีความหมายที่ล้ำลึกและมีปัจจัยที่มากกว่าการปรับปรุงหรือปฏิรูประบบราชการให้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอย่างที่เราเคยถือปฏิบัติ ดังนั้น จึงควรต้องมีการดำเนินงานด้านนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบว่า สำหรับสังคมไทยการพัฒนาในส่วนที่เรียกว่า “กลไกประชารัฐที่ดี” ตามความหมายสากลที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางนี้จะเหมาะสมกับสังคมไทยมากน้อยเพียงใด ในปัจจุบันประเทศได้ดำเนินการอะไรไปแล้วบ้างมีส่วนใดบ้างที่ยังไม่สมบูรณ์ มีส่วนใดบ้างที่ต้องแก้ไข ใครบ้างที่ควรร่วมรับผิดชอบและควรดำเนินการอย่างไรเพื่อให้เกิดการยอมรับ เข้าใจ และถือปฏิบัติกันในสังคม

๔. วิธีการดำเนินงานตามแนวคิดประชารัฐ

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกล่าวเปิดงานและมอบแนวนโยบายการสานพลังประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานราก ณ ฮอลล์ ๙ อิมแพคพอร์ม ศูนย์การแสดงสินค้าและการประชุมอิมแพคอารีนา เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๕๘ ซึ่งตอนหนึ่งของการมอบนโยบายและแนวทางการดำเนินงานสานพลังประชารัฐเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐในระดับพื้นที่ว่า “จากที่ได้รับฟังรายงานจากคณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐทำให้เห็นถึงแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านกลไกประชารัฐตามนโยบายของรัฐบาล โดยเป็นความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนประเทศไปข้างหน้าวันนี้ทุกคนกำลังเดินหน้าไปด้วยกันทั้งระบบตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง จนถึงปลายทางเพราะการแก้ปัญหาทุกอย่างต้องเริ่มจากต้นทางหรือต้นเหตุแห่งปัญหา ก่อน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งยุทธศาสตร์ในด้านการพัฒนา คือ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” โดยเป็นการเข้าใจและเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ว่ามีความต้องการหรือยังขาดในเรื่องใด เพื่อจะนำมาสู่แนวทางการระดมการแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปสู่ปลายทาง คือ การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของประชาชนทำให้ประชาชนมีความสุข มีรายได้ที่เพียงพอในการเลี้ยงตนสามารถที่จะเสียสละช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมได้”

และจากหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (สลค.) ส่วนที่ ๑๕๐๖/ว ๔๐๓ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๘ ได้แจ้งข้อสั่งการของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและนายกรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางในการปฏิบัติงาน การติดตามและเร่งรัดการดำเนินการและการประเมินผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติ โดยมีสาระสำคัญคือ

๑. การแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ผ่านกลไก “ประชารัฐ” ให้ทุกส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ ตามหลักการการทำงานเชิงรุก

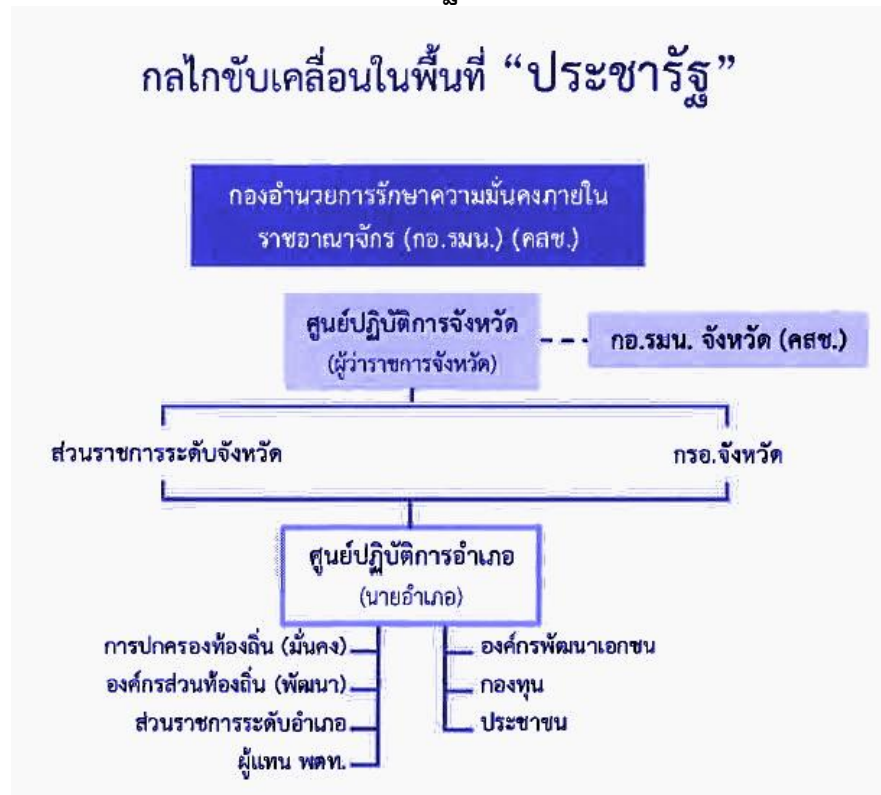
๒. การบูรณาการการทำงานทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่ผ่านกลไก “ประชารัฐ” ดำเนินการบนหลักการความมีเอกภาพต้องมีการประสานงานเพื่อหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้มีความชัดเจนเพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

๓. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ คณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการปรับปรุงการประเมินผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการ

รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานของรัฐ โดยประเด็นสำคัญที่ควรใช้ประกอบการประเมิน เช่น การมีวิสัยทัศน์ การทำงานเชิงรุก ประสิทธิภาพทั้งงานตามพันธกิจและการขับเคลื่อนนโยบายให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ตามเป้าหมายผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นความเดือดร้อนของประชาชน ความพึงพอใจของประชาชน ผลงานที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อส่วนรวมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรวมทั้งความประพฤติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

สรุปได้ว่ากลไก “ประชารัฐ” เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินการในระดับพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยศูนย์ปฏิบัติการจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.จังหวัด) (คสช.) ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ นายอำเภอ การปกครองท้องถิ่น องค์กรส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการระดับอำเภอ ผู้แทนพลเรือน ตำรวจ ทหาร (พตท.) องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน และประชาชน รายละเอียดดังภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒-๑ กลไกการขับเคลื่อนในพื้นที่ “ประชารัฐ”

ที่มา : สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (สลค.), ๒๕๕๘ : ๓.

การบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วนถือเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะการนำแผนประชารัฐลงสู่การปฏิบัติจริงหากขาดการบูรณาการร่วมกันก็ยากที่จะขับเคลื่อนแผนประชารัฐได้ การบูรณาการที่ดีต้องเหมาะสมกับปัญหาและบริบทของแต่ละพื้นที่ ทำให้คนในพื้นที่มองเห็นปัญหาและการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันจะส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๕. แนวคิดประชารัฐกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด

การแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญที่สังคมต้องตระหนักและเป็นหน้าที่ของทุกคนในชาติที่ต้องร่วมมือร่วมใจในการป้องกัน รัฐบาลได้กำหนดการแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นวาระเร่งด่วนของชาติที่ต้องรีบเร่งดำเนินการ ด้วยการผนึกกำลังของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมตามแผนประชารัฐ โดยมีเป้าหมายคือการขจัดยาเสพติดให้หมดไปจากสังคมโดยสิ้นเชิง รัฐบาลมีความห่วงใยต่ออนาคตของเด็กและเยาวชนอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในส่วนของผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด โดยได้จัดทำแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ ขับเคลื่อนด้วยกลไกและกระบวนการประชารัฐ พร้อมมุ่งดำเนินการกับกลุ่มผู้ค้า ผู้ผลิตและเครือข่ายยาเสพติด รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายยาเสพติดหลายฉบับให้เป็นร่างกฎหมายยาเสพติดฉบับเดียว เพื่อให้มีการบังคับใช้ที่เชื่อมโยงสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (คำปราศรัย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีเนื่องในวันต่อต้านยาเสพติดโลก ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๐ ออกอากาศทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย)

จากแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ สู่วิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีเจตนารมณ์ให้ปัญหายาเสพติดเป็นวาระสำคัญของชาติที่ส่งผลกระทบต่อความเดือดร้อนความทุกข์ยากของประชาชนและศักยภาพการพัฒนาของประเทศในอนาคตจำเป็นต้องใช้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง โดยกลไกของ “ประชารัฐ” ในระดับพื้นที่ได้แก่อำเภอ/เขตซึ่งทำงานใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดเป็นศูนย์กลางบูรณาการมาตรการทุกด้านให้เข้าถึงประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน และนำไปสู่การแก้ปัญหายาเสพติดให้บังเกิดผลภายใต้การสนับสนุนของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับการจัดเงื่อนไขอิทธิพลผลประโยชน์โดยดำเนินการมาตรการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๙ : ๑)

นโยบาย

๑. หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและนายกรัฐมนตรีให้ทุกส่วนราชการหน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ดังนี้ ๑) การแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ผ่านกลไกประชารัฐดำเนินการบนหลักการทำงานเชิงรุกโดยให้ผู้ปฏิบัติทุกระดับในสังกัดเข้าใจปัญหาที่แท้จริงและลงพื้นที่เป็นระยะ เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งในการดำเนินงานและการบังคับใช้กฎหมายรวมทั้งต้องติดตามประเมินผลและรายงานความคืบหน้าในการทำงานเป็นระยะ ๒) การบูรณาการการทำงาน ทั้งในระดับนโยบาย และระดับพื้นที่ผ่านกลไกประชารัฐให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ ทั้งในส่วนกลางส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นดำเนินการบนหลักการความมีเอกภาพ มีการดำเนินการสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันและการบังคับใช้กฎหมายต้องมีการบูรณาการมิใช่ต่างคนต่างถือกฎหมายของตนเองเป็นหลัก

๒. คณะรัฐมนตรีประชุม เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ ลงมติรับทราบและเห็นชอบทิศทางและกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เสนอโดยให้พิจารณาปรับปรุงรูปแบบและแนวทางการจัดทำแผนระดับกลไกการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒

ไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะกลไกทางกฎหมายและกลไกประชารัฐที่จะช่วยสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒

๓. คณะรัฐมนตรีโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบายการปราบปรามยาเสพติด เพื่อให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจะต้องดำเนินการสร้างความเข้าใจถึงเครือข่ายระดับชุมชนให้มีส่วนร่วมมากขึ้นโดยจะขอความร่วมมือกับฝ่ายความมั่นคงกระทรวงกลาโหมและกระทรวงมหาดไทย

๔. ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) กำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดปี ๒๕๕๙ ประกอบด้วย ๔ แผน ได้แก่ ๑) แผนป้องกันยาเสพติด ๒) แผนบำบัดรักษายาเสพติด ๓) แผนการปราบปรามยาเสพติด และ ๔) แผนบริหารจัดการอย่างบูรณาการโดยแผนงานการป้องกันและสร้างการมีส่วนร่วมกลุ่มประชาชนทั่วไปเป็นส่วนหนึ่งในแผนป้องกันยาเสพติด กำหนดเป้าหมายสร้างกระบวนการและพัฒนาศักยภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ๘๑,๙๐๕ แห่ง มีเป้าหมาย คือ เอาชนะปัญหายาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศ ๘๑,๙๐๕ แห่ง ภายในปี ๒๕๖๐ ด้วยกลไกและกระบวนการของประชารัฐร่วมป้องกันดูแลปัญหายาเสพติดในชุมชนตนเองหมู่บ้าน/ชุมชน โดยมีตัวชี้วัด ดังนี้ ๑) หมู่บ้าน/ชุมชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนจากปัญหายาเสพติดในชุมชนลดลง ๒) ประชาชนเข้าร่วมเฝ้าระวังป้องกันยาเสพติดในชุมชนทั้งการแจ้งข่าวสารและการดำเนินงาน ๓) ดำเนินมาตรการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งที่มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องและที่ปล่อยปละละเลย และ ๔) ประชาชนมีความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน

โดยมีแนวความคิดว่าการปฏิบัติการเอาชนะยาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนจะต้องสลายโครงสร้างปัญหาด้วย การลดและขจัดอิทธิพลของกลุ่มการค้ายาเสพติดเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องมีผลประโยชน์ให้ประชาชนในพื้นที่มั่นใจที่จะเข้าร่วมการแก้ไขปัญหาลำดับแรกแล้วดำเนินมาตรการทุกด้านทั้งการป้องกันบำบัดรักษาการปราบปรามการพัฒนาเพื่อลดเงื่อนไขอย่างสอดคล้อง ประสานกันด้วยกลไกและกระบวนการ “ประชารัฐ” โดยหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ควบคู่กับกำลังภาคประชาชนที่จะรักษาพื้นที่ต่อเนื่องในระยะต่อไป ด้วยหลักการเข้าใจเข้าถึงและพัฒนา ผู้ผลิต ผู้ค้ายาเสพติดจะต้องถูกดำเนินการตามกฎหมายอย่างจริงจัง และเปิดโอกาสให้บุคคลที่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับขบวนการยาเสพติดทั้งจากเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมและผลประโยชน์ชักนำให้ละเลิกพฤติกรรมด้วยการปรับเปลี่ยนทัศนคติและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

การปฏิบัติ

๑. ดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่ในการควบคุมจัดการกับสถานการณ์ปัญหา รวมทั้งผู้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยจัดให้มีการรับข้อมูลข่าวสาร ตรวจสอบ กลั่นกรอง เจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคล ซึ่งอาจมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดระดับชาติระดับจังหวัด/กทม. ระดับอำเภอ/เขต

๒. จัดกำลังปฏิบัติให้ครอบคลุมภารกิจและสอดคล้องกับสถานการณ์ของพื้นที่ ๑) กลุ่มพื้นที่สถานการณ์ที่อยู่ในขีดความสามารถของหน่วยปกติ(ศอ.ปส.จ./กทม.) ๒) กลุ่มพื้นที่ที่สถานการณ์ปัญหายาเสพติดรุนแรงและพื้นที่อิทธิพล ๓) จัดให้มีหน่วยเฉพาะกิจด้านการข่าวและ

ปราบปรามยาเสพติดประกอบกำลังร่วมจากสำนักงานป.ป.ส. ตำรวจและทหารขึ้นบังคับบัญชาต่อผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ

๓. พัฒนาหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินที่มีอยู่และอยู่ระหว่างการจัดตั้งใหม่ให้เป็นหมู่บ้านที่มีความมั่นคงในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของตนเอง โดยให้ตรวจสอบสถานการณ์ปัญหายาเสพติด และประเมินความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน หากพบว่ายังมีปัญหายาเสพติดให้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสริมสร้างความเข้มแข็งเช่นเดียวกับหมู่บ้าน/ชุมชนอื่น

๔. จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศปก.ศอ.ปส.) ที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ประกอบกำลังร่วมหน่วยปฏิบัติการตามแผนทำหน้าที่รับแจ้งข่าวสารข้อร้องเรียนด้านยาเสพติดจากประชาชนอำนวยการประสานการปฏิบัติติดตามและประมวลผลการดำเนินงานตามแผนและรายงานผอ.ศอ.ปส. และผู้เกี่ยวข้อง

๕. ให้ศูนย์ปฏิบัติการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดและกรุงเทพมหานคร (ศอ.ปส.จ./กทม.) อำนวยการบริหารและสนับสนุนการดำเนินงานของ ศป.ปส.อ./ข. การนิเทศติดตามการปฏิบัติในพื้นที่ให้บรรลุเป้าหมาย โดยให้แต่งตั้งคณะตรวจนิเทศ ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค/กทม. นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่ให้คำปรึกษา แนะนำการดำเนินงาน เพื่อให้การนำแผนไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

๖. ให้ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ/เขต (ศป.ปส.อ./ข.) เป็นกลไกการปฏิบัติตามแผน ร่วมกับกลไกประชารัฐในพื้นที่ให้เป็นรูปธรรมอย่างจริงจังทั้ง ๓ ระบบ ได้แก่ ๑) การป้องกันยาเสพติด ๒) การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ๓) การปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดและการระดมความร่วมมือจากประชารัฐทุกหน่วยงาน ทุกภาคส่วนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในด้านบำบัดรักษาด้านการป้องกัน ด้านการปราบปราม และด้านการบริหารจัดการ

๗. สร้างความเข้มแข็งให้กำลังภาคประชาชนด้วยกำลัง ๒ ส่วน ซึ่งจะต้องฝึกกำลังดูแลรักษาหมู่บ้าน/ชุมชนของตน ประกอบด้วย กำลังประชาชนซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ร่วมกับ กำลังของผู้มีจิตอาสาเข้ามาร่วมเป็นพลังเฝ้าระวังป้องกันและต่อต้านยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ภายใต้การสนับสนุนและระบบตอบแทนจูงใจของภาครัฐอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องและพัฒนาให้เป็นอาสาพัฒนาประชารัฐ (อปร.) มีขีดความสามารถและความเข้มแข็งเป็นแกนนำสามารถขับเคลื่อนการเฝ้าระวังและควบคุมปัญหายาเสพติดในพื้นที่

๘. ให้กระทรวงกรมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนกำลังพลเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์เข้าร่วมดำเนินงานตามแผน ตามแนวทางที่คณะรัฐมนตรีจะพิจารณา กำหนดโดยในกระทรวงกรมหน่วยงานส่วนกลางให้ ผอ.ศอ.ปส. ประสานขอรับการสนับสนุนเจ้าหน้าที่เพื่อประกอบเป็นหน่วยเฉพาะกิจหรือทำงานเฉพาะด้าน ในส่วนภูมิภาคให้ผู้ว่าราชการจังหวัด/ผอ.ศอ.ปส.จ. เป็นผู้ประสานและบริหารจัดการกำลังเพื่อปฏิบัติการกิจตามแผนนี้

๙. ให้ทุกส่วนราชการโดยกรมประชาสัมพันธ์เป็นหน่วยงานหลักดำเนินการปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง ด้วยสื่อและวิธีการสื่อสารทุกรูปแบบเพื่อให้ประชาชนตื่นตัวตระหนักรู้และเข้ามาร่วมดูแลปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเองและสร้างความเข้าใจให้กับทุกหน่วยงานให้ความสำคัญและการดำเนินงานตามแผนนี้ให้บรรลุผล

ยุทธศาสตร์กับการสร้างความมั่นคง

๑. ความหมายของยุทธศาสตร์

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความหมายของยุทธศาสตร์ ได้มีผู้ให้ความหมายของยุทธศาสตร์ไว้หลากหลายความหมายดังนี้

ยุทธศาสตร์ตามความหมายในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยการพัฒนาและการใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ จิตวิทยาและกำลังรบทางทหารตามความจำเป็นทั้งในยามสงบและยามสงครามที่มีความสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจ จิตวิทยา และกำลังรบทางทหารทั้งในยามสงบและยามสงคราม เช่น จุดยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ ภาษาอังกฤษ คือ Strategy ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก คือ Strategia แปลว่า “การเป็นนายทัพ” ซึ่งเป็นเรื่องของการทหารศึกสงคราม ซึ่งถ้าใช้ในทางทหารและใช้คู่กับคำว่ายุทธวิธีด้วยก็จะเข้าใจได้ง่ายมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้ายึดเอาคำอธิบายจอมพลเอิร์ล เวเฟลล์ นายทหารใหญ่ของอังกฤษที่ว่า “Tactics is the art of handling troops on the battlefield; strategy is the art of bringing forces to the battlefield in a favorable position.” ยุทธวิธีคือ ศิลปะของการใช้กำลังทหารในสนามรบ ส่วนยุทธศาสตร์ คือ ศิลปะของการนำกำลังทหารเข้าสู่สนามรบอย่างได้เปรียบต่อกองทัพของศัตรูซึ่งคำอธิบายนี้ตรงกับภาษากรีกที่ว่า Strategia (ปรกรณ์ ปรียากร, ๒๕๕๑ : ๔๙)

ยุทธศาสตร์ คือ ชุดของการปฏิบัติการซึ่งผู้บริหารเลือกนำมาใช้เพื่อเพิ่มสมรรถนะขององค์การของตนเมื่อเทียบกับคู่แข่งหากผลของการใช้ยุทธศาสตร์ทำให้องค์การมีสมรรถนะที่เหนือกว่าสิ่งนี้หมายถึงการมีความสามารถในการแข่งขัน (Hill & Jones, 2009 : 142)

ยุทธศาสตร์ เป็นเทคนิคที่ใช้อยู่ในกิจการทหารมีหลักฐานอยู่ในตำราพิชัยสงคราม “ซุนวู” ของจีนได้รวบรวมหลักการวางแผนยุทธศาสตร์ทางการทหารไว้ปัจจุบันนักธุรกิจภาคเอกชนได้ประยุกต์แนวคิดและวิธีการของแผนยุทธศาสตร์มาใช้ในการแข่งขันทางธุรกิจ โดยคำนึงถึงการแข่งขันให้อยู่รอด การมุ่งหวังผลกำไรเป็นหลักต่อมาภาครัฐได้นำแนวทางของภาคเอกชนมาใช้ประยุกต์ต่อเพื่อให้การบริหารงานภาครัฐ สามารถปรับกลไกได้ทันยุคสมัยโดยคำนึงถึงการสนองความต้องการของประชาชนเป็นหลัก (ทิวากร นุกิจ, ๒๕๕๕ : ๗๘)

ยุทธศาสตร์ เป็นแผนการดำเนินงานที่ร่างขึ้นมาอย่างเป็นระบบซึ่งมีองค์ประกอบต่างๆ สัมพันธ์สอดคล้องกันเป็นแผนที่มีวิสัยทัศน์หรือภาพฝันที่วาดไว้เป็นการร่วมจิตมีเป้าประสงค์อันแสดงถึงเจตจำนงร่วมของทุกฝ่ายฉันทักใจของทุกฝ่าย เพื่อกระทำพันธกิจอันถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้เกิดผลกระทบและได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ (เสรี พงศ์พิศ, ๒๕๔๘ : ๑๒๐)

จากความหมายของยุทธศาสตร์ที่กล่าวมาแล้ว อาจสรุปได้ว่า “ยุทธศาสตร์” คือ ทิศทางนโยบาย และกระบวนการที่องค์การตัดสินใจเลือกเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีอนาคตเป็นตัวกำหนดหลักการสำคัญของยุทธศาสตร์ คือ ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของประเทศให้ชัดเจนเสียก่อนแล้วจึงกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะแล้วจึงเริ่มกำหนดยุทธศาสตร์ได้

๒. องค์ประกอบของยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ คือทิศทางหรือแนวทางปฏิบัติตามพันธกิจ (Mission) ให้สัมฤทธิ์ผลตามวิสัยทัศน์ (Vision) และเป้าประสงค์ขององค์กร (Corporate Goal) ยุทธศาสตร์ที่ดีควรจะต้องถูกกำหนดตามวิสัยทัศน์ขององค์กร อันเป็นผลผลิตร่วมกันของสมาชิกในองค์กรที่ได้ทำงานร่วมกันโดยวิสัยทัศน์นี้เป็นความเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นจุดหมายปลายทางที่องค์กรจะไปให้ถึง และมีการแปลงวิสัยทัศน์ออกมาเป็นวัตถุประสงค์ (Objective) ที่เป็นรูปธรรมและสามารถวัดผลได้โดยกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์มีองค์ประกอบ ดังนี้ (จักขวัชร ศิริวรรณ, ออนไลน์, ๒๕๕๕)

๒.๑ การประเมินองค์กรและสภาพแวดล้อม (Environment Scanning) ประกอบด้วย การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก และการประเมินสภาพแวดล้อมภายในโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค หรือโดยทั่วไปจะเรียกว่าการวิเคราะห์ตามตัวแบบสว็อท (SWOT Analysis)

๒.๒ การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation) เป็นการพัฒนาแผนระยะยาวบนรากฐานของโอกาสและอุปสรรคที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยองค์การจะต้องกำหนดและเลือกยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุด เหมาะสมกับองค์การที่สุด ผู้บริหารต้องพยายามตอบคำถามว่าทำอย่างไร องค์การจึงจะไปถึงเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ได้ โดยใช้ความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์การกำหนดเป็นยุทธศาสตร์

๒.๓ การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation) คือกระบวนการที่ผู้บริหารแปลงยุทธศาสตร์และนโยบาย ไปสู่แผนการดำเนินงานกำหนดรายละเอียดด้านต่าง ๆ เช่น ด้านงบประมาณ หรือวิธีการดำเนินงาน ซึ่งกระบวนการนี้อาจจะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภายในด้านวัฒนธรรมโครงสร้าง หรือระบบการบริหารเพื่อให้สามารถดำเนินการตามยุทธศาสตร์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

๒.๔ การประเมินผลและการควบคุม (Evaluation and Control) การควบคุมกลยุทธ์เป็นหน้าที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการติดตาม ตรวจสอบประเมินผลยุทธศาสตร์ที่นำไปปฏิบัติทั้งนี้ในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัตินั้น มักจะเกิดข้อผิดพลาดที่ต้องการการปรับปรุง เพื่อให้แน่ใจว่ายุทธศาสตร์นั้นจะก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ตรงตามแผนที่ได้ตั้งไว้

จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย การกำหนดทิศทาง การประเมินองค์กรและสภาพแวดล้อม การกำหนดยุทธศาสตร์ การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ และการประเมินผลและการควบคุม ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความเชื่อมโยงกัน และมีความสำคัญที่จะทำให้ยุทธศาสตร์เกิดความเข้มแข็ง สามารถดำเนินการตามยุทธศาสตร์ได้อย่างเป็นรูปธรรม และเกิดผลประโยชน์สูงสุดกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

๓. วิธีการจัดทำยุทธศาสตร์

แนวคิดในการจัดทำยุทธศาสตร์แบบใหม่ ควรมีลักษณะดังนี้ คือ มีการวางแผนกลยุทธ์ในระยะยาว (๑๕ – ๒๕ ปี) จัดโครงสร้างองค์กรเป็นแนวราบและเป็นเครือข่าย (Flat Organization & Networking) อำนาจการตัดสินใจกระจายสู่ผู้ปฏิบัติมากขึ้น (Empowerment) องค์กรช่วยเหลือตนเองมากขึ้นรัฐจะช่วยน้อยลง (Self-sustainable) การใช้จ่ายต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าประชาคมจะมี

ส่วนร่วมมากขึ้น (Participation) ความรู้เชิงสหวิทยาการมีความจำเป็นมากขึ้นโดยยึดหลักผู้รู้จริง และการแก้ปัญหาต้องมองภาพรวมที่เป็นลักษณะองค์กร

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์หรือแผนกลยุทธ์เป็นการกำหนดแนวทางดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ตามพันธกิจ (Mission) ขององค์กรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะผู้ที่ได้ผลประโยชน์จากองค์กร (Stakeholders) อันเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายขององค์กร ซึ่งประกอบด้วย ผู้รับบริการ (Customer) บุคลากร (Employee) ชุมชนในท้องถิ่น (Community) ผู้ถือหุ้น (Stockholder) องค์กรประชาสังคม (Civil society) นั่นคือ การวางแผนยุทธศาสตร์ หรือแผนกลยุทธ์จึงเป็นทิศทางที่ชัดเจนในการบริหารจัดการให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย หรือประสบความสำเร็จแต่องค์กรจะดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้จะต้องตอบคำถามทางยุทธศาสตร์ ๔ คำถามที่สำคัญ คือ (พสุ เดชะรินทร์, ๒๕๕๓ : ๑๓)

๑. ในอนาคตเราต้องการไปสู่จุดไหน (Where Do We Want To Be?)
๒. ปัจจุบันเราอยู่ ณ จุดไหน (Where Are We Now?)
๓. เราจะไปสู่จุดนั้นได้อย่างไร (How Do We Get There?)
๔. เราจะต้องทำหรือปรับเปลี่ยนอะไรบ้างเพื่อไปถึงจุดนั้น (What Do We Have To Do Or Change In Order To Get There?)

Or Change In Order To Get There?)

คำถามทั้ง ๔ ข้อดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงกับองค์ประกอบการบริหารยุทธศาสตร์ได้ดังแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ตามภาพที่ ๒-๒

แผนภาพที่ ๒-๒ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำถามทางยุทธศาสตร์ ๔ คำถาม กับองค์ประกอบของการบริหารยุทธศาสตร์

ที่มา : พสุ เดชะรินทร์, ๒๕๕๓ : ๑๓.

๔. ยุทธศาสตร์กับการพัฒนา

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ได้นำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ - ๑๑ เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงเกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสมส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับนี้จัดทำบนพื้นฐานยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ที่เป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และมีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทย ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนี้ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับกลุ่มอาชีพระดับภาคและระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ชาติ ทั้ง ๖ ยุทธศาสตร์ได้แก่ (๑) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ (๒) ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมลดและความเหลื่อมล้ำในสังคม (๓) ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (๔) ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (๕) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน และ (๖) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทยและประกอบกับอีก ๔ ยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์และกลไก สนับสนุนให้การดำเนินยุทธศาสตร์ ทั้ง ๖ ด้าน ให้สัมฤทธิ์ผล ประกอบด้วย (๗) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ (๘) ยุทธศาสตร์การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรม (๙) ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจและ (๑๐) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๘ : ๒๑)

ดังนั้น ความสำเร็จของการขับเคลื่อนแผนพัฒนาประเทศสู่การปฏิบัติขึ้นอยู่กับความชัดเจนของแผนและระบบการบริหารจัดการแผนสู่การปฏิบัติการ รัฐบาลและกระทรวงที่เกี่ยวข้องและความรับผิดชอบร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคมต่อการพัฒนาประเทศภายใต้ทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้น

การพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน

๑. ความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาอย่างถูกต้องเหมาะสมจะนำไปสู่ความมั่นคงในด้านนั้นๆ ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งแนวทางการพัฒนาและความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (๒๕๔๙ : ๘) ได้ให้นิยามความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ว่า การพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการ พื้นฐานของคน ทั้งยุคปัจจุบัน และยุคต่อไป และสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม มนุษย์และสิ่งแวดล้อม

สปันท์ ชิดานนท์ (ออนไลน์, ๒๕๔๙) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ว่าเป็น การพัฒนาที่บูรณาการให้เกิดองค์รวมคือองค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะมาประสานกันครบองค์ และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่งคือมีดุลยภาพกล่าวคือธรรมชาติแวดล้อมกับเศรษฐกิจจะต้องบูรณาการเข้าด้วยกันทำให้เกิดสภาพที่เรียกว่าเป็นภาวะยั่งยืนทั้งในทางเศรษฐกิจและในทางสภาพแวดล้อม

ปกรณ์เทพ พจี (๒๕๔๙ : ๑๖) นิยามคำว่าพัฒนาที่ยั่งยืน ว่าเป็นขบวนการสร้างความเที่ยงธรรมความมีประสิทธิภาพและโครงสร้างที่มีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งด้านต่างๆ ให้กับชุมชนและภูมิภาคโดยรอบ

อัญญาพร ไกรพานนท์ (๒๕๕๖ : ๑๒) ได้ให้ความหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนว่าเป็นการพัฒนาที่เน้นให้มนุษย์คำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติบนโลก และให้มีการดำเนินการพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนในยุคปัจจุบันและยุคต่อไปอย่างเท่าเทียมกัน หลักการสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือการสร้างสมดุลระหว่าง ๓ มิติของการพัฒนา อันได้แก่ มิติการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน มิติการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน และมิติการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

การพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน ควรเป็นการพัฒนาที่มีการวางกลยุทธ์ มีทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจนต่อเนื่อง เพราะการทำให้การดำเนินงานพัฒนามีความยั่งยืน ความต่อเนื่องถือเป็นปัจจัยที่สำคัญ และควรตระหนักถึงผลกระทบต่างๆ จากการดำเนินการพัฒนา โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมถึงแม้จะมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่เกิดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมระยะยาว ก็ถือว่าพัฒนานั้นไม่ได้มองประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

๒. แนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ความยั่งยืนของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนจะเกิดขึ้นได้โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนั้นการสร้างการรับรู้ให้คนในชุมชนเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมถึงผลกระทบที่คนในชุมชนจะได้รับทั้งต่อชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว เครือญาติ ชุมชนและสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความเข้าใจความสำนึก และความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและความสำคัญของการเข้ามามีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพร้อมกันในฐานะเจ้าของปัญหา ซึ่งจะส่งผลให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนเกิดขึ้นได้และเกิดผลอย่างยั่งยืน (สุรีย์ บุญญานุพงศ์ และคณะ, ๒๕๕๒ : ๑๘๔)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาที่สมดุลให้ความสำคัญเรื่องความเสมอภาคและความเป็นธรรมในการจัดสรรคุณค่า (Values) ให้แก่สังคมแนวคิดดังกล่าว เป็นกรอบสำหรับการบูรณาการนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของชนรุ่นปัจจุบันและอนาคต (ณดา จันทร์สม, ๒๕๕๑ : ๒๓๒) การนำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาการพัฒนาโดยกำหนดเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือความผาสุกความอยู่ดีมีสุขหรือความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนอย่างต่อเนื่อง (Sustained Human Well-being)

การพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาที่เน้นให้มนุษย์คำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติบนโลกและให้มีการดำเนินการพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟู

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนทั้ง ในยุคปัจจุบันและยุคต่อไปอย่างเท่าเทียมกัน หลักการสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือการสร้าง สมดุลระหว่าง ๓ มิติของการพัฒนา อันได้แก่ (อัษฎาพร ไกรพานนท์, ๒๕๕๖ : ๑๒)

๒.๑ มิติการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโต อย่างมีคุณภาพกระจายรายได้ให้เอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ในสังคมโดยเฉพาะคนที่มีรายได้น้อย

๒.๒ มิติการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนซึ่งเป็นการพัฒนาคนให้มีความรู้มีสมรรถนะและมีผลิตภาพสูงขึ้นส่งเสริมให้เกิดสังคมที่มีคุณภาพและเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

๒.๓ มิติการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณ ที่ระบบนิเวศสามารถฟื้นตัวกลับสู่สภาพเดิมได้ การปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมในระดับที่ระบบ นิเวศสามารถดูดซับและทำลายมลพิษนั้นได้ โดยให้สามารถผลิตมาทดแทนทรัพยากรประเภทที่ใช้แล้ว หมดไปได้เพื่อนำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Brundtland Commission, 1987 : 61)

กระแสการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศไทยนั้นได้มีการเผยแพร่มาเป็นเวลานาน โดยท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก ผู้ซึ่งเป็นนักปราชญ์ทางพุทธศาสนาได้ค้นคว้าและเรียบเรียงหนังสือ การพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้นเพื่อเผยแพร่ และแนะนำแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในทศวรรษของชาวพุทธพร้อม นี้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ได้พระราชทาน แก่ปวงชนชาวไทยในโอกาสต่างๆ ได้มีการเผยแพร่ผ่านวารสารชัยพัฒนาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ ซึ่งแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทยพระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตโต) ได้นำแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนมาเผยแพร่ โดยท่านได้กล่าวไว้ว่ากระแสในการพัฒนาแบบใหม่ มี ๒ กระแส คือ มุ่งพัฒนาควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญแก่สิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการเพิ่ม จำนวนประชากร ส่งผลให้เกิดปัญหาทรัพยากรย่อยหรือ และการเกิดมลภาวะ กระแสที่สอง คือ การพัฒนาตามแนวคิดของยูเนสโก (UNESCO) ที่ให้ความสำคัญแก่คุณค่าของมนุษย์และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสำหรับชาวพุทธแล้วการพัฒนาที่ยั่งยืนควรเป็นการพัฒนา เพื่อสร้าง สังคมที่ยั่งยืนควบคู่กับตอบสนองความต้องการของตนได้ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสัตว์โลกและ ประชาชนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องเดือดร้อน นั้นหมายความว่าการทำงานกิจกรรมของมนุษย์ต้อง สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติต้องบูรณาการทั้งเศรษฐกิจและธรรมชาติแวดล้อมเข้าด้วยกัน เพื่อจะพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและกำจัดความยากจนออกไป (ประยูรค์ ปยุตโต, ๒๕๕๐ : ๕๗)

การพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องมีการวางนโยบายประชากรให้เหมาะสม ต้องอนุรักษ์หรือ สงวนทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและอย่างมีประสิทธิภาพมีการผลิตเทคโนโลยี กำจัดน้ำเสีย ตลอดจนการปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตไม่สุรุ่ยสุร่ายประหยัดพลังงานการพัฒนาอย่างยั่งยืน จะสำเร็จได้จะต้องพัฒนาคนให้มีจริยธรรม โดยพัฒนาคนและเศรษฐกิจให้คู่ขนานไปกับการพัฒนา จริยธรรม ดังนั้น ระบบการพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงขึ้นกับมนุษย์ สังคม ธรรมชาติ และเทคโนโลยี

สภาพปัญหาเสพติดในปัจจุบัน

ปัญหาเสพติดมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงมีความจำเป็นต้องมีการป้องกันและ แก้ไขปัญหาที่หลากหลาย แตกต่างกันไปตามการเปลี่ยนแปลง สิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งในการแก้ปัญหา เสพติดให้มีประสิทธิภาพ คือการเสริมสร้างกลไกการทำงานให้กับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องและ

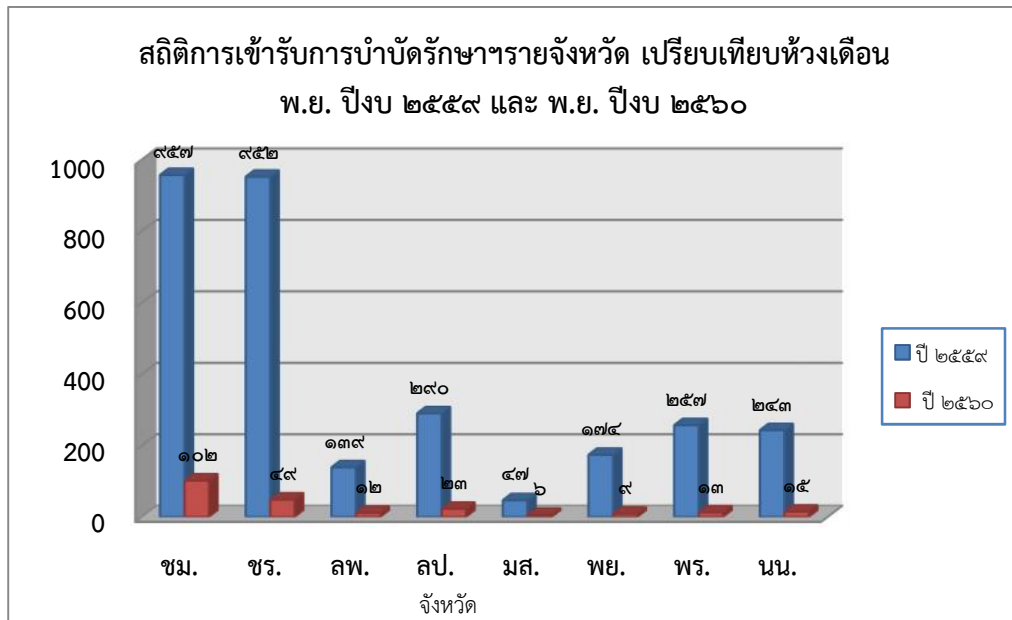
มีความสัมพันธ์กับเนื้องานโดยตรง จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (อัญมณี บุรณกานนท์ และคณะ, ๒๕๕๓ : ๗๙) การแก้ปัญหายาเสพติดได้กำหนดนโยบาย โดยรัฐบาลให้ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญเร่งด่วนและเป็นวาระแห่งชาติที่ต้องดำเนินการแก้ไขให้หมดสิ้นไปจากสังคมไทยโดยเร็ว นโยบายโดยตรงจะต้องประกอบด้วยยุทธศาสตร์และมาตรการบังคับใช้กฎหมายการป้องกันและการบำบัดรักษา (มานพ คณะโต, ๒๕๕๒ : ๙๔) การประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในชุมชน (หน่วยราชการที่เกี่ยวข้ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ องค์กรอิสระ และเครือข่ายภาคประชาชน) โดยกระบวนการดำเนินงานที่สำคัญที่สุด คือ การร่วมกันค้นหาและทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและยุทธศาสตร์ หรือวิธีดำเนินงานที่ส่งผลให้กิจกรรมที่จัดทำประสบความสำเร็จ คือ การทำงานเป็นทีมเดียวกัน โดยมีการแบ่งหน้าที่ดำเนินงานโดยไม่แบ่งส่วนงาน และการใช้ทุนทางสังคมในชุมชนเป็นฐานในการดำเนินงานยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหายาเสพติด ถือเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ไปในทิศทางเดียวกัน ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมมือกันในการทำงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด มีความต่อเนื่องในการดำเนินงาน สร้างความยั่งยืนในระยะยาวและสามารถพัฒนา และยกระดับความร่วมมือในการแก้ปัญหายาเสพติดระหว่างประเทศ (สุรีย์ บุญญานพวงศ์ และคณะ, ๒๕๕๒ : ๘๗)

๑. สถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย

ประเทศไทยประสบปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ถึงแม้มีการดำเนินการป้องกันและปราบปรามอย่างเข้มงวด ใช้ทรัพยากรทั้งบุคคลและงบประมาณอย่างมากมาตามปัญหา ยาเสพติดมิได้ลดน้อยลง กลับมีการเปลี่ยนแปลงทั้งชนิดของยาเสพติด รูปแบบการเสพ กลุ่มประชากรที่เสพ ตลอดจนกระบวนการผลิต ลักลอบขนส่งและจัดจำหน่ายมากขึ้น (จิรัฐดา พิมพ์พวง, ๒๕๕๙ : ๑๓๘) จากรายงานสถานการณ์ยาเสพติดพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ห้วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๙ พบว่า สถานการณ์ยาเสพติดตามแนวชายแดนไทย ปัจจุบันกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดยังคงพยายามที่จะพัฒนารูปแบบการผลิตการลำเลียง รวมทั้งตลาดจำหน่ายใหม่อยู่ตลอดเวลา เนื่องจากยังจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมาก เพื่อใช้ในการดำเนินการของกลุ่มกำลังชนกลุ่มน้อย ส่งผลให้สถานการณ์ยาเสพติดบริเวณแนวชายแดนไทยมีแนวโน้มที่จะรุนแรงต่อไป ซึ่งสังเกตได้จากสถิติการจับกุมของเจ้าหน้าที่ที่ผ่านมา โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชนเผ่า ซึ่งบางคนเป็นมวชนของกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติด ยังมีการลักลอบทำไร่ฝิ่นอยู่เป็นประจำทุกปี และรับจ้างลักลอบลำเลียงยาเสพติด รวมทั้งเป็นผู้ค้ารายย่อยประกอบกับมีแรงจูงใจที่มีผลกำไรที่สูงและคุ้มค่าต่อการเสี่ยง ส่งผลให้การลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่เขตประเทศไทยและพื้นที่ตอนในของประเทศเพิ่มขึ้น (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค ๕, ๒๕๕๙ : ๓) ซึ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดดังกล่าว สอดคล้องกับสถิติผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการรักษาที่สถาบันบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนีหรือสถาบันธัญญารักษ์เดิม โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ มีผู้ป่วยเข้ารับการรักษาทั้งสิ้น ๕,๖๖๖ ราย ในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ เพิ่มขึ้นเป็น ๕,๙๐๑ ราย (จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยยาเสพติดทั้งหมดของสถาบันธัญญารักษ์ จำแนกตามปีงบประมาณ ๒๕๕๕ - ๒๕๖๐) ซึ่งจำนวนผู้เข้ารับการรักษาที่เพิ่มขึ้น เป็นข้อบ่งชี้อีกด้านที่แสดงให้เห็นถึงปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่ยังคงมีอยู่และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับสถิติผู้เข้ารับการรักษา

จากรายงานระบบรายงานติดตามและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด (บสต.) และระบบ Data Warehouse สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดพบว่าในห้วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๙ มีจำนวนผู้เข้ารับ การบำบัดรักษายาเสพติดในพื้นที่ ๘ จังหวัดภาคเหนือตอนบนจำนวนทั้งสิ้น ๓๐๒ ราย โดยมีสัดส่วน น้อยกว่าห้วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา ถึงร้อยละ ๑๐๓.๓๔ โดยห้วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๘ มีจำนวน ๓,๐๗๗ ราย ทั้งนี้ เนื่องจากได้มีการจัดทำโปรแกรมการลงข้อมูลระบบรายงานติดตามและเฝ้าระวัง ปัญหายาเสพติด (บสต.) แบบใหม่ขึ้น และระบบยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงทำให้การลงบันทึก ข้อมูลมีความติดขัด ไม่สามารถลงข้อมูลได้ครบถ้วนในทุกๆจังหวัด จึงอาจส่งผลทำให้ข้อมูล มีจำนวนน้อย โดยสามารถจำแนกรายจังหวัดได้ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒-๓ ประมวลผลจากระบบ บสต. และระบบ Data Warehouse

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๙ : ๘.

เมื่อพิจารณาข้อมูลจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาฯรักษา แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย ถือเป็น ๒ พื้นที่หลักของภาคเหนือตอนบน ที่มีการค้าและการแพร่ระบาดของค่าน้ำสูง อาจเนื่องจากเป็นเมืองใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีความเจริญทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา ฯลฯ มีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากทั้งประชากรในพื้นที่เองและประชากรแฝงที่เข้ามา ทำงานและศึกษาเล่าเรียน ประกอบกับ เป็นพื้นที่ติดชายแดน จึงถือเป็นอีกพื้นที่ที่มีการลักลอบนำเข้า ยาเสพติดหลักของประเทศ ทำให้การซื้อหาเสพติดค่อนข้างทำได้ง่ายการเข้าถึงผู้ใช้/ผู้เสพยาเสพติด ได้ง่าย และพื้นที่จังหวัดลำปางเช่นกันที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก และเยาวชน ส่วนในพื้นที่จังหวัดลำพูนถือเป็นพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมหลัก จึงมีผู้เข้ามาทำงานและพักอาศัยจำนวนมาก ทำให้มีการขยายตัวของกลุ่มผู้ใช้/ผู้เสพยาเสพติดจำนวนมากเช่นกัน

๒. ผลกระทบของปัญหาเสพติด

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศ ลักษณะของปัญหามีความเกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ยิ่งปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายอย่าง

ที่มีผลกระทบต่อสถานการณ์ยาเสพติดของประเทศ โดยมีความรุนแรงที่ซับซ้อนมากขึ้น อันก่อให้เกิดความเสียหายตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศ เศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ (อัญมณี บุรณกานนท์ และคณะ, ๒๕๕๔ : ๗๙) รัฐบาลในแต่ละยุคตระหนักถึงปัญหาเสพติดและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ได้ออกมาตรการและกฎหมายต่างๆเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติด เพราะทราบดีว่าหากปล่อยให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดมากขึ้นจะส่งผลกระทบต่อสังคม ความมั่นคง และความผาสุกของคนในชาติ

การแพร่ระบาดของยาเสพติดนับวันจะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น ผลกระทบและโทษ พิษภัย อันเกิดจากการใช้ยาเสพติดนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรบุคคล และเป็นต้นเหตุที่โยงไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ในสังคม สารเสพติดทุกประเภทเมื่อมีการเสพจนติดแล้ว มีผลต่อสุขภาพของผู้เสพ มีผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจและประเทศชาติ โดยแบ่งผลกระทบออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

๒.๑ ผลกระทบต่อตัวผู้เสพ

๒.๑.๑ ผลกระทบทางด้านร่างกาย ถ้าใช้ยาเสพติดในปริมาณที่ต่ำ ผู้เสพจะรู้สึกสบายตัวมีเรี่ยวแรง ร่างกายตื่นตัวตลอดเวลา แต่ถ้าใช้ในปริมาณที่สูงสุขภาพร่างกายของผู้เสพยาจะทรุดโทรมลง เช่น รูปร่างผอมซีด ผิวคล้ำไม่มีแรง อ่อนเพลียง่าย สมองเสื่อม ความคิดความจำ สับสนเป็นโรคติดเชื้ต่างๆได้ง่าย เช่น โรคตับอักเสบ โรคระบบทางเดินหายใจ โรคหัวใจ ภูมิคุ้มกันทานลดลง หากใช้เป็นระยะเวลาานอาจมีผลต่อสมอง ทำให้เกิดอาการทางจิต หูแว่ว ประสาทหลอน อาจทำร้ายตนเองหรือผู้อื่น (พันธุภา กิตติรัตนไพบูลย์, ๒๕๕๕ : ๑๙)

๒.๑.๒ ผลกระทบทางด้านจิตใจ มีสภาวะจิตใจไม่ปกติ อารมณ์แปรปรวนง่าย ฉุนเฉียว วิตกกังวล ความคิดฟุ้งซ่าน และจะมีความรู้สึกต่อตนเองในด้านลบ เพราะการติดสารเสพติดจัดเป็นพฤติกรรมที่ต่อต้านสังคม สังคมรังเกียจ จึงมักแยกตัวออกจากสังคม มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนไม่ดี ขาดความภูมิใจในตนเอง รู้สึกไม่มีความหมาย ไม่มีคุณค่า รวมถึงมีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคซึมเศร้าสูง ซึ่งนำไปสู่การฆ่าตัวตายในที่สุด (สมภพ เรื่องตระกูล, ๒๕๕๓ : ๒๑๑)

๒.๒ ผลกระทบต่อครอบครัวและสังคม

เมื่อมีบุคคลในครอบครัวติดยาเสพติด คนในครอบครัวจะมีผลกระทบในด้านต่างๆ ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทำให้ครอบครัวเสื่อมเสียชื่อเสียง ผู้เสพกลายเป็นคนที่ขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว ไม่ห่วงใยดูแลครอบครัว ทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น เศรษฐกิจและรายได้ในครอบครัวแย่งลง เพราะต้องนำเงินมาซื้อยาเสพติด บางรายอาจต้องสูญเสียเงินเพื่อรักษาตนเองจากโรคร้ายแรงต่างๆ อันเนื่องจากการเสพยาเสพติด กลายเป็นภาระของครอบครัว นำไปสู่การทะเลาะวิวาทในครอบครัว เกิดความแตกแยกมีผลทำให้บุตรหลานชาติที่พึ่งพิงอาจหันเข้าสู่ วงจรของยาเสพติด ยิ่งทำให้เป็นปัญหาของครอบครัวเพิ่มขึ้น (มานิช หล่อตระกูล, ๒๕๕๕ : ๑๖๔) ด้านผลกระทบต่อสังคม สังคม หรือชุมชนใดที่มีปัญหาสารเสพติดมาก สังคมนั้นจะไม่ปลอดภัย ทั้งในเรื่องของชีวิตและทรัพย์สิน กลายเป็นแหล่งมั่วสุมกระทำการที่ผิดกฎหมายอื่นๆตามมามากมาย โดยเฉพาะประเทศไทยที่รายได้หลักของประเทศมาจากการท่องเที่ยว หากสังคมไทยไม่ปลอดภัย ย่อมส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงรายได้เข้าประเทศก็น้อยลงตาม ทำให้เกิดการหยุดชะงักในด้านเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ผู้ที่เสพยาเสพติดมักมีความรู้สึกด้อยโอกาสทางสังคม อาจมีความคิดหรือพฤติกรรมที่นำไปสู่ปัญหาสังคมโดยรวมได้ เช่น ก่อให้เกิด

ปัญหาอาชญากรรม (ปล้น ฆ่า ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเพื่อชิงทรัพย์) ปัญหาโสเภณี ปัญหาเด็กและเยาวชน จากรายงานสถานการณ์ยาเสพติดพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ห้วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๙ พบว่า สถิติ การจับกุมคดียาเสพติด ห้วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๙ ในห้วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน ๒๕๕๙ สามารถจับกุมผู้ต้องหาได้ จำนวน ๓,๑๐๗ คดี ผู้ต้องหา ๓,๑๕๗ คน เมื่อเปรียบเทียบกับห้วง ปีงบประมาณที่ผ่านมา การจับกุมมีจำนวนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๔๘ (ห้วงปีงบประมาณ ๒๕๕๘ จับกุมได้ ๒,๓๖๓ คดี และผู้ต้องหา ๒,๔๐๔ คน) โดยจังหวัดที่มีผลการจับกุมสูงสุด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ แพร่ และลำปาง ส่วนจังหวัดที่มีผลการจับกมน้อยที่สุด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน พะเยา ลำพูน และน่าน ตามลำดับจากข้อมูลสถิติการจับกุมเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๘ เมื่อเปรียบเทียบกับห้วง เดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๙ พบว่า คดีเสพยายังคงเป็นคดีที่มีผลการจับกุมสูงสุดตามมาด้วยข้อหา ครอบครองเพื่อจำหน่าย โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ รวมทุกคดีเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ จำนวน ๗๔๔ คดี และเมื่อเปรียบเทียบปริมาณยาบ้าที่จับกุม ห้วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน ๒๕๕๙ จำนวน ๓,๔๘๖,๓๓๓.๕๔ เม็ด ในขณะที่ห้วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน ๒๕๕๘ จำนวน ๖,๙๔๐,๙๖๒.๙๐ เม็ด ซึ่งมีจำนวนลดลงอย่างมาก เนื่องจากการจับกุมที่มีของกลางเป็นยาบ้าส่วนใหญ่เป็นการจับกุม รายย่อยที่ปริมาณของกลางมีไม่มาก (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค ๕, ๒๕๕๙ : ๒)

๒.๓ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ

ยาเสพติดถือเป็นตัวบ่อนทำลายเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศชาติ รัฐบาลต้องสูญเสียกำลังเจ้าหน้าที่ และค่าใช้จ่ายในการป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดเป็นจำนวนมาก ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้ถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ต้องพัฒนาประเทศต่อไป เพิ่มภาระ การเสียภาษีของประชาชน เพราะรัฐบาลต้องนำภาษีของประชาชนไปใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นไปอย่างเชื่องช้า สูญเสียแรงงานในการปฏิบัติงาน ทำให้ประเทศขาดรายได้ ประเทศชาติต้องเสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติภูมิในสายตาชาวต่างประเทศ อาจทำให้เกิดข้อขัดแย้งทางการเมืองหรือความสงบระหว่างประเทศ ผู้ที่ไม่ประสงค์ต่อชาติอาจใช้ ยาเสพติดเป็นเครื่องมือในการบ่อนทำลายความมั่นคง ทำให้ประเทศพัฒนาไปอย่างล่าช้าเป็นประเทศ ด้อยพัฒนาในสายตาชาวต่างชาติ

๓. แนวทางการแก้ปัญหา ยาเสพติด

ปัญหายาเสพติดถือเป็นปัญหาระดับชาติที่ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วน ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ ที่ผ่านมามีรัฐบาลเห็นถึงความสำคัญ และถือเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องได้รับการแก้ไข โดยบรรจุเข้าเป็นแผนยุทธศาสตร์ ระดับชาติในการแก้ปัญหา ยาเสพติดให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ยาเสพติด เห็นได้จาก คำสั่งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติที่ ๘ /๒๕๕๘ เรื่องแผนปฏิบัติการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี ๒๕๕๙ ลงนามโดยพลเอกไพบูลย์ คุ้มฉายา ประธานกรรมการ/ ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ให้มีแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี ๒๕๕๙ เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างบูรณาการ เป็นเอกภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี ๒๕๕๙ ประกอบด้วย ๔ แผน คือ ๑) แผนป้องกันยาเสพติดมุ่งสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกัน

ยาเสพติดให้กับเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา กลุ่มผู้ใช้แรงงานและประชาชนโดยทั่วไป ๒) แผนบำบัดรักษายาเสพติดนำผู้เสพผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาทุกระบบ และติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดรักษา ๓) แผนปราบปรามยาเสพติด ทำลายการค้ายาเสพติดทั้งในและนอกประเทศ ตลอดจนเสริมสร้างพัฒนา และยกระดับความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดระหว่างประเทศ และ ๔) แผนบริหารจัดการอย่างบูรณาการมีระบบบริหารจัดการที่สามารถ นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด, ๒๕๕๙ : ๒)

แนวทางการแก้ปัญหายาเสพติด ผู้วิจัยมองว่าควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง คือ ประชาชนทุกคนในสังคมจะได้รับผลกระทบไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกันอันได้แก่ องค์กรพัฒนา เอกชน องค์กรประชาชน นักเรียนนักศึกษา และผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ ได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดในทุกกระบวนการวางแผนดำเนินงาน และตัดสินใจพิจารณา ทางเลือกตลอดจนร่วมดำเนินงาน ปรับปรุงวิธีดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และร่วมติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานรวมถึงมีการดำเนินงานในลักษณะองค์รวมแบบบูรณาการ คือ การป้องกัน และแก้ปัญหายาเสพติดจะมีประสิทธิภาพต่อเนื่อง ยั่งยืนได้ก็ต่อเมื่อมีการดำเนินงานในลักษณะของ การบูรณาการ ดังนั้น ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน หรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน สามารถบูรณาการเนื้องานด้านการป้องกันและแก้ปัญหายา เติมน้ำยาเสพติดไปพร้อมๆกัน การแก้ปัญหายาเสพติดโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และการบูรณาการให้ ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมน่าจะเป็นแนวทางที่ตอบสนองการแก้ปัญหายาเสพติดของรัฐบาลและเป็น แนวทางที่เป็นไปได้จริงถ้าทุกภาคส่วนตระหนักและเห็นถึงผลกระทบของปัญหายาเสพติดอย่างแท้จริง

วรรณกรรม และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. วรรณกรรม และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดประชารัฐ

สันตทวิชย์ มากช่วย (๒๕๕๘ : ๑๗๖) ได้ศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ ในการนำนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด โดยศึกษา ๑) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติ ๒) ความคิดเห็นและเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำ นโยบายไปปฏิบัติ และ ๓) วิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ จากการสัมภาษณ์ แล้วเลือกปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่ผู้สัมภาษณ์มีความเห็นตรงกัน จำนวน ๑๐ ด้าน มาวิเคราะห์เชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ไข ปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติทั้ง ๑๐ ด้านคือ ๑) ปัจจัยด้านประกอบกำลังขาดการประสานงานที่ดี ขาดความร่วมมือร่วมใจ และความไว้วางใจกันระหว่างหน่วยงาน ๒) ปัจจัยด้านปัญหากำลังพล พบว่า ปัญหาคือเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอกับปริมาณงาน ๓) ปัจจัยด้านศักยภาพเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน พบว่า เจ้าหน้าที่ขาดความสามารถในการสืบสวนติดตามคดียาเสพติดที่มีความสลับซับซ้อน ๔) ปัจจัย ด้านการจัดทำฐานข้อมูลผู้เสพ ผู้ค้า ผู้ผลิต พบว่าขาดบุคลากรในการวางแผนระบบการจัดทำ

ฐานข้อมูล ขาดความรู้ความชำนาญในการวิเคราะห์ข้อมูล ๕) ปัจจัยด้านการประเมินสถานการณ์ การผลิตและการค้ายาเสพติด พบว่า ขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการค้าการผลิตที่ชัดเจนทำให้ การประเมินสถานการณ์ผิดพลาด ๖) ปัจจัยด้านการสืบสวนหาข่าวโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ขาดอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ๗) ปัจจัยด้านนโยบายสู่การปฏิบัติ พบว่า ปัญหา มาจากการกำหนดเป้าหมายของนโยบายไม่ชัดเจน ผู้ปฏิบัติขาดความสนใจปฏิบัติตามแผน ๘) ปัจจัย ด้านงบประมาณ พบว่า งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานจริง ๙) ปัจจัย ในการดำเนินคดีกับผู้ค้ารายสำคัญ พบว่า มีปัญหาด้านข้อกฎหมายในเรื่องพยานหลักฐาน เจ้าหน้าที่ ชุดจับกุมขาดความรู้ในข้อกฎหมาย ๑๐) ปัจจัยด้านการสกัดกั้นยาเสพติดในเส้นทางสำคัญ พบว่า ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการดำเนินงาน ยานพาหนะที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ

กฤตยรัฐ ปารมี (๒๕๕๗ : ๕) ได้ศึกษาโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ไขปัญหา พื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนในอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) ศึกษาสาเหตุ ของปัญหา และปัจจัยเงื่อนไขอื่นที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ฝิ่นในพื้นที่ ๒) ศึกษากรอบแนวคิด ยุทธวิธี ในกระบวนการแปลงนโยบายหรือแผนแม่บทสู่การปฏิบัติจริงในระดับพื้นที่ของโครงการขยายผล โครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ๓) ศึกษาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของโครงการ ขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน โดยอาศัยกรอบแนวคิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด แนวคิดทฤษฎี นโยบายสาธารณะ แนวคิดการมีส่วนร่วม และแนวคิดการพัฒนาทางเลือก โดยวิธีวิจัยเป็นการวิเคราะห์ผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและ การสัมภาษณ์ จากกลุ่มบุคคลสำคัญ (Key Informant) และจากกระบวนการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus-Group) กับตัวแทนชาวบ้านในระดับพื้นที่ ผลการศึกษาพบว่า ฝิ่นยังคงมีการปลูกและแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง สาเหตุสำคัญ คือ ความเชื่อของประชาชนและวัฒนธรรมทางสังคมที่มองว่าฝิ่นไม่ได้เป็นยาเสพติด แต่เป็นยารักษาโรค เป็นแหล่งรายได้และเป็นเครื่องบูชาเลี้ยงผี การดำเนินงานของโครงการขยายผล โครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน จึงไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย หรือ แผนแม่บทที่ต้องการลดจำนวนฝิ่นในพื้นที่เพราะ ๑) แผนแม่บทในการดำเนินงานเป็นแผนที่ดี แต่ขาดมิติการบูรณาการอย่างแท้จริง และไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ ๒) การแปลง แผนแม่บทนำสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ ยังมีบางกิจกรรมที่ไม่สอดคล้องและไม่สามารถสร้างการพัฒนา คุณภาพชีวิตที่อันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปัญหาฝิ่นในพื้นที่ ๓) ปัญหาเรื่องบุคลากรที่รับผิดชอบ ในระดับพื้นที่มีจำนวนไม่เพียงพอเมื่อเปรียบเทียบขนาดและความยากลำบากในการเข้าถึงพื้นที่ ๔) ปัญหาด้านการติดต่อสื่อสาร (ภาษา) กับกลุ่มชาติพันธุ์ ๕) ปัญหาด้านรูปแบบการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตและการส่งเสริมอาชีพที่ไม่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่หมู่บ้านในชุมชน

๒. วรรณกรรมและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์

เสมอ แสงสนธิ์ และคณะ (๒๕๕๙ : ๑๐๗) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดในเยาวชนโดยชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การแพร่ระบาด สภาพและปัญหาการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนในเขต จังหวัดกำแพงเพชร และสร้างยุทธศาสตร์และประเมินยุทธศาสตร์การป้องกัน และแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในเยาวชน โดยชุมชนในเขตจังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่าในด้านการสร้าง ยุทธศาสตร์ ได้ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนโดยชุมชนในเขตจังหวัด

กำแพงเพชร ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ และยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนา ซึ่งได้แก่ ๑) ส่งเสริมศักยภาพคนในชุมชนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด ๒) สร้างชุมชนต้นแบบปลอดยาเสพติดแบบมีส่วนร่วม ๓) สร้างภูมิคุ้มกันให้กับ เยาวชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ๔) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ๕) สร้างภาคีเครือข่ายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ๖) บูรณาการการจัดการทุกภาคส่วนป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ๗) พัฒนาระบบสารสนเทศ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ด้านผลการประเมินยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญห ยาเสพติดที่สร้างขึ้นประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ประเด็นยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และแนวทางพัฒนามีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

สุรีย บัญญาบุหงศ์ และคณะ (๒๕๕๒ : ๘๖) ได้ศึกษารูปแบบและกระบวนการดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า รูปแบบและ กระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกแห่ง ที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานคือการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในชุมชน (หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ องค์กรอิสระ และเครือข่ายภาคประชาชน) โดยกระบวนการดำเนินงานที่สำคัญที่สุด คือ การร่วมกันค้นหาและทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา ที่เกิดขึ้นในชุมชนและยุทธศาสตร์ หรือวิธีดำเนินงานที่ส่งผลให้กิจกรรมที่จัดทำประสบความสำเร็จ คือ การทำงานเป็นทีมเดียวกัน โดยมีการแบ่งหน้าที่ดำเนินงาน โดยไม่แบ่งส่วนงานและการใช้ทุนทาง สังคมในชุมชนเป็นฐานในการดำเนินงาน และกลไกการดำเนินงานที่สำคัญ คือ การใช้ศักยภาพของ ทุกภาคส่วนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและสนับสนุน การปฏิบัติงานของทุกภาคส่วน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่ประสานสนับสนุนและร่วมการ ดำเนินงานกับทุกหน่วยงานและเครือข่ายภาคประชาชน และองค์กรเครือข่ายทำหน้าที่เฝ้าระวัง ป้องกันปัญหาในชุมชนและติดตามผลการดำเนินงาน โดยกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วน คือ การเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิดเห็น และการเปิดโอกาสให้เยาวชน มีบทบาทในการดำเนินงาน

๓. วรรณกรรม และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สมาลี สันติพลวุฒิ และคณะ (๒๕๔๗ : ๘) ได้ศึกษาแนวทางในการวางแผนระดับชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษาตำบลเขาสามยอดและตำบลชอนน้อย โดยการศึกษาค้นคว้า นี้ มีกรอบแนวคิดที่ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องมีพื้นฐานจากการพัฒนาในระดับชุมชน และความยั่งยืน ในระดับชุมชนขึ้นอยู่กับคุณภาพชีวิตของประชาชนและความเข้มแข็งของชุมชน การศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตและความเข้มแข็งของชุมชนมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง โดยปัจจัยส่วนบุคคล มีผลทางตรงต่อคุณภาพชีวิต และระดับความเข้มแข็งของทั้งสองชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งทางทีมผู้วิจัยเสนอแนะให้มีโครงการเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น การได้รับข้อมูลข่าวสาร การจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวและกิจกรรมในชุมชน เพิ่มขึ้น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะที่เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน ควรได้รับการสนับสนุน ด้านการจัดทำโครงการและแผนงาน การจัดทำงานงบประมาณ ขั้นตอนการปฏิบัติในการดำเนินงานต่างๆ

รวมทั้งการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยการระบุความต้องการ เป้าหมาย และกำหนดการบ่งชี้ถึงผลสำเร็จ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน อันจะมีผลให้ชุมชนมีความยั่งยืนในท้ายที่สุด

ธนวัฒน์ พิมลจินดา (๒๕๕๖ : ๒๒) ได้ศึกษาบทเรียนจากความล้มเหลวในการจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเขตอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ใน ๓ ตำบลของอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี บนพื้นฐานแนวคิดการจัดการร่วมกัน (Co-management) ควบคู่กับการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบของทฤษฎีระบบ (System Model) โดยใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่าปัจจัย ๓ ประการที่ส่งผลกระทบต่อเชิงพลวัตต่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม คือ ๑) สภาพพื้นที่และการตั้งบ้านเรือนที่อยู่กระจายตัวห่างกัน ทำให้เกิดปัญหาในการติดต่อสื่อสารและการเดินทางเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม ๒) การตั้งบ้านเรือนที่อยู่กระจายตัวห่างกันและอยู่ในสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การกำหนดกิจกรรมการพัฒนาขาดความครอบคลุม และขาดการตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย และ ๓) การขาดความสมดุลระหว่างจำนวนกิจกรรมการพัฒนาและจำนวนเจ้าหน้าที่ที่สามารถเข้าถึงพื้นที่เพื่อทำกิจกรรม ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องให้การติดตามและการประเมินผลการพัฒนา รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขแนวทางและวิธีการพัฒนาขาดประสิทธิภาพ

อมรทิพย์ เทียงแท้ธรรม และคณะ (๒๕๕๖ : ๑๔๒) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จะบรรลุเป้าหมาย เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนให้มีผลิตภัณฑ์ที่ตลาดรองรับและทำเป็นธุรกิจได้ยั่งยืนได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จ เช่น รายได้ที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิตและผู้ประกอบการความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ และความรู้สึกรักเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์ของคนในตำบล อนึ่งการที่จะให้การดำเนินงานโครงการ “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” เกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพประชาชนช่างคิดช่างทำ คิดแล้วทำ ทำแล้วคิดตลอดเวลาโดยยึดหลักการที่ว่าประชาชนต้องร่วมคิดร่วมทำด้วยตนเอง หน่วยงานเอกชนเป็นเพียงผู้คอยให้การสนับสนุนเท่านั้น

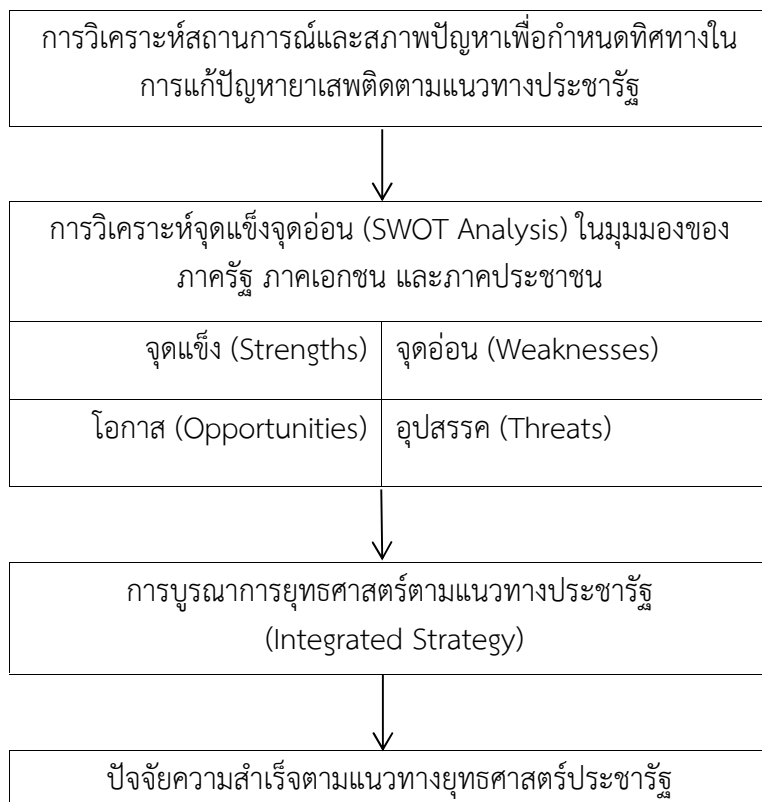
นคร สำเภาทิพย์ (๒๕๕๒ : ๙๒) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย พบว่า จากการมีส่วนร่วมทั้ง ๔ ด้าน คือ เสนอปัญหาแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผนจัดทำโครงการ ร่วมลงมือปฏิบัติตามแผนและร่วมติดตามประเมินผล สรุปได้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ความหวังในประโยชน์จากโครงการและติดต่อพบปะเจ้าหน้าที่รัฐสำหรับปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมที่สำคัญ คือ การมีภาระทางครอบครัวมากและไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ และมีภาระในการประกอบอาชีพ ข้อเสนอจากผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนให้มากขึ้น ควรแก้ไขปัญหาสภาพอนามัยของประชาชน จัดหาน้ำสะอาด ภาวะโภชนาการให้เด็กและปรับปรุงเส้นทางคมนาคมจากหมู่บ้านไปยังโรงพยาบาลตามความคาดหวังของประชาชนที่ร่วมโครงการ สำหรับการพบปะผู้นำท้องถิ่น ซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในระดับต่ำ ควรมีการมอบอำนาจในการตัดสินใจให้แก่ผู้นำท้องถิ่นและกิจกรรมของโครงการ ควรเป็นกิจกรรม

ที่ใช้เวลาน้อยและดำเนินการหลังจากที่ประชาชนว่างจากการทำงาน เพื่อลดปัญหาการไม่มีเวลา เนื่องจาก ภาระทางครอบครัว และการทำมาหากิน ควรจัดสื่อตลอดจนการพบปะกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง

สุรีย์ บุญญานุพงศ์ และคณะ (๒๕๕๒ : ๘๖) ได้ศึกษารูปแบบและกระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ความยั่งยืนของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนจะเกิดขึ้นได้โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น การสร้างการรับรู้ให้คนในชุมชนเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงผลกระทบที่คนในชุมชนจะได้รับทั้งต่อชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว เครือญาติ ชุมชนและสังคม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความเข้าใจความสำนึกและความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา และความสำคัญของการเข้ามามีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาร่วมกันในฐานะเจ้าของปัญหาซึ่งจะส่งผลให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเกิดขึ้นได้และเกิดผลอย่างยั่งยืน

กรอบความคิดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการทำวิจัย โดยใช้องค์ประกอบของการบริหารยุทธศาสตร์ภายใต้แนวทางพระราชรัฐ เพื่อแก้ปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย ดังนี้

สรุป

ปัญหาหยาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม เศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศชาติ รัฐบาลได้กำหนดให้ปัญหาหยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญเร่งด่วน และเป็นวาระแห่งชาติที่ต้องดำเนินการแก้ไขให้หมดสิ้นไปจากสังคมไทยโดยเร็ว นโยบายในการป้องกันแก้ไขปัญหาหยาเสพติด ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์และมาตรการบังคับใช้กฎหมาย การป้องกันและการบำบัดรักษากระบวนการดำเนินงานที่สำคัญที่สุดคือ การร่วมกันค้นหาและทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหยาเสพติด ถือเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ไปในทิศทางเดียวกันทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมมือกันในการทำงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด มีความต่อเนื่องในการดำเนินงาน สร้างความยั่งยืนในระยะยาว หลักการของแนวทางพระราชรัฐได้มุ่งเน้นไปที่ประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างความมั่นคง มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และความกินดีอยู่ดีของคนในชาติ การสร้างกลไกพระราชรัฐจึงควรต้องมีการดำเนินงานด้านนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบว่า “กลไกพระราชรัฐที่ดี” ตามความหมายสากลที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางนี้จะเหมาะสมกับสังคมไทยมากน้อยเพียงใด และในปัจจุบันได้ดำเนินการอะไรไปบ้าง มีส่วนใดบ้างที่ยังไม่สมบูรณ์ มีส่วนใดบ้างที่ต้องแก้ไข ใครบ้างที่ควรร่วมรับผิดชอบและควรดำเนินการอย่างไรเพื่อให้เกิดการยอมรับ เข้าใจ และถือปฏิบัติกันในสังคมการพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน ควรเป็นการพัฒนาที่มีการวางกลยุทธ์ มีทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจนต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก และการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เพื่อนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ ดังนั้นความยั่งยืนของการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหยาเสพติดในชุมชนจะเกิดขึ้นได้จากการให้คนในชุมชนรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาหยาเสพติดที่เกิดขึ้น รวมถึงผลกระทบที่คนในชุมชนจะได้รับทั้งต่อชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว เครือญาติ ชุมชนและสังคม ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความเข้าใจ ความสำนึก และความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา และความสำคัญของการเข้ามา มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาร่วมกันในฐานะเจ้าของปัญหา ยุทธศาสตร์พระราชรัฐในการแก้ปัญหยาเสพติดเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน จึงเป็นแนวทางที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของภาครัฐและภาคประชาชนในการร่วมกันแก้ปัญหยาเสพติด และขับเคลื่อนการพัฒนาไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคนในพื้นที่ให้มีความเข้มแข็งโดยไม่พึ่งพายาเสพติด ชุมชนมีความสามารถในการดูแลตนเองได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนต่อไป

บทที่ ๓

สภาพปัญหาสาเหตุในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ศึกษาในพื้นที่ในอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เวลาในการศึกษา ตั้งแต่เดือนธันวาคม ๒๕๕๙ ถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๐ รวมระยะเวลาการศึกษาทั้งสิ้น ๖ เดือน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและทบทวนเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

- ข้อมูลพื้นฐานในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
- สภาพปัญหาสาเหตุในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
- แผนแม่บทการแก้ปัญหาสาเหตุในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

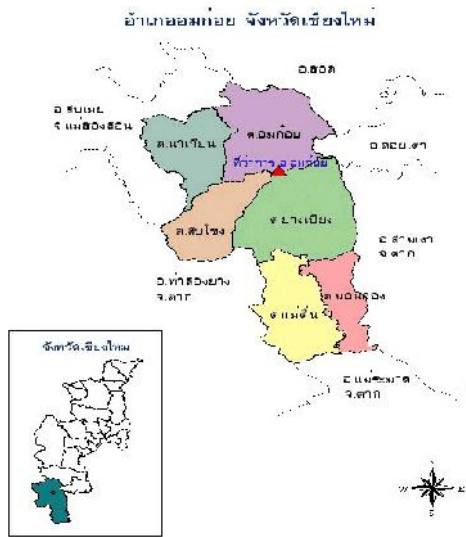
ข้อมูลพื้นฐานในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

๑. สภาพทั่วไปของอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

อมก๋อย มาจากคำว่า อ่ากอย เป็นภาษาลัวะ (ละว้า) แปลว่า ขุนน้ำหรือต้นน้ำ สันนิษฐานว่า หมายถึง ต้นน้ำแม่ต๋อนที่ไหลผ่านชุมชนเมืองโบราณ จากตำนานเมืองต๋อนนั้นทบุริได้จารึกไว้ว่าพระยาช้างเผือกและพระยาเล็ก สองพี่น้องได้พาราษฎรที่อพยพมาจากเมืองเชียงใหม่ มาทำการสร้างเมืองต๋อนบุริในปี พ.ศ. ๑๙๘๕ (ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ตำบลแม่ต๋อน) มีอาณาเขตถึงบ้านพ่อนพ่านาง สะหรง แม่ระมาต หินลวด นาโฮ หนองแสง ดินแดง บ้านป๋อก บ้านหมาก ผาสาทและวังคำ ต่อมาพระอหิตตราได้สร้างพระบรมธาตุเจดีย์วัดจอมแจ้งขึ้นที่ต๋อนนางนอนในปีพ.ศ. ๒๑๔๘ และพระยานันทราช เจ้าเมืองต๋อนได้บรรจุพระบรมธาตุเจดีย์ในปี พ.ศ. ๒๒๙๙ และได้มีประเพณีไหว้พระธาตุในเดือน ๙ เหนือ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ที่สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (เอกสารข้อมูลอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่, ๒๕๕๙ : ๓)

สำหรับที่ตั้งอำเภออมก๋อยในปัจจุบัน เดิมเป็นหมู่บ้านของชาวลัวะ มีขุนแสนทอง เป็นหัวหน้าหมู่บ้าน ต่อมาได้มีคนเมืองอพยพเข้ามาแทนที่ และชาวลัวะได้ย้ายออกไปอยู่ในท้องที่อื่น ส่วนทางราชการได้ทำการจัดตั้งเป็นตำบลอยู่ในเขตปกครองของอำเภอฮอด ได้ทำการยกฐานะขึ้นเป็นกิ่งอำเภออมก๋อยในปี พ.ศ. ๒๔๖๓ และได้ยกฐานะเป็นอำเภออมก๋อย เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๑

แผนภาพที่ ๓-๑ อาณาเขตอำเภออมก๋อยที่ติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง

อาณาเขตอำเภออมก๋อยมีอาณาเขตติดต่อกับ
อำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอสบเมย

(จังหวัดแม่ฮ่องสอน) และอำเภอฮอด

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอดอยเต่าและอำเภอ
สามเงา (จังหวัดตาก)

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอแม่ระมาด (จังหวัดตาก)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอท่าสองยาง (จังหวัด
ตาก) และอำเภอสบเมย (จังหวัดแม่ฮ่องสอน)

ที่มา : วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี, ออนไลน์, ๒๕๖๐.

อำเภออมก๋อยตั้งอยู่ทางใต้สุดของจังหวัดเชียงใหม่พิกัดเส้นรุ้งที่ ๑๗ องศาเหนือ และเส้นแวง ที่ ๙๘ องศาตะวันออกอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๑,๐๐๐ เมตร ส่วนที่กว้างที่สุดของอำเภอจากทางด้านทิศตะวันออก ประมาณ ๕๓ กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร ๘๗๕ กิโลเมตร โดยทางรถยนต์ผ่านทางจังหวัดเชียงใหม่ (แผนบูรณาการปฏิบัติการโครงการขยายผลโครงการขยายผลโครงการหลวง เพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙)

๑.๑ ภูมิประเทศ

อำเภออมก๋อยมีพื้นที่ทั้งหมด ๒,๐๙๙.๘๓๑ ตารางกิโลเมตรหรือเท่ากับ ๑,๓๖๕,๑๗๗.๘๑๒ ไร่ มีลักษณะเป็นภูเขาสลับซับซ้อน สามารถแบ่งได้ออกเป็น ๒ เขตย่อย ดังนี้

เขตภูเขาสูงเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำลำธารอยู่ในพื้นที่ตำบลอมก๋อย ตำบลยางเปียง ตำบลสบโขง ตำบลนาเกียน ตำบลม่อนจอง และตำบลแม่ตื่น คิดเป็นพื้นที่ประมาณ ร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่อำเภอ เขตภูเขาเตี้ยมีพื้นที่ร้อยละ ๒๐ ของพื้นที่อำเภอ

๑.๒ ภูมิอากาศ

เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอเป็นที่สูงและภูเขา จึงทำให้มีอากาศค่อนข้างเย็นตลอดทั้งปี ในฤดูร้อนมีอุณหภูมิเฉลี่ย ๒๕ องศาเซลเซียส ส่วนในฤดูหนาวมีอุณหภูมิเฉลี่ย ๑๕ - ๒๐ องศาเซลเซียส และมีอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย ๒ - ๔ องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๑,๐๐๐ มิลลิเมตรต่อปี อำเภออมก๋อยมีสภาพอากาศแบ่งเป็น ๓ ฤดูดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ เดือนเมษายน - พฤษภาคม

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม - ตุลาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ เดือนตุลาคม - มีนาคม

๑.๓ ทรัพยากรน้ำ

อำเภออมก๋อยมีแหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่

๑.๓.๑ ลำน้ำแม่ต๋อม มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาต๋อขอยทางทิศตะวันออกของอำเภอ ไหลผ่านหมู่บ้านต่างๆ แล้วลงสู่ลำน้ำแม่ต๋อนมีความยาวประมาณ ๓๐ กิโลเมตร เป็นแหล่งน้ำสำคัญสำหรับการเกษตร

๑.๓.๒ ลำน้ำแม่ต๋อน มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาขุนต๋อน ในตำบลสบโขงไหลผ่านตำบลอมก๋อย ตำบลยางเปียง ซึ่งมีแม่น้ำต๋อม น้ำแม่หาด และอีกมากมายไหลมารวมกันเป็นน้ำแม่ต๋อน ไหลผ่านตำบลม่อนจอง และตำบลแม่ต๋อน แล้วไหลลงรวมกับแม่น้ำปิงที่จังหวัดตากมีความยาวประมาณ ๒๐๐ กิโลเมตร เป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของอำเภอ

๑.๓.๓ ลำน้ำอื่น ๆ เช่น ลำน้ำแม่หาด ลำน้ำเทย ลำน้ำขุนแม่ต๋อนน้อย

๑.๔ ทรัพยากรธรณีและป่าไม้

ดินที่พบในอำเภออมก๋อยมีหลายประเภท ลักษณะเนื้อดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ แตกต่างกันตามต้นกำเนิดของดินในบริเวณนั้นๆ มักมีหินโคล่กระจายอยู่ทั่วไปตามภูเขา ป่าไม้ส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นป่าไม้ประเภทต่างๆ ปกคลุมทั่วไป เช่น ป่าเบญจพรรณ ป่าดงดิบ แต่หลายแห่งมีการทำไร่เลื่อนลอย โดยปราศจากการอนุรักษ์ดินและน้ำ ทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน อำเภออมก๋อยมีการจัดสรรพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติอมก๋อย พื้นที่ ๑,๐๕๙,๘๖๐ ไร่ (ร้อยละ ๗๔.๖๖ ของพื้นที่)

พื้นที่เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า พื้นที่ ๓๓๗,๖๔๐ ไร่ (ร้อยละ ๒๓.๓๘ ของพื้นที่)

เขตจำแนกเขตถาวร พื้นที่ ๑๖,๙๖๑ ไร่ (ร้อยละ ๐.๑ ของพื้นที่)

พื้นที่นอกเขตป่าและที่อยู่อาศัย พื้นที่ ๕,๗๐๖ ไร่ (ร้อยละ ๐.๐๔ ของพื้นที่)

๑.๕ เส้นทางที่สำคัญ ได้แก่

๑.๕.๑ ทางหลวงชนบทหมายเลข ๑๐๙๙ จากอำเภอฮอด - อำเภออมก๋อย ระยะทางประมาณ ๘๙ กิโลเมตร ลาดยางตลอดเส้นทาง และจากอำเภออมก๋อย - ตำบลแม่ต๋อน ระยะทาง ๗๙ กิโลเมตร ลาดยางตลอดเส้นทาง มีชำรุดเป็นบางช่วง

๑.๕.๒ เส้นทางในภูมิภาค จากอำเภออมก๋อย ไปยังตำบลต่างๆ

๑.๕.๒.๑ อำเภออมก๋อย - ตำบลนาเกียน ระยะทาง ๕๕ กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง ๓ ชั่วโมง สภาพเส้นทางเป็นถนนลูกรังอัดแน่น

๑.๕.๒.๒ อำเภออมก๋อย - ตำบลสบโขง ระยะทาง ๓๑ กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง ๒ ชั่วโมง สภาพเส้นทางเป็นถนนลูกรังอัดแน่น

๑.๕.๒.๓ อำเภออมก๋อย - ตำบลยางเปียง ระยะทาง ๒๐ กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง ๓๐ นาที สภาพเส้นทางเป็นถนนลาดยาง

๑.๕.๒.๔ อำเภออมก๋อย - ตำบลม่อนจอง ระยะทาง ๔๗ กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง ๑ ชั่วโมง สภาพเส้นทางเป็นถนนลาดยาง

๑.๕.๒.๕ อำเภออมก๋อย - ตำบลแม่ต๋อน ระยะทาง ๗๙ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง ๓ ชั่วโมง สภาพเส้นทางเป็นถนนลาดยาง

๑.๖ การแบ่งเขตการปกครอง

๑.๖.๑ การปกครองส่วนภูมิภาค

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๖ ตำบล และ ๙๕ หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ ๓ - ๑ การแบ่งเขตการปกครองอำเภออมก๋อย

ลำดับ ที่	อักษรไทย	อักษรโรมัน	จำนวน หมู่บ้าน	ประชากร ทั้งหมด (พ.ศ. ๒๕๕๘)	ประชากรแยกตามส่วน ท้องถิ่น (พ.ศ. ๒๕๕๘)	
๑.	อมก๋อย	Omkoï	๒๐	๑๘,๐๓๗	๑,๑๙๕ ๑๖,๘๔๒	(ทต. อมก๋อย) (อบต. อมก๋อย)
๒.	ยางเปียง	Yang Piang	๑๗	๙,๔๒๕	๙,๔๒๕	(อบต.ยางเปียง)
๓.	แม่ต๋น	Mae Tuen	๑๖	๑๐,๔๒๙	๑๐,๔๒๙	(อบต. แม่ต๋น)
๔.	มอนจอง	Mon Chong	๙	๕,๗๙๖	๕,๗๙๖	(อบต. มอนจอง)
๕.	สบโขง	Sop Khong	๑๒	๗,๙๘๓	๗,๙๘๓	(อบต. สบโขง)
๖.	นาเกียน	Na Kian	๒๑	๑๐,๖๔๗	๑๐,๖๔๗	(อบต. นาเกียน)
รวม			๙๕	๖๒,๓๑๗	๑,๑๙๕ (เทศบาล) ๖๑,๑๒๒ (อบต.)	

ที่มา : วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, ออนไลน์, ๒๕๖๐.

๑.๖.๒ การปกครองส่วนท้องถิ่น

ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๗ แห่ง ได้แก่

๑.๖.๒.๑ เทศบาลตำบลอมก๋อย ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของ
ตำบลอมก๋อย

๑.๖.๒.๒ องค์การบริหารส่วนตำบลอมก๋อย ครอบคลุมพื้นที่
ตำบลอมก๋อย (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลอมก๋อย)

๑.๖.๒.๓ องค์การบริหารส่วนตำบลยางเปียง ครอบคลุมพื้นที่
ตำบลยางเปียงทั้งตำบล

๑.๖.๒.๔ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ต๋น ครอบคลุมพื้นที่
ตำบลแม่ต๋นทั้งตำบล

๑.๖.๒.๕ องค์การบริหารส่วนตำบลมอนจอง ครอบคลุมพื้นที่
ตำบลมอนจองทั้งตำบล

๑.๖.๒.๖ องค์การบริหารส่วนตำบลสบโขง ครอบคลุมพื้นที่
ตำบลสบโขงทั้งตำบล

๑.๖.๒.๗ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเกียน ครอบคลุมพื้นที่
ตำบลนาเกียนทั้งตำบล

๒. สภาพปัญหาของอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

จากข้อมูลสรุปการดำเนินงานโครงการปี พ.ศ. ๒๕๕๒ “โครงการต้นแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม และอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่” พบว่าโครงการมีแนวคิดโดยการน้อมนำแนวพระราชดำริในการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ตามพระราชปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเข้าใจ เข้าถึงพัฒนา ให้คนอยู่กับป่าได้อย่างเกื้อกูล สมดุล มั่นคง และยั่งยืน เพื่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม และอำเภออมก๋อย ซึ่งเผชิญกับสภาพปัญหาในการพัฒนา คือ

๒.๑ วิฤตการณ์ความเสื่อมโทรมทรัพยากร

พื้นที่อำเภอแม่แจ่ม และอำเภออมก๋อย มีสภาพเป็นพื้นที่สูงเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารสาขาที่สำคัญของกลุ่มน้ำปิง ปัจจุบันได้มีชุมชนเข้าไปบุกเบิกพื้นที่ตั้งหลักแหล่งอยู่อาศัยทำกิน และขยายพื้นที่ทำกินเพื่อการเพาะปลูกพืชเกษตรเชิงเดี่ยวตามกระแสการส่งเสริมของภาคเอกชน ทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลง เกิดการชะล้างหน้าดิน และเกิดมลพิษทางน้ำเนื่องจากการใช้ปุ๋ยยาสารเคมีเป็นจำนวนมาก

๒.๒ เจื่อนใจ และกลไกในการแก้ไขปัญหา

โดยลักษณะความสำคัญของพื้นที่สูงมีความสำคัญต่อการเป็นพื้นที่แหล่งต้นน้ำลำธาร ซึ่งต้องมีการจัดการในการใช้ประโยชน์อย่างละเอียดอ่อนเพื่อความยั่งยืนของคุณภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการดำรงอยู่ของสังคมมนุษย์ กลไกในการแก้ไขปัญหาแบบแยกส่วนดังที่ผ่านมา ไม่สามารถทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะต่างมีความต้องการเพียงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละฝ่ายเท่านั้น สภาพปัญหาที่เป็นปรากฏการณ์ปัจจุบันสะท้อนให้เห็นว่ากลไกเดิมมีข้อจำกัด

๒.๓ ผลกระทบ

ผลกระทบ ด้านความมั่นคง แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ยาเสพติด ด้านคุณภาพชีวิต ความยากจน ภาวะหนี้สิน การตลาด ราคาผลผลิตการเกษตรตกต่ำ สภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม การขยายบุกเบิกพื้นที่ทำกิน ข้อขัดแย้งที่ดินทำกินที่ตั้งถิ่นฐานระหว่างชุมชนกับรัฐ

๒.๔ แนวคิดในการแก้ไขปัญหา และการพัฒนา

แนวคิดในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ชุมชน องค์กรพัฒนา รัฐ นักวิชาการ และองค์กรพหุภาคี ร่วมกันน้อมนำแนวพระราชดำริเพื่อการพัฒนาพื้นที่และชุมชน

๓. ความเชื่อของประชาชนในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

อำเภออมก๋อยเป็นพื้นที่ที่อยู่ใต้สุดของจังหวัดเชียงใหม่ มีประชากรจำนวน ๖๐,๗๓๗ คน ประกอบด้วยคนพื้นที่ราบและชนเผ่า มีชนเผ่ากะเหรี่ยงเป็นชนเผ่ากลุ่มใหญ่ที่สุด (เอกสารข้อมูลอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่, ๒๕๖๐ : ๑๑) กะเหรี่ยงเป็นชนเผ่าที่จัดได้ว่ามีความหลากหลายของเผ่าพันธุ์ ภาษา มีการนับถือศาสนาที่ต่างกัน แต่กะเหรี่ยงดั้งเดิมจะนับถือผีเชื่อเรื่องต้นไม้ป่าใหญ่ ภายหลังหันมานับถือพุทธ คริสต์ เป็นต้น กะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๔ ประเภท คือ กะเหรี่ยงสะกอ หรือที่เรียกตัวเองว่า ปกาเกอญอ กะเหรี่ยงสะกอเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด มีภาษาเขียนเป็นของตนเอง นับถือศาสนาคริสต์เป็นส่วนใหญ่ และ

กะเหรี่ยงโปว์เป็นกะเหรี่ยงที่ค่อนข้างเคร่งครัดในประเพณี พบมากที่อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนกะเหรี่ยงปะโอและกะเหรี่ยงปะเว มีอยู่บ้างแต่พบน้อยมากในประเทศไทย ส่วนด้านระบบครอบครัวของกะเหรี่ยงเป็นแบบผัวเดียวเมียเดียว และจะไม่มีที่อยู่ด้วยกันก่อนแต่งเป็นอันเด็ดขาด การหย่าร้างจึงมีน้อยมาก การเลือกคู่ครองฝ่ายหญิงจะเป็นคนเลือกผู้ชายก่อน และบางครั้งผู้หญิงจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการแต่งงาน (พจนานุกรมศัพท์ และคณะ, ๒๕๕๕ : ๑๗)

ความเชื่อและศาสนาของกะเหรี่ยงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ดังนั้นชาวกะเหรี่ยงจึงให้ความสำคัญในสิ่งลึกลับพลังที่อยู่เหนือธรรมชาติ นั่นคือการนับถือผีเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่อยู่กับชาติพันธุ์นี้มานาน ซึ่งเป็นความเชื่อในเหล่าบรรพบุรุษ เจ้าป่าเจ้าเขา เนื่องจากชีวิตของชาวกะเหรี่ยงอยู่กับป่าเขา ผูกพันกับธรรมชาติมาเนิ่นนาน จึงหล่อหลอมความเชื่อเข้ากับธรรมชาติเข้าด้วยกัน ในการทำกิจกรรมต่างๆ จะต้องมีการเซ่นไหว้เจ้าที่เจ้าทาง และบอกกล่าวบรรพบุรุษให้ท่านได้มาอุดหนุนค้ำจุน ช่วยให้กิจการงานนั้นๆ เจริญก้าวหน้า ทำการเกษตรกรรมได้ผลผลิตดี ขอให้ท่านดลบันดาลให้อยู่เย็นเป็นสุข ปกป้องคุ้มครองดูแล และยังเป็นขอขมาต่อท่านเหล่านั้นด้วย ซึ่งเป็นความเชื่อและประเพณีที่ดีงาม เป็นการสร้างความรักสามัคคีในหมู่คณะและให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขในครอบครัว เป็นความเชื่อที่ชาติพันธุ์นี้ให้ความสำคัญยิ่ง (เวธิกา เสวครบุรี, ๒๕๕๔ : ๓๓)

จากความเชื่อ และการนับถือศาสนาซึ่งเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวกะเหรี่ยง ทำให้เห็นภาพวิถีชีวิตของชนกลุ่มนี้ได้ดียิ่งขึ้น การมีสิ่งยึดเหนี่ยวที่เป็นศูนย์รวมของคนในหมู่บ้านทำให้เกิดความสามัคคี รักใคร่กลมเกลียว ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งถือเป็นจุดแข็งที่สามารถนำแนวทางการพัฒนาต่างๆ ไปสู่คนในหมู่บ้าน แต่สิ่งที่ควรตระหนักคือ ต้องเข้าใจถึงความเชื่อ วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมของแต่ละชนเผ่า ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ รวมถึงการแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่นและการเสพฝิ่นในพื้นที่อำเภออมก๋อย

สภาพปัญหาเสพฝิ่นในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

อมก๋อยเป็นอำเภอหนึ่งที่มีพื้นที่เป็นชนบทอยู่ห่างไกล การคมนาคมไม่สะดวก มีปัญหาด้านความยากจน ด้านสาธารณสุขโรค และปัญหาการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข ส่งผลให้ประชากรในพื้นที่อมก๋อยยังคงมีการปลูกและเสพฝิ่นอยู่เป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับข้อมูลจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค ๕ ที่รายงานการสำรวจพบพื้นที่ปลูกฝิ่น พบผู้เสพ ผู้ติดยา และการจับกุมผู้เกี่ยวข้องกับฝิ่นอย่างต่อเนื่อง อำเภออมก๋อยยังคงเป็นพื้นที่การปลูก การแพร่ระบาดของปัญหาฝิ่นที่สำคัญแห่งหนึ่งของไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ และพื้นที่ใกล้เคียง โดยที่ประชากรส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องเป็นกลุ่มคนด้อยโอกาสทางสังคมและเศรษฐกิจ ขาดโอกาสเรื่องคุณภาพชีวิตและยากจน ที่ผ่านมามีผู้ติดยาอยู่จำนวนมากที่ยังไม่ได้เข้ารับการรักษา เนื่องจากมีหลายปัจจัยที่เป็นความยากลำบากในการเข้าถึงคนกลุ่มนี้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๖๐ : ๓) จากรายงานสถิติการบันทึกจับกุมยาเสพติดของกองร้อยทหารพรานที่ ๓๖๐๖ ตั้งแต่ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ถึงวันที่ ๑๔ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้จับกุมผู้ต้องหาเสพฝิ่นให้โทษ จำนวน ๑๖๓ คน โดยเป็นคดีจับกุมยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (ยาบ้า) จำนวน ๑๒,๐๘๐ เม็ด ยาเสพติด

ตารางที่ ๓-๒ สถิติการบันทึกจับกุมยาเสพติด (ต่อ)

ลำดับ	รายการ	จำนวน / ผู้ต้องหา	จำนวน / ครั้ง	จำนวน / เม็ด	จำนวน / กรัม	จำนวน / แผ่น เหลี่ยม	กระบอก	นัด	หมายเหตุ
๑๔.	เครื่องกระสุนปืน ๑๑ มม.	-	-	-	-	-	-	๔๓	
๑๕.	เครื่องกระสุนปืน .๓๘	-	-	-	-	-	-	๕๙	
๑๖.	บุคคลต่างด้าว	๘	-	-	-	-	-	-	ผู้นำพา จำนวน ๑ คน
๑๗.	ไม้แปรรูป	-	-	-	-	๑,๕๒๓	-	-	ปริมาตร ๙.๘๘๗ ลบ.ม. (ไม้สน)
๑๘.	ตั้งจุดตรวจ/จุดสกัดกั้นชั่วคราว	-	๓๐	-	-	-	-	-	
๑๙.	ปิดล้อมตรวจค้น	-	๑๒๐	-	-	-	-	-	

ที่มา : ศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่อำเภออมก๋อย, ๒๕๕๙ : ๑๐.

ข้อมูลจากแผนแม่บทการแก้ไขปัญหายาเสพติด และความมั่นคงพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ปัญหาสถานการณ์ฝิ่นในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ในห้วงนับตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ ที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ร่วมการดำเนินงานและบูรณาการการทำงานร่วมกับ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่อำเภออมก๋อย (ศมพ.อ.อมก๋อย) และศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภออมก๋อย (ศป.ปส.อ.อมก๋อย) จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้นมา ยังคงมีการรายงานการสำรวจพบพื้นที่ปลูกฝิ่น พบผู้เสพ ผู้ติดยา และการจับกุมผู้เกี่ยวข้อง กับฝิ่นอย่างต่อเนื่อง อำเภออมก๋อยยังคงเป็นพื้นที่การปลูก การแพร่ระบาดของปัญหาฝิ่นที่สำคัญแห่งหนึ่งของไทย ทั้งนี้ นับแต่การเริ่มมีรายงานการสำรวจการปลูกฝิ่นตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ จำนวน ๑,๔๗๙.๓๖ ไร่ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน จากรายงานการสำรวจของสถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เดือนเมษายน ๒๕๕๙ เมื่อสิ้นสุดฤดูการปลูกฝิ่น มีรายงานการสำรวจพบพื้นที่ปลูกฝิ่นในอำเภออมก๋อยจำนวน ๙๙๗ ไร่ ลดลงจากเดิมกว่าร้อยละ ๓๓ อย่างไรก็ตาม อำเภออมก๋อยยังคงเป็นพื้นที่ที่มีรายงานการปลูกฝิ่นเป็นอันดับที่ ๑ ของประเทศไทยและมีผู้เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ปลูก นายทุน ผู้รับจ้างแรงงาน ผู้เสพ ผู้ติดยาขั้นรุนแรง เป็นจำนวนมากประมาณการกว่า ๔,๕๐๐ รายในพื้นที่

สภาพปัญหาที่ทำให้เกิดการปลูกและการเสพฝิ่นในพื้นที่อำเภออมก๋อยดังกล่าว มีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

๑. ความยากจนของประชากรในพื้นที่ โดยใช้ฝิ่นเป็นเครื่องมือในการหาเลี้ยงชีพ ไม่ว่าจะเป็น การรับจ้าง หรือการปลูกเพื่อจำหน่ายหรืออื่นๆ เนื่องจากมีราคาที่แน่นอนกว่าผลผลิตทางการเกษตรที่ดำเนินการในพื้นที่

๒. ปัญหาด้านสุขภาพ ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพที่เหมาะสม ทำให้เลือกใช้ฝิ่นเป็นยาทดแทนในการรักษาโรค

๓. กลุ่มผู้มีอิทธิพล นายทุนในพื้นที่ใช้ฝิ่นเป็นเครื่องมือในการควบคุมผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ให้เป็นแรงงานในที่ดิน ประกอบกับกลุ่มดังกล่าวก็ต้องการแสวงหาที่พึ่งพิงในพื้นที่เช่นกัน โดยที่ผ่านมามีหลายหน่วยงานโดยเฉพาะ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ร่วมกับหน่วยงานภาคี มีกระบวนการการดำเนินการแก้ไขปัญหาฝิ่นในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมในมาตรการการป้องกัน การปราบปราม การบำบัดรักษาแต่ก็ทำได้ระดับหนึ่ง ยังไม่สามารถทำให้หมดลงและสร้างความมั่นคงได้ในพื้นที่อำเภออมก๋อย

สาเหตุที่ยังไม่สามารถจัดการปัญหาฝิ่นในพื้นที่อำเภออมก๋อย เนื่องจากบริบทเรื่องพื้นที่ที่ยากต่อการเข้าถึง จึงเอื้อต่อการปลูกและเสพฝิ่นโดยไม่ถูกดำเนินคดี เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าตรวจได้บ่อยครั้งมากนัก ทำให้มีกลุ่มนายทุนในพื้นที่ และเป็นต้นทางการผลิต การปลูก โดยการว่าจ้างแรงงานซึ่งส่วนมากผู้เสพ ผู้ติด ยาจน ได้เข้ามารับจ้างพื้นที่เป็นผู้ปลูก ใฝ่ไร่และกรีดยา เพื่อแลกยาฝิ่นหรือเงินจำนวนไม่มาก นอกจากนี้ในปัจจุบันยังพบว่ากลุ่มวัยรุ่นในพื้นที่อยู่นอกระบบการศึกษาได้เข้ามารับจ้างพื้นที่เพื่อแลกกับเงินจำนวนหนึ่ง นับว่าเป็นปรากฏการณ์การแพร่ระบาดที่สามารถเข้าถึงบุคคลที่ขาดแคลน และอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ยากต่อการเข้าถึงในเขตพื้นที่อำเภออมก๋อย โดยสามารถจำแนกพื้นที่ที่มีสถานการณ์การปลูก และสถานการณ์ผู้ใช้ ผู้เสพ และแพร่ระบาดของปัญหาฝิ่นตามตำบลในอำเภออมก๋อย และอำเภอใกล้เคียง เช่น อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง อำเภอสามเงา รวม ๑๑๗ หมู่บ้าน/หย่อมบ้านจากจำนวน ๙๕ หมู่บ้าน/๑๗๔ หย่อมบ้านในพื้นที่อำเภออมก๋อย

ทั้งนี้สามารถวิเคราะห์รายละเอียดสถานการณ์ปัญหาฝิ่นตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้ (สรุปผลการปฏิบัติงานศูนย์อำนวยการแก้ไขความมั่นคงในพื้นที่อำเภออมก๋อย ห้วงตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘ - ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙)

๑. สถานการณ์พื้นที่ปลูกฝิ่น ฤดูกาลปลูกฝิ่นปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๙๕ หมู่บ้าน ๑๗๔ หย่อมบ้าน ในพื้นที่อำเภออมก๋อยมีพื้นที่ปลูกฝิ่นจำนวน ๑,๕๖๖ แปลง ๙๙๗ ไร่ มีสถานการณ์ “จำนวนเพิ่มมากขึ้นร้อยละ ๓” จากพื้นที่ปลูกฝิ่นในฤดูกาลปลูกปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๘ หรือเพิ่มขึ้นจำนวน ๒๔ ไร่ ตลอดสามปีมีการจับกุมเมล็ดพันธุ์ฝิ่นได้มากกว่า ๕๐ กิโลกรัม และปี ๒๕๕๙ ดำเนินการจับกุมผู้ต้องหาที่เกี่ยวข้องกับฝิ่นไปแล้วจำนวน ๑๐๓ ราย อันเนื่องมาจากการปราบปรามและการเข้าดำเนินการปิดล้อมแปลงฝิ่นอย่างต่อเนื่องของโครงการตัดทำลายพืชเสพติดกองทัพภาคที่ ๓ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค ๕ สถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด ตำรวจภูธรภาค ๕ หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ ๓๕ และ ๓๖

อำเภออมก๋อย และศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่อำเภออมก๋อย โดยมีมาตรการพิเศษที่เข้มข้นในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

๑.๑ การจับกุมเมล็ดพันธุ์ฝิ่นอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ตำบลม่อนจอง ตำบลนาเกียน ตำบลแม่ตื่นของอำเภออมก๋อย

๑.๒ การขยายผลจับกุมเจ้าของแปลงปลูกฝิ่นพื้นที่ตำบลนาเกียน ตำบลสบโขง ซึ่งเป็นแปลงขนาดใหญ่ในพื้นที่อำเภออมก๋อย และตำบลอมก๋อย

๑.๓ การจับกุมสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำหมู่บ้าน หรือเครือข่ายของผู้นำในพื้นที่อำเภออมก๋อย

๑.๔ การดึงมวลชนและแกนนำในพื้นที่เข้ามาร่วมแจ้งเบาะแส และการตัดทำลายพื้นที่ปลูกฝิ่น การดำเนินกิจกรรมทวงคืนผืนป่าพื้นที่อำเภออมก๋อย

๑.๕ สืบสวนเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อนำมาตรการด้านทรัพย์สินมาใช้กับเครือข่ายนักค้ายาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย

๑.๖ การนำมาตรการการสืบสวนทางการเงินมาใช้กับเครือข่ายนักค้ายาเสพติด โดยการติดตามเส้นทางทางการเงิน ใช้ข้อมูลทางการเงินอย่างครบวงจรเพื่อการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ

๑.๗ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง ๖ พื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ตาราง ๓-๓ แสดงสถิติพื้นที่ปลูกฝิ่นในพื้นที่ อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๖ - ๒๕๕๙

ตำบล	ปี ๕๖/๕๗		ปี ๕๗/๕๘		ปี ๕๘/๕๙		+เพิ่ม/-ลด (ไร่)
	แปลง	ไร่	แปลง	ไร่	แปลง	ไร่	
๑. นาเกียน	๙๔๙	๖๑๑.๖๖	๗๒๒	๔๘๒.๒๙	๘๖๗	๔๗๘.๙๔	-๓.๓๕
๒. สบโขง	๓๙๗	๔๐๘.๕๒	๒๔๗	๒๕๙.๐๖	๔๑๕	๓๘๗.๒๑	+๑๒๘.๑๕
๓. แม่ตื่น	๒๐๒	๑๘๐.๖๕	๑๐๑	๙๘.๓๔	๑๘๑	๑๓๙.๖๓	+๔๑.๒๙
๔. ยางเปียง	๑๘๕	๒๐๗.๔๒	๗๒	๖๓.๓๙	๘๖	๕๐.๗๗	-๑๒.๖๑
๕. อมก๋อย	๒๓๑	๑๒๗.๑๖	๑๑๒	๖๑.๕๐	๑๗	๘.๓๒	-๕๓.๑๘
๖. ม่อนจอง	๖	๔.๔๑	๖	๗.๖๒	๑	๐.๘๐	-๖.๘๒
รวม	๑,๙๗๐	๑,๕๓๙.๘๒	๑,๒๖๐	๙๗๒.๑๙	๑,๕๖๗	๑,๐๖๕.๖๗	+๙๓.๔๘

ที่มา : สถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด, ๒๕๕๙ : ๕ .

แนวโน้มสถานการณ์ดีขึ้น แต่ยังมีตำบลที่มีพื้นที่ปลูกฝิ่นจำนวนมากและส่งผลกระทบต่อพื้นที่และบุคคลที่ต้องมีการเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง ดังนี้ ๑) ตำบลนาเกียน ๒) ตำบลสบโขง ๓) ตำบลยางเปียง และตำบลแม่ตื่น โดยเฉพาะเขตพื้นที่ต่อเนื่องกับอำเภอแม่ระมาด และอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เป็นต้น

๒. บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับฝิ่นจากการดำเนินการที่ผ่านมา ประเมินพบว่าในพื้นที่อำเภออมก๋อย มีกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องจำนวน ๔ กลุ่ม

๒.๑ นักค้า / นายทุน / เจ้าของแปลงฝิ่น ส่วนมากเป็นผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ หรือเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เช่น พื้นที่ตำบลนาเกียน ตำบลแม่ต๋อน และตำบลอมก๋อย อ.อมก๋อย มีการลงทุนปลูกนอกพื้นที่ตัวเองแล้วจ้างแรงงานราคาถูก (ตำบลม่อนจอง/ตำบลสบโขง) มาดำเนินการปลูกฝิ่นและกรีดยาโดยแลกกับยาฝิ่น ทำให้การขยายผลไปถึงตัวนายทุนยังมีข้อจำกัด

๒.๒ ผู้รับจ้างปลูก ฝิ่นไร่และรับจ้างกรีดยาว่าเป็นแรงงานรับจ้างที่มีฐานะยากจนรับจ้างเพื่อแลกกับค่าแรง เช่น ข้าว หรือฝิ่น และยังเป็นผู้เสพอย่างหนักด้วย นอกจากนี้ในพื้นที่ตำบลอมก๋อย และตำบลนาเกียน ยังพบกลุ่มเยาวชนอายุ ๑๕ ปี เป็นผู้เสพ รับจ้างกรีดยา และฝิ่นไร่ฝิ่นเพื่อแลกกับเงินและสิ่งของอื่นๆ

๒.๓ ผู้เสพ ผู้ติดฝิ่น พื้นที่อำเภออมก๋อย ตำบลนาเกียน ตำบลแม่ต๋อน ตำบลอมก๋อย ตำบลสบโขงและตำบลยางเปียง อายุระหว่าง ๑๗ - ๗๐ ปี ยังคงมีทั้งกลุ่ม เยาวชน แรงงานเป็นจำนวนมาก ส่วนพื้นที่ตำบลม่อนจอง ตำบลอมก๋อยเป็นคนสูงอายุ ผู้เสพที่ผ่านกระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพจากการใช้ฝิ่นและยาบ้า ส่วนมากยังกลับไปเสพซ้ำเนื่องจากตัวผู้เสพยังไม่สามารถเข้าถึงยาที่ใช้ทดแทน เช่น เมทาโดนหรือโคเดอีนได้เพียงพอ นอกจากนี้ตัวผู้ผ่านการบำบัดมีสภาพคุณภาพชีวิตที่ไม่ดีพอ ภาวะจิตใจที่อ่อนแอ ครอบครัวและตัวเองไม่พร้อมการใช้ชีวิตปกติ ทำให้กลับไปเสพซ้ำอีกครั้ง นอกจากนี้ระบบการติดตาม ช่วยเหลือ ฟื้นฟู ผู้ผ่านการบำบัดยังไม่สามารถเข้าถึงทั้งหมด หน่วยงานที่เข้าดำเนินการมีข้อจำกัดในการเข้าพื้นที่และการปฏิบัติงานในพื้นที่

๒.๔ ผู้ผ่านการบำบัด ได้รับการช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพภายหลังผ่านการบำบัดโดยร่วมกับโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้เป็นต้นแบบกับคนในพื้นที่ที่ยังไม่ได้บำบัด ทำให้เกิดการเสนอตัวเข้ารับการบำบัดมากขึ้น เช่น พื้นที่ตำบลนาเกียน/ตำบลม่อนจอง/ตำบลสบโขงและตำบลยางเปียง

๓. สถานการณ์ตัวยาฝิ่นและรูปแบบการใช้ในพื้นที่อำเภออมก๋อย

๓.๑ แนวโน้มสถานการณ์ราคาฝิ่น มีราคาสูงมากขึ้น ราคาต่อจ้อย ๑๒๐,๐๐๐ - ๑๕๐,๐๐๐ บาท สูงกว่าปีที่แล้วประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาท /ต่อ ๑ มู ราคา ๑๐๐ - ๑๕๐ บาท (สูบได้ ๓ ครั้ง) สูงกว่าเดิมประมาณ ๕๐ บาท / ต่อ ๑ แซ็ก/วิน (สูบได้ ๑ ครั้ง) ราคา ๕๐ - ๑๐๐ บาท

๓.๒ รูปแบบการใช้ฝิ่นในพื้นที่ เกือบทั้งหมดใช้รูปแบบการสูบบุหรี่ ยกเว้นพื้นที่โซนล่างของอำเภออมก๋อยต่อกับโซนบนของอำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยเฉพาะในพื้นที่ตำบลแม่ต๋อน อำเภออมก๋อย และ บ้านทุ่งต้นจิว อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ซึ่งเป็นพื้นที่รอยต่อ มีการใช้รูปแบบฉีดโดยเข็มฉีดยา ในขณะที่พื้นที่ตำบลนาเกียน และในเขตตำบลอมก๋อย อำเภออมก๋อย พบการใช้ทั้งฝิ่นและยาบ้าสลับกันไป เมื่อมีการบำบัดทำให้ต้องมีการใช้ยาทดแทนในปริมาณมิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ความเข้มข้นสูงกว่าปกติ

๓.๓ รูปแบบการชุกซ่อนยาฝิ่นหรือเมล็ดพันธุ์ ไม่เก็บในบ้านแต่เก็บในสวนหรือในป่า ส่งผลต่อการปิดล้อมตรวจค้นทำได้ยากมาก การดำเนินการจับต้องใช้การสืบหรือวางสายในพื้นที่เป้าหมาย

๔. การบำบัดรักษา ติดตาม ฟันผู้ติดยาเสพติดของพื้นที่อำเภออมก๋อย

ที่ผ่านมาโรงพยาบาลอมก๋อยและสาธารณสุขอำเภออมก๋อย ได้มีความพยายามเพิ่มการเข้าถึงผู้ติดยาและการพัฒนารูปแบบการบำบัดรักษามาตลอด ในอดีตเคยมีการบำบัดรักษาโดยการให้เมทาโดนกับผู้ติดยา แต่เลิกใช้เมทาโดนไปในที่สุด เนื่องจากพบปัญหาเรื่องการบริหารยาเมทาโดนที่ยุ่งยากซับซ้อน การเข้าถึงบริการ การคมนาคมขนส่ง รวมทั้งความปลอดภัยของการกระจายยาไปถึงผู้ป่วยเป็นไปด้วยความยากลำบาก ต่อมามีการใช้ยาโคดีอินซึ่งเป็นยาบรรเทาอาการปวดแทนการใช้เมทาโดน การให้โคดีอินนั้นได้ผลดีและลดอาการอยากยาได้ในระยะสั้น ส่งผลให้ผู้ป่วยไม่พึงพอใจและยังมีความต้องการในการใช้เมทาโดนเพื่อการบำบัดรักษาสูงอยู่แล้ว ทำให้ผู้ป่วยจำนวนหนึ่งไปหาซื้อเมทาโดนในอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตากในราคาที่สูง รวมทั้งยังมีผู้ป่วยที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากหน่วยบริการสาธารณสุขยังใช้ฝิ่นเป็นยารักษาโรค และเนื่องจากสามารถหาฝิ่นได้ง่าย จึงทำให้เกิดการกลับไปเสพยาในอัตราที่สูง ในปีงบประมาณ ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ โรงพยาบาลธัญญารักษ์เชียงใหม่ สถาบันบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี ร่วมกับโรงพยาบาลอมก๋อย สาธารณสุขอำเภออมก๋อย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงพื้นที่อำเภออมก๋อย (ศมพ.อ.อมก๋อย) สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค ๕ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีการพัฒนารูปแบบการบำบัดรักษาผู้ติดยาตามมาตรฐานการรักษาโดยใช้ยาเมทาโดนซึ่งจะลดอาการอยากยาได้ดี มีประสิทธิภาพในการบำบัดรักษาในระยะยาวเพื่อทดแทนการเสพยาฝิ่น และมีความสอดคล้องกับนโยบายของกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุขในการพัฒนารูปแบบการบำบัดรักษาผู้ติดยาเรื้อรัง โดยการให้ยาทดแทนระยะยาวและต่อเนื่องอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับที่ วิเชียร ดีเป็นธรรม ได้กล่าวไว้ การใช้ยาทดแทนด้วยยาที่ออกฤทธิ์แบบเดียวกับเฮโรอีน ยากลุ่มนี้มีหลายชนิดที่ออกฤทธิ์ cross tolerance กับเฮโรอีนได้ทำให้แก้อาการขาดยาได้ค่อนข้างชะงัด ผู้ป่วยค่อนข้างสบาย แต่มีปัญหาเรื่องอาจมีการติดยาที่ใช้รักษาได้ ฉะนั้นจึงต้องมีความเข้าใจในการใช้ยากลุ่มนี้พอสมควร ในที่นี้จะกล่าวถึงยาเพียง ๒ ชนิด คือ เมทาโดนและมอร์ฟีน เนื่องจากหาได้ง่ายและราคาไม่แพง แต่ถ้าผู้รักษามีความชำนาญมากขึ้นและเข้าใจหลักการก็จะสามารถประยุกต์การใช้ ยาในกลุ่ม opioid มาใช้รักษาได้แทบทุกตัว หลักการ คือ ให้ยาเมทาโดนเข้าไปทดแทนเพื่อลดอาการขาดยาฝิ่นลงให้เหลือน้อยพอทนได้โดยไม่ทรมาณแล้วค่อยๆลดขนาดยาเพื่อให้ร่างกายปรับตัวจนอาการบรรเทาและหายไปที่สุด เมทาโดนเป็นยาที่ออกฤทธิ์ได้ยาวนานกว่าเฮโรอีน มีฤทธิ์ทำให้เกิดความรู้สึกหรือภาวะที่มีความตื่นเต้นและมีความสุขน้อยกว่าแต่ลดอาการขาดยาได้ ควบคุมการบริหารยาได้ง่าย เสพติดยาก ราคาถูก นอกจากนี้ ยังมีการเปิดให้บริการศูนย์ลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (Drop in Center) และมีการให้เมทาโดนระยะยาวกับผู้ป่วยที่มารับบริการ แต่ยังมีปัญหาในเรื่องการรับยาเมทาโดนไม่ต่อเนื่องจากการคมนาคมลำบาก จึงเป็นความท้าทายของอำเภออมก๋อย ที่จะหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป (วิเชียร ดีเป็นธรรม, ๒๕๔๔ : หน้า ๒๐๗)

นอกจากการบำบัดผู้ติดยาของอำเภออมก๋อยที่ผ่านมาที่มีการใช้รูปแบบวิถีชนเผ่าโดยใช้ความเชื่อแบบจิตวิญญาณในกลุ่มชนเผ่ากะเหรี่ยง โดยมีวิธีการ คือ ผู้ติดยาที่สมัครใจเข้าร่วมพิธีสาบานกับพ่อหมอที่นับถือและสาบานว่าจะเลิกเสพยา หากกลับไปเสพยาให้ชีวิตมอดม้วยไป ซึ่งพบว่าผู้ที่ผ่านการบำบัดรูปแบบดังกล่าว สามารถหยุดเสพยาได้เป็นจำนวนมาก ผลเป็นที่น่าพึงพอใจ ถึงร้อยละ

๙๐ เนื่องจากชนเผ่ากะเหรี่ยงมีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของการบำบัดในรูปแบบนี้มากและในผู้ที่ทำ ผิดคำสาบานไปใช้ฝิ่นอีกจะรู้สึกผิดผีมาก มีบางคนถึงกับแขวนคอเสียชีวิต จึงเป็นการตอกย้ำความ ศักดิ์สิทธิ์มากยิ่งขึ้น ทำให้ไม่มีคนกล้ากลับไปเสพยาฝิ่นซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาฝิ่นที่กล่าว ในบทความการดูแลสุขภาพ และเคล็ดลับเพื่อสุขภาพดี เรื่องยาเสพติด ฝิ่น มอร์ฟีน และเฮโรอีน การบำบัดผู้ติดยาฝิ่นโดยการสร้างเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจไม่ไห้กลับไปเสพยาอีก ได้แก่ การให้คำมั่นสัญญา กับตนเอง การคำสาบานและการใช้ธรรมะช่วย เช่น การฟังธรรม การฝึกสมาธิ

บทสรุป สถานการณ์ปัญหาฝิ่นในพื้นที่อำเภออมก๋อยจังหวัดเชียงใหม่มีแนวโน้มควบคุม สถานการณ์ไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดในวงกว้างได้ หากมีการดำเนินงานอย่างเข้มข้นต่อเนื่องและ เป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามปัญหาฝิ่นในพื้นที่อำเภออมก๋อย เกิดจากปัญหาความยากจน และการขาดโอกาสในการเข้าถึงสิ่งจำเป็นปัจจัย ๔ ทั้งเรื่องความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิต สาธารณสุข การดำรงชีพ เศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ฝิ่นจึงเป็นตัวเลือก สุดท้ายที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่อำเภออมก๋อย การแก้ไขปัญหาในพื้นที่จึงจำเป็นต้องวางแนวทาง ที่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานให้ประชากรชนเผ่าในอำเภออมก๋อยสามารถพึ่งตนเองได้ การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตให้ทัดเทียมกับประชากรพื้นที่อื่นๆ และการพัฒนาสร้างศักยภาพ ในกลุ่มเป้าหมายทุกระดับให้เข้าใจอันตรายจากฝิ่น รวมถึงมีการปราบปราม กดดันผู้เกี่ยวข้อง และตัดทำลายพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างจริงจังตามวงรอบการปลูกและการพัฒนารูปแบบการบำบัด ที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่อมก๋อย สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อของคนในอำเภออมก๋อย

แผนแม่บทการแก้ปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

๑. การขับเคลื่อนแผนแม่บทการแก้ไขปัญหาฝิ่น ยาเสพติดและความมั่นคง พื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

การขับเคลื่อนแผนแม่บทการแก้ไขปัญหาฝิ่น ยาเสพติดและความมั่นคงพื้นที่ อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ได้วางกรอบแนวคิดการดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) โดยการแก้ไขปัญหาฝิ่น ยาเสพติด และความมั่นคง ได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานโดยยึดหลักแนวคิดของแผนพัฒนาฯ ดังกล่าว คือ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด , ๒๕๖๐ : ๘)

๑.๑ การน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การแก้ไขปัญหพื้นที่ ปลูกฝิ่นเป้าหมายตามแนวทางดังกล่าว

๑.๒ การใช้คนประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้องกับฝิ่น ทั้งมิติการดูแลผู้เสพยา ผู้ติดยา การจัดการผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม

๑.๓ การพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เพื่อให้สังคมโดยเฉพาะพื้นที่อำเภออมก๋อย ที่ประกอบด้วยชนเผ่าหลากหลาย ภายใต้วัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละกลุ่มชนเผ่า อยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุข โดยมีจุดเน้นสำคัญอยู่ที่ด้านการพัฒนาสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งการมีสุข ภาวะ มีความรู้ และมีมาตรฐานการครองชีพที่ดี ประชาชนเข้าถึงระบบการคุ้มครองทางสังคม

ที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและทั่วถึง นำไปสู่การพัฒนาสถาบันทางสังคมและชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้และเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนองคาพยพในชุมชน

ทั้งนี้ในมิติการเชื่อมของแผนแม่บทพื้น ระยะเวลา ๕ ปีกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ โดยเรื่องการค้าเนื้องานกับการบำบัดรักษาผู้เสพ ผู้ติดยา และการป้องกันผู้ขายรายใหม่ไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับฝิ่นเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค โดยมุ่งเน้นการป้องกันและควบคุมปัจจัยกำหนดสุขภาพทางสังคม (Social Determinant Of Health) รวมทั้งการให้ความสำคัญกับมิติสุขภาพในทุกนโยบายสาธารณสุข ส่งผลต่อสุขภาพของประชาชนขั้นพื้นฐานมีทางเลือกและการเข้าถึงบริการสาธารณสุขพื้นฐาน เพื่อลดการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับฝิ่นและนำการสร้างเสริมสุขภาพของชุมชน และการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นฐานหลักในการดำเนินงานให้นำไปสู่การแก้ไขปัญหาในชุมชนและต่อยอดไปให้เกิดคุณค่าในชุมชน รวมทั้งสุดท้ายได้วางให้มีการบูรณาการแผนงานและงบประมาณร่วมกันของหน่วยงาน เพื่อให้มีการเชื่อมโยงการทำงานอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับทิศทางการบริหารจัดการ ลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินการ

๑.๓.๑ แนวคิดหลักในการแก้ไขปัญหาฝิ่น ยาเสพติดและความมั่นคงพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

๑.๓.๑.๑ การแก้ไขปัญหาฝิ่น ยาเสพติดและความมั่นคงพื้นที่อำเภออมก๋อยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People Center) เพื่อลดสถานการณ์ในพื้นที่และมุ่งตอบสนองความต้องการของประชาชนและก่อให้เกิดผลกระทบในทางที่ดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่เป็นปัจจัยอุปสรรคในการดำเนินงานที่ผ่านมา อาทิเช่น เรื่องปัญหาความยากจน เส้นทางคมนาคมระบบสาธารณสุขพื้นที่ การขาดโอกาสทางอาชีพ ซึ่งทั้งหมดเป็นปัจจัยที่เชื่อมโยงกับปัญหาฝิ่นในพื้นที่ทั้งสิ้น

๑.๓.๑.๒ แก้ปัญหาในเชิงพื้นที่ (Area Based Approach) โดยกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป้าหมายที่ส่งผลต่อการแพร่ระบาดของฝิ่น ยาเสพติดและความมั่นคงเป็นหลัก จำนวน ๑๑๘ หมู่บ้าน/หย่อมบ้านจากทั้งหมด ๑๗๔ หมู่บ้าน/หย่อมบ้าน ของอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยคาดหวังว่าการดำเนินงานภายใต้แนวคิดดังกล่าวจะสามารถช่วยให้เกิดการควบคุมพื้นที่และนำไปสู่การลดระดับความรุนแรงของสถานการณ์ลงไปมากที่สุด

๑.๓.๑.๓ ใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคที่เกี่ยวข้อง (Participation Oriented) ในกระบวนการร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผลโดยมีหน่วยในการประสานการดำเนินงาน ได้แก่ ศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงพื้นที่ อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแกนหลักในการสร้างความมีส่วนร่วมในการดำเนินงานผ่านรูปแบบการดำเนินงานในรูปแบบเจ้าภาพ และภาคีการดำเนินงานรายยุทธศาสตร์

๑.๓.๑.๔ การแก้ปัญหาแบบองค์รวม (Holistic Approach) ด้วยการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบครบวงจรเชื่อมโยงต่อเนื่อง ตั้งแต่ต้นน้ำ ได้แก่ ระบบข้อมูล (Data) การจัดการพื้นที่เป้าหมาย (Area) การจัดการบุคคลเป้าหมาย (Man) การสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน (Sustainable) ภายใต้การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (Management)

๑.๓.๑.๕ สร้างความสมดุลของแต่ละยุทธศาสตร์ (Balance Approach) ทั้งด้านการลดอุปสงค์ยาเสพติด (Demand Reduction Strategy) และการลดอุปทานยาเสพติด (Supply Reduction Strategy) การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)

๑.๓.๑.๖ เน้นผลสัมฤทธิ์เชิงคุณภาพ (Result Based Management) โดยกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดผลการดำเนินงานอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

๑.๓.๒ ทิศทางการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บท

๑.๓.๒.๑ ควบคุมความรุนแรงของสถานการณ์ปัญหาฝิ่น ยาเสพติด อันเกี่ยวข้องกับพื้นที่ บุคคลและตัวยา เพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับสังคมการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยมุ่งลดอัตราเสี่ยงต่อยาเสพติดของกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับฝิ่น และยาเสพติด ลดผู้เสพ รายใหม่ ผู้กระทำความผิดรายใหม่

๑.๓.๒.๒ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดพลังแผ่นดินความเข้มแข็งและความยั่งยืนในระยะยาว พัฒนาทัศนคติความเชื่อจากการใช้ฝิ่นเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน และความเชื่อเรื่องฝิ่น เป็นยาทดแทนยาสามัญปกติต่างๆในระบบสาธารณสุข

๑.๓.๒.๓ สร้างความมั่นคงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในหมู่บ้านเป้าหมาย ๑๑๘ หมู่บ้าน/หย่อมบ้านให้ได้ภายใน ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ประกอบด้วยความมั่นคงทางการบริโภค อาชีพ การศึกษาและการดำรงชีวิต เพื่อป้องกันการพึ่งพารายได้จากฝิ่นและยาเสพติด

๒. ยุทธศาสตร์และงบประมาณตามแผนแม่บทการแก้ไขปัญหายาเสพติด และความมั่นคงพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : การพัฒนาระบบฐานข้อมูล (Intelligent Database)

คือ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ (Intelligent Database) มีฐานข้อมูล (Big Data) ที่รวบรวมและใกล้เคียงความเป็นจริง เพื่อรองรับการดำเนินงานตามแผนแม่บทและการคาดการณ์ (Prediction) สถานการณ์พื้นที่ปลูกฝิ่นและการแพร่ระบาดของฝิ่น โดยระบบเทคโนโลยีที่เหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์ มีฐานข้อมูลสนับสนุนการทำงานด้านสังคมเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลพื้นที่ปลูกฝิ่นให้เท่าทันสถานการณ์ตามวงรอบการปลูก
๒. เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลผู้ค้า ผู้เสพ/ผู้ติด นายทุน ผู้รับจ้าง ผู้ปลูกฝิ่นผู้เกี่ยวข้องกับฝิ่นและยาเสพติดชนิดอื่น
๓. เพื่อพัฒนาระบบข้อมูลและการเฝ้าระวังที่เกี่ยวข้องกับฝิ่น และยาเสพติดชนิดอื่นให้มีความเชื่อมโยง สามารถข้สถานการณ์ เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรการและเป้าหมายการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. เพื่อพัฒนาฐานข้อมูล ด้านสังคม สารสนเทศและเศรษฐกิจพื้นฐาน

เป้าหมาย

๑. มีระบบเทคโนโลยีที่เหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์

๒. มีฐานข้อมูลสนับสนุนการทำงานทั้ง ๖ ยุทธศาสตร์

ประโยชน์ที่ได้รับ

มีฐานข้อมูลที่รวบรวมและใกล้เคียงความเป็นจริงเพื่อรองรับการดำเนินงานตามแผนแม่บทการคาดการณ์ (Prediction) สถานการณ์การปลูกฝิ่นและการแพร่ระบาดของฝิ่นและยาเสพติดชนิดอื่น

ตัวชี้วัด

๑. มีการจัดเก็บและรวบรวมฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแผนแม่บทตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ เรื่อง การพัฒนาระบบฐานข้อมูล (Intelligent Database)

๒. เกิดการนำข้อมูลไปใช้ในการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บทการแก้ไขปัญหฝิ่น ยาเสพติดและความมั่นคงพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : การควบคุมพื้นที่และบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Affective Controlling)

คือ การควบคุมพื้นที่และบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Affective Controlling) ดำเนินการลดสถานการณ์พื้นที่ปลูกฝิ่นและจัดการผู้เกี่ยวข้องกับฝิ่น ประกอบด้วยเจ้าของแปลงฝิ่น นายทุนผู้รับจ้างปลูกและกรีตฝิ่น ผู้ค้า ในพื้นที่ลงได้ตามเป้าหมาย ส่งผลให้สถานการณ์ฝิ่นในพื้นที่ไม่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของอำเภออมก๋อย

วัตถุประสงค์

๑. สามารถลดพื้นที่ปลูกฝิ่นพื้นที่แพร่ระบาดอย่างมีประสิทธิภาพ
๒. สามารถควบคุมกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับฝิ่นภายใต้การบังคับใช้กฎหมายและขยายผลเพื่อไม่ให้เกิดการดำเนินการซ้ำ
๓. เกิดมาตรการและกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนระดับตำบลในการทำลายพื้นที่ปลูกฝิ่น และสร้างความตระหนักเพื่อเกิดความละเอียดใจในการไปยุ่งเกี่ยวกับฝิ่น
๔. มาตรการและกลไกการอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

๑. พื้นที่ปลูกฝิ่นลดลง
๒. กลุ่มเป้าหมายตามระบบฐานข้อมูลถูกดำเนินการอย่างเด็ดขาด

ประโยชน์ที่ได้รับ

ลดพื้นที่การปลูกฝิ่นของอำเภออมก๋อยและพื้นที่ใกล้เคียง โดยส่งผลให้ไม่มีนัยสำคัญในพื้นที่ และดำเนินการกับผู้ที่เกี่ยวข้อง บุคคลเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับฝิ่นและยาเสพติดอื่นๆ และภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดความตระหนักเป็นแนวร่วมและละเอียดใจที่จะไปยุ่งเกี่ยวกับฝิ่น

ตัวชี้วัด

๑. บุคคลเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับฝิ่นและยาเสพติดถูกดำเนินการโดยมาตรการทางกฎหมายเมื่อสิ้นสุดโครงการร้อยละ ๘๐ ของผู้ที่เกี่ยวข้องตามฐานข้อมูลถูกดำเนินการ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : การบำบัดรักษา ติดตาม ฟันฟูอย่างครบวงจร (Easy Accessibility for Treatment)

คือ พื้นที่อำเภออมก๋อย มีการบำบัด ติดตาม ฟันฟูและดูแลต่อเนื่องในกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดและครอบครัว พัฒนารูปแบบ/วิธีการการบำบัดฟันฟูที่เข้าถึงง่ายและหลากหลายวิธีตามวิถีชนเผ่า พัฒนาระบบการติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดให้ง่ายและคล่องตัว มีกลุ่มจิตอาสาในพื้นที่คอยติดตามผู้ผ่านการบำบัด มีชุดเคลื่อนที่ Mobile Clinic บริการและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง มีอัตรากำลังผู้ปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและพื้นที่

และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ทั้ง ๗ แห่งมีแผนงานและงบประมาณชัดเจนเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยเกิดการพัฒนาเจ้าหน้าที่และระบบสาธารณสุขให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาระบบการบำบัดและฟันฟูสมรรถภาพที่เหมาะสม และมีรูปแบบ/วิธีการที่หลากหลาย
 ๒. เพื่อพัฒนาระบบการติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด และครอบครัวให้เกิดความมั่นคงในชีวิต
 ๓. เพื่อพัฒนาและสนับสนุนการบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานเพื่อลดการใช้เงิน
 ๔. เพื่อบูรณาการแผนงานและงบประมาณ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- อย่างเป็นรูปธรรม

เป้าหมาย

๑. พัฒนารูปแบบ/วิธีการฟันฟูที่เข้าถึงง่ายและหลากหลายวิธีตามวิถีชนเผ่า
๒. พัฒนาระบบการติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดให้ง่ายและคล่องตัว
๓. มีกลุ่มจิตอาสาในพื้นที่คอยติดตามผู้ผ่านการบำบัด
๔. มีชุดเคลื่อนที่ (Mobile Clinic) บริการและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง
๕. มีอัตรากำลังผู้ปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและพื้นที่

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. พัฒนาเจ้าหน้าที่และระบบสาธารณสุขให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและพื้นที่
๒. บำบัด ติดตาม ฟันฟูและดูแลอย่างต่อเนื่องในกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดและครอบครัว
๓. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแผนงานและงบประมาณชัดเจนเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ตัวชี้วัด

๑. ผู้เสพ ผู้ติดฟันและยาเสพติดในพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่ข้างเคียงได้รับบำบัดรักษาอย่างเหมาะสม
๒. ร้อยละ ๕๐ ของผู้ที่ผ่านการบำบัดในรูปแบบต่างๆ ไม่กลับไปเสพฟันและยาเสพติดอื่นๆ อย่างน้อย ๓ เดือน

๓. ผู้ผ่านการบำบัดและครอบครัวได้รับการติดตาม และช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ : การป้องกันแก้ไขปัญหาฝิ่นและยาเสพติด

คือยุทธศาสตร์กระบวนการป้องกันแก้ไขปัญหาฝิ่นและยาเสพติดให้เกิดภูมิคุ้มกันไม่ไปเกี่ยวข้องกับฝิ่นและยาเสพติดชนิดอื่นๆ พัฒนาหลักสูตรการจัดการชีวิตทั้งในและนอกสถานศึกษา มีผู้นำเยาวชนรุ่นใหม่อำเภอมก๋อย และพัฒนาการสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมภายใต้ความภาคภูมิใจ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในกลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับฝิ่นและยาเสพติด

๒. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษาไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับฝิ่นและยาเสพติด

๓. สร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับฝิ่นและยาเสพติดในผู้ใหญ่และวัยแรงงาน

๔. สร้างสังคม สิ่งแวดล้อมรอบตัวให้มีความเข้มแข็งห่างไกลจากฝิ่นและยาเสพติด

เป้าหมาย

๑. ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา

๒. องค์กรพี่เลี้ยงนอกสถานศึกษา

๓. ยุวเกษตรกรโครงการปลอดฝิ่น

๔. เด็กและเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา ในอำเภอมก๋อย

๕. ประชากรวัยแรงงานในพื้นที่อำเภอมก๋อย

ประโยชน์ที่ได้รับ

ผู้ที่มีโอกาสเกี่ยวข้องกับทุกกลุ่มในอำเภอมก๋อยมีภูมิคุ้มกันและมีจิตสำนึกไม่ไปเกี่ยวข้องกับฝิ่นและยาเสพติด

ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละของเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษาได้รับรู้และร่วมกิจกรรมการณรงค์ การลดปัญหาฝิ่นยาเสพติดมากขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

๒. ร้อยละของกลุ่มผู้ใหญ่ วัยแรงงาน มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเลือกโดยวิถีวัฒนธรรม ประเพณีชนเผ่าเพื่อความเข้มแข็งทางจิตใจ โดยไม่หันไปใช้ฝิ่นและยาเสพติดเป็นทางออกเมื่อต้องเผชิญกับปัญหา

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ : การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง อาชีพและการอนุรักษ์ธรรมชาติ (Active Community)

ด้านอาชีพและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประชากรอำเภอมก๋อยมีความมั่นคงจากการปลูกพืชระยะสั้น พืชหมุนเวียนเพื่อสร้างรายได้ มีระบบตลาดกลางรองรับผลผลิต ทรัพยากร

ป่าต้นน้ำได้รับการดูแล ชุมชนอยู่ร่วมกับป่าตามวิถีชนเผ่าและมีบูรณาการหน่วยงานการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

๑. การสร้างความมั่นคงทางการบริโภคและอาชีพให้กับหมู่บ้านเป้าหมายตามแนวทางวิถีชนเผ่า (Food Security)

๒. มีกลไกการตลาดรองรับการผลิตที่เหมาะสม

๓. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ควบคู่กับการส่งเสริมอาชีพตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมาย

๑. ส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงของรายได้ และอาชีพที่เหมาะสม

๒. ส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ประชากรมีความมั่นคงจากการบริโภค การปลูกพืชระยะสั้น พืชหมุนเวียนเพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเอง

๒. มีระบบตลาดกลางรองรับผลผลิต

๓. มีการบูรณาการหน่วยงานการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

๔. มีการต่อยอดกับโครงการเดิมในพื้นที่

ตัวชี้วัด

๑. ชุมชนเป้าหมายพัฒนาระบบและกลไกให้มีความพร้อมและมีประสิทธิภาพในการเฝ้าระวัง และควบคุมการแพร่ระบาดของยาเสพติด

๒. ชุมชนเป้าหมายได้รับการพัฒนาและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งด้านอาชีพ สังคม ด้านคุณภาพชีวิตและโครงสร้างปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

ด้านการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ความหมาย คือ มีการสร้างศักยภาพภาคประชาชน ชุมชนและเครือข่ายชุมชนให้มีความเข้มแข็ง มีกระบวนการทำงานให้สามารถควบคุมปัญหาฝิ่นและยาเสพติด โดยในระยะยาวมีการพัฒนากลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ภายใต้แนวทางการพัฒนารูปแบบโรงเรียนผู้นำชนเผ่าและการเสริมสร้างการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

๑. การสร้างศักยภาพภาคประชาชน ชุมชนและเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งให้มีความเข้มแข็ง มีกระบวนการทำงานให้สามารถควบคุมปัญหาฝิ่นและยาเสพติด

๒. การพัฒนากลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ในอำเภออมก๋อย โดยเฉพาะกลุ่มผู้นำชนเผ่า

เป้าหมาย

๑. หมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง ปลอดฝิ่นและยาเสพติดจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐๐ หมู่บ้าน/หย่อมบ้าน ภายใต้แผนแม่บท

๒. ผู้นำชนเผ่ารุ่นใหม่มีศักยภาพ เกิดกระบวนการพัฒนาตามรูปแบบของพื้นที่ภายใต้ปรัชญาหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. หมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งป้องกันฝิ่น ยาเสพติด และมีความมั่นคง
๒. เกิดผู้นำชุมชนเฝ้ารุ่นใหม่ที่มีศักยภาพ

ตัวชี้วัด

๑. หมู่บ้าน/หย่อมบ้านมีแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝิ่นและยาเสพติด โดยการบูรณาการและการมีส่วนร่วมกันระหว่าง ชุมชน ภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

๒. สัดส่วนที่เพิ่มขึ้นของหมู่บ้าน/หย่อมบ้านเป้าหมายที่มีกระบวนการเฝ้าระวัง ควบคุม ติดตาม และป้องกันการแพร่ระบาดของฝิ่นและยาเสพติดเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา

ยุทธศาสตร์ ๖ : การอำนวยการบริหารจัดการ (Modern Management)

ความหมาย คือ การอำนวยการบริหารจัดการ (Modern Management) มีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เหมาะสม โดยใช้กลไกการมีเจ้าภาพรับผิดชอบรายยุทธศาสตร์ โดยการอำนวยการภายใต้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๓ และภาคีในยุทธศาสตร์อย่างคล่องตัว มีการบูรณาการแผนงาน งบประมาณของทุกหน่วยงานและทุกแหล่งงบประมาณเชื่อมโยงกับการจัดทำแผนท้องถิ่นและแผนพัฒนาจังหวัด มีระบบการกำกับติดตามการรายงานผลการดำเนินงานตามช่องการรายงานผลที่กำหนด ภายใต้โครงการมีประเมินติดตามผลการดำเนินงาน โดยมีการถ่ายโอนโครงการเมื่อมีการสถาปนาความมั่นคงให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๔

วัตถุประสงค์

๑. การบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน พัฒนากลไกการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์และพื้นที่ (ท้องถิ่น) เป็นหลักในการขับเคลื่อน

๒. สร้างทัศนคติและพัฒนาอุดมการณ์ภาครัฐ เพื่อสร้างความมั่นคงในพื้นที่

๓. การประเมินติดตามผลการดำเนินงาน

เป้าหมาย

๑. พัฒนาระบบบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ และมีเอกภาพในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

๒. พัฒนาระบบแผนงานและงบประมาณให้มีความเชื่อมโยงกันทุกระบบและบูรณาการงบประมาณจากทุกแหล่ง

๓. พัฒนาระบบกำกับและประเมินผล

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. มีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เหมาะสม

๒. มีการบูรณาการแผนงาน งบประมาณของทุกหน่วยงาน ทุกแหล่งงบประมาณ และเชื่อมโยงกับการจัดทำแผนท้องถิ่นและแผนพัฒนาจังหวัด

๓. มีระบบการกำกับติดตามการรายงานผลการดำเนินงานตามช่องการรายงานผลที่ปรากฏ

๔. มีโครงการประเมินติดตามผลการดำเนินงาน

ตัวชี้วัด

๑. มีการจัดโครงสร้าง การอำนวยการ การบริหารจัดการและการกำกับติดตาม ในทุกระดับอย่างจริงจัง สามารถดำเนินงานตามแผนแม่บทได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. องค์กรภาคีมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ
๓. เกิดการประเมินและงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น

สรุป

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นของพื้นที่อำเภออมก๋อย ทำให้ยังมีการปลูกและการเสฟฝืนในพื้นที่ โดยมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย (๑) ความยากจนของประชากรในพื้นที่ โดยใช้ฝืนเป็นเครื่องมือในการหาเลี้ยงชีพไม่ว่าจะเป็นการรับจ้างหรือการปลูกเพื่อจำหน่ายหรืออื่นๆ เนื่องจากมีราคาที่แน่นอนกว่าผลผลิตทางการเกษตรที่ดำเนินการในพื้นที่ (๒) ปัญหาด้านสุขภาพ การที่ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพที่เหมาะสมทำให้ใช้ฝืนเป็นยาทดแทนในการรักษาโรค (๓) กลุ่มผู้มีอิทธิพล นายทุนในพื้นที่ใช้ฝืนเป็นเครื่องมือในการควบคุมผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ให้เป็นแรงงานในที่ดิน ประกอบกับกลุ่มดังกล่าวก็ต้องการแสวงหาที่พึ่งพิงในพื้นที่เช่นกัน โดยที่ผ่านมามีหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนมีกระบวนการดำเนินการแก้ไขปัญหาฝืนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งมาตรการการป้องกันการปราบปราม การบำบัดรักษาแต่ยังทำได้ระดับหนึ่ง เนื่องด้วยข้อจำกัดในด้านต่างๆ เช่น พื้นที่อยู่ห่างไกล การคมนาคมลำบากทำให้การเข้าถึงเป็นไปได้ยาก รวมทั้งขาดแคลนบุคลากรในงานด้านสาธารณสุขและงานปราบปราม จึงเป็นสาเหตุที่ยังทำให้ปัญหาฝืนในพื้นที่อำเภออมก๋อยยังไม่หมดไปและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ในระยะยาว

สาเหตุที่ยังไม่สามารถจัดการปัญหาฝืนในพื้นที่อำเภออมก๋อย อันเนื่องมาจากบริบทเรื่องพื้นที่ที่ยากต่อการเข้าถึง จึงเอื้อต่อการปลูกและเสฟฝืนโดยไม่ถูกดำเนินคดี เจ้าหน้าที่ที่ไม่สามารถเข้าได้บ่อยครั้งมากนัก ทำให้มีกลุ่มนายทุนในพื้นที่เป็นต้นทางการผลิต การปลูก โดยการว่าจ้างแรงงานซึ่งส่วนมากเป็นผู้เสฟ ผู้ติดและยากจน ได้เข้ามารับจ้างพื้นที่เป็นผู้ปลูก ผู้เฝ้าไร่และผู้กรีดยังฝืน แลกเป็นยาฝืนหรือเงินจำนวนไม่มาก นอกจากนี้ในปัจจุบันยังพบว่ากลุ่มวัยรุ่นในพื้นที่ที่อยู่นอกระบบการศึกษา ได้เข้ามารับจ้างพื้นที่เพื่อแลกกับเงินจำนวนหนึ่ง นับว่าเป็นปรากฏการณ์การแพร่ระบาดที่สามารถเข้าถึงคนหรือบุคคลที่ขาดแคลนและยากต่อการเข้าถึงในพื้นที่อำเภออมก๋อย อย่างไรก็ตามสถานการณ์ปัญหาฝืนในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ มีแนวโน้มลดลงหากมีการดำเนินงานอย่างเข้มข้นต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม การแก้ไขปัญหามันในพื้นที่จึงจำเป็นต้องวางแผนแนวทางให้สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานให้ประชากรชนเผ่าในอมก๋อยให้สามารถพึ่งตนเองได้ มีการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตให้ทัดเทียมกับประชากรพื้นที่อื่นๆ และการพัฒนาสร้างศักยภาพในกลุ่มเป้าหมายทุกระดับให้เข้าใจอันตรายจากฝืน รวมถึงมีการปราบปราม กัดดันผู้เกี่ยวข้องและตัดทำลายพื้นที่ปลูกฝืนอย่างจริงจังตามวงรอบการปลูก

การจัดทำแผนแม่บทมีเจตนารมณ์ เพื่อยับยั้งการแพร่ระบาดของปัญหาฝิ่นทั้งเชิงพื้นที่ และบุคคลที่เกี่ยวข้องให้หมดไป โดยการใช้แนวทางสร้างคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเป็นหลักในการดำเนินงาน ผ่านแนวคิดการบริหารจัดการสมัยใหม่ซึ่งแผนแม่บท มีแนวนโยบายที่สอดคล้องกับแผนประชารัฐของรัฐบาล สามารถนำมาวางแผนร่วมกันในการทำงาน อันจะส่งผลให้ปัญหาการปลูกฝิ่นและการเสฟฝิ่นในพื้นที่อ้อมก้อยลดลง และหมดไปจากพื้นที่ ในระยะยาว

บทที่ ๔

ยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางประชารัฐในการแก้ปัญหายาเสพติดเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนศึกษาในพื้นที่ในอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกลุ่มมีโครงสร้างจากกลุ่มบุคคลสำคัญผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง และตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่เปรียบเทียบกับการศึกษาจากตำราเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องข้อมูลจากเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องกันประเด็นที่ศึกษาการนำเสนอผลจากการศึกษาวิจัย แบ่งเป็น ๖ ส่วนซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

๑. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย
๒. วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย
๓. วิเคราะห์สภาพปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย ตามหลักการ

SWOT Analysis

- ๓.๑ จุดแข็งในการแก้ปัญหาเสพติด
- ๓.๒ จุดอ่อนในการแก้ปัญหาเสพติด
- ๓.๓ โอกาสพัฒนาในการแก้ปัญหาเสพติด
- ๓.๔ อุปสรรคในการแก้ปัญหาเสพติด
๔. วิเคราะห์การบูรณาการยุทธศาสตร์ตามแนวทางประชารัฐ (Integrated Strategy)
 - ๔.๑ การกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis
 - ๔.๒ ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาเสพติดของอำเภออมก๋อยตามแนวทางประชารัฐ
๕. วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการแก้ปัญหาเสพติดของอำเภออมก๋อยตามแนวทาง

ประชารัฐ

๖. สรุป

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย

ตารางที่ ๔-๑ ข้อมูลลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มภาคประชาชน	๕	๑๖.๖๗
๑. ผู้นำชุมชน		
๒. ประชาชน		
๓. พระสงฆ์		

ตารางที่ ๔-๑ ข้อมูลลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย (ต่อ)

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มภาครัฐ ๑. ฝ่ายปกครอง ๒. ทหาร ๓. ฝ่ายการศึกษา ๔. สาธารณสุขในพื้นที่ ๕. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๒๐	๖๖.๖๖
กลุ่มภาคเอกชน ประชาสังคม หรือมูลนิธิ	๕	๑๖.๖๗
รวม	๓๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔-๑ กลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกมีจำนวน ๓๐ คน แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ประกอบด้วย ๑) กลุ่มภาคประชาชน ได้แก่ ตัวแทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗ ๒) กลุ่มภาครัฐ ได้แก่ ตัวแทนฝ่ายปกครอง ทหาร ฝ่ายการศึกษา สาธารณสุขในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๖๖ และ ๓) ภาคเอกชน ประชาสังคมหรือมูลนิธิจำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗

วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอมก๋อย

อมก๋อยเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง สลับซับซ้อนเป็นพื้นที่ชนบทที่อยู่ห่างไกล การคมนาคมไม่สะดวก มีปัญหาด้านความยากจน ด้านสาธารณสุขโรค และด้านการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ส่งผลให้ประชากรในพื้นที่อมก๋อยยังคงมีการปลูกและเสพฝิ่นอยู่เป็นจำนวนมาก โดยพบพื้นที่ปลูกฝิ่นเป็น จำนวน ๘๗๓ ไร่ ซึ่งเป็นอันดับที่ ๑ ของประเทศไทยและมีผู้เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ปลูก นายทุน ผู้รับจ้างแรงงาน ผู้เสพ ผู้ติดฝิ่นเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (๑) ความยากจนของประชากรในพื้นที่และขาดอาชีพที่มั่นคง รายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ มีการรับจ้างที่ได้รับค่าจ้างเป็นฝิ่น บางส่วนรับจ้างปลูกฝิ่น บางส่วนปลูกฝิ่นเพื่อจำหน่ายเนื่องจากฝิ่นมีราคาสูงกว่าผลผลิตทางการเกษตร (๒) มีปัญหาด้านสุขภาพ ไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้ จึงมีการใช้ฝิ่นเป็นยารักษาโรคและกลุ่มผู้ติดฝิ่นไม่สามารถเข้าถึงการบำบัดรักษาได้ต่อเนื่องส่งผลให้มีการเสพซ้ำสูง สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ (๑๒๑) กล่าวว่า “สาเหตุที่ทำให้มีพื้นที่ปลูกฝิ่นเป็นจำนวนมาก จะออกมาโรงพยาบาลก็ยากลำบาก รพสต.ส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ที่สะดวกแต่ในพื้นที่ที่ห่างไกลนั้นกว่าจะออกมาได้ลำบากมาก รถราที่ไม่มีในแต่ละหมู่บ้าน” (๓) กลุ่มผู้มีอิทธิพล นายทุนในพื้นที่ใช้ฝิ่นเป็นค่าจ้างแรงงาน ซึ่งปัจจัยดังกล่าว ก่อให้เกิดการติดฝิ่นเรื้อรัง ไม่เพียงการเสพด้วยวิธีสูบเท่านั้น ยังมีการเปลี่ยนวิธีสูบเป็นฉีดทำให้เป็นอันตรายจากการติดเชื้อในกระแสเลือด การแพร่กระจายของโรคเอดส์หรือการเสียชีวิตจากการได้รับ

ยาเกินขนาด และที่เป็นปัญหาสำคัญคือ มีการฉีดในกลุ่มที่อายุน้อยลงหลายคนเป็นกลุ่มวัยรุ่น หลายคนเสพยาขณะที่ตั้งครรถ์ นอกจากนี้ผู้ที่ติดยาส่วนใหญ่ไม่ใช่ผู้ที่มีฐานะร่ำรวย และเป็นผู้ด้อยโอกาสจะเห็นว่า คนเหล่านี้มีภาวะสุขภาพทรุดโทรม มีโรคแทรกซ้อนที่รุนแรงแต่เนื่องด้วยความยากลำบากในการเดินทางมาโรงพยาบาล บางคนป่วยหนักครอบครัวจะประเมินว่าคนนั้นเป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงชีพของคนในครอบครัวหรือไม่หากเป็นผู้สูงอายุก็จะไม่นำไปโรงพยาบาล เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในการจ้างเหมารถรับส่งครอบครัวไม่มีเงินพอ ตลอดจนส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของอำเภออมก๋อยและพื้นที่ใกล้เคียงโดยที่ประชากรส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องเป็นกลุ่มคนด้อยโอกาสทางสังคมและเศรษฐกิจรวมทั้งผู้ติดยายังเป็นภาระให้กับรัฐบาลในการช่วยเหลือ ปัจจุบันโรงพยาบาลอมก๋อยเปิดให้บริการบำบัดรักษาผู้ติดยา โดยการใช้เมทาโดนแต่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกพื้นที่ เนื่องจากปัญหาอุปสรรคเรื่องพื้นที่ห่างไกล การคมนาคมยากลำบาก รวมทั้งบุคลากรที่ให้บริการไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้ติดยาที่มีจำนวนมากถึง ๔,๕๐๐ คน ดังนั้นปัญหาการเสพยาติดยาในพื้นที่จึงยังคงมีอยู่ ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ (๑๙) ที่กล่าวว่า “ผู้ป่วยที่อยู่บนดอยห่างไกลเดินทางมารับเมทาโดนลำบากจะกลับไปเสพยาสู้งมาก” และนอกจากนั้นยังมีการบำบัดผู้ติดยาในรูปแบบวิถีชนเผ่าโดยใช้ความเชื่อแบบจิตวิญญาณ ในกลุ่มชนเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งพบว่าผู้ที่ผ่านการบำบัดรูปแบบดังกล่าวสามารถหยุดเสพยาได้เป็นจำนวนมากเป็นที่น่าพอใจ เนื่องจากชนเผ่ากะเหรี่ยงมีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของการบำบัดในรูปแบบนี้มากและในผู้ที่ทำผิดคำสาบานกลับไปใช้ยาอีกจะรู้สึกผิดมีมากมีบางคนถึงกับแขวนคอจนเสียชีวิตจึงเป็นการตอกย้ำความศักดิ์สิทธิ์มากยิ่งขึ้น ทำให้ไม่มีคนกล้ากลับไปเสพยาสู้ง ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์(๑๓๐) ที่กล่าวว่า “คนกลุ่มนี้เขาจะมีความเชื่อในเรื่องนี้มาก สาบานไปแล้วถ้าฝ่าฝืนหรือผิดผีจะทำให้เจ็บป่วยถึงชีวิต”

วิเคราะห์สภาพปัญหาเสพยาติดยาในพื้นที่อำเภออมก๋อยตามหลักการ SWOT Analysis

การวิเคราะห์ตามหลักการ SWOT Analysis เป็นวิธีการหรือเครื่องมือที่สำคัญในการวางแผนกลยุทธ์หรือการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ที่ช่วยให้สามารถกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินการในอนาคตและบริหารงานให้บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพในการวิเคราะห์ SWOT ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งประกอบด้วยจุดแข็งในการแก้ปัญหาเสพยาติดยา (Strengths : S) และจุดอ่อนในการแก้ปัญหาเสพยาติดยา (Weakness : W) และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์โอกาสพัฒนาในการแก้ปัญหาเสพยาติดยา (Opportunities : O) และอุปสรรคในการแก้ปัญหาเสพยาติดยา (Threats : T) ผลจากการสัมภาษณ์สามารถแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ตามหลักการ SWOT Analysis ได้ดังนี้

๑.จุดแข็งในการแก้ปัญหาเสพยาติดยา (Strengths : S)

พบว่าอำเภออมก๋อยมีสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมกับการปลูกพืชผลทางการเกษตร และเป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“เรามีกาแฟมีชื่อ เราประกวดมาต่อเนื่อง ๓ ปี เราก้ระดับแชมป์เลยนะ...แต่ตัด ต้นไม้แล้วปลูกกาแฟไม่เอานะ ถ้าปลูกก็ปลูกในป่าเลยให้นักวิชาการมาดูเรื่องของคุณภาพตั้งแต่การ ผลิตการปลูก” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๓)

“เมื่อก่อนเอาตมามาเกาลัดจากเมืองจีนมาทดลองปลูกที่วัด ได้ผล ลูกดกมาก เอา เกาลัดให้เขาไปปลูก มันให้ร่มเงา ใบก็ใหญ่ ทำให้ป่าสมบูรณ์ได้ กาแฟปลูกที่ไหนก็ได้...อย่างตอนนี้ ปลูกมะเขือเทศ ชาวบ้านจริงๆไม่ได้ราคา พ่อค้าคนกลางได้ราคา...ถ้าปีนี้ราคามะเขือเทศดี ก็พากัน ปลูก ทำกันเป็นกลุ่มๆ” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๒๐)

“มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งท่องเที่ยว มีวัฒนธรรม เช่น ดอย ม่อนจอง หน่วยจัดการต้นน้ำ วิถีชีวิตของตำบลแม่ต๋อนก็จะมีพระธาตุโฆ๊ะพะโตะ ซึ่งเป็นแลนด์ มาร์คของตำบล เป็นศูนย์รวมใจของคนในพื้นที่” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๑๗)

“จะทำอาชีพใดๆก็ตาม มันจะต้องไม่มีผลต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมนั้นคือจะต้องให้คนกับป่า อยู่กันแบบยั่งยืน” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๑๖)

“พวกปุ๋ยหมักปุ๋ยชีวภาพพวกฝายชะลอน้ำคือทำอะไรที่จะไม่ให้มีการเผาป่า หรือทำอะไรที่จะให้คนในพื้นที่สูงหันมาใช้ปุ๋ยในเชิงปุ๋ยหมักปุ๋ยชีวภาพเราจะไม่ส่งเสริมในเรื่องของ สารเคมีเรื่องของปุ๋ยเคมีอยู่แล้วเราก็จะให้คนเหล่านั้นได้เรียนรู้ว่าการทำปุ๋ยหมักจะทำอย่างไรหรือ ใตต้องไปไม้ที่มีอยู่ทุกหย่อมหญ้าบนดอยไปไม้เหล่านี้เอามาเป็นปุ๋ยได้อย่างไร” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๑๖)

“ได้รับการดูแลเรื่องของการส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้าน ให้หันมาทำอาชีพอื่นที่ ไม่ใช่การปลูกฝิ่น และเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับวิถีชีวิต เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๑๗)

“เข้าไปอบรมเกี่ยวกับเรื่องการทำเกษตรกรรม และแนะนำพืชทางเลือกหลายๆ ชนิด หากใครสนใจพืชชนิดไหนทางเราก็จะได้แนะนำในด้านต่างๆที่เกี่ยวกับพืชชนิดนั้น รวมถึงการ กำกับดูแลตั้งแต่การเตรียมดินในการปลูกจนกระทั่งการส่งผลผลิตออกสู่ตลาด” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๒๒)

“ถ้าจุดเด่นจริงๆก็ หมู่บ้านสีขาว ที่มีโครงการเข้ามาหมู่บ้านไหนที่ปลอดภัยเสพ ติด...ถ้ามีโครงการนี้เข้าไปมันจะบังคับกันในตัวคนที่เสพให้เลิก...เราต้องมีมาตรการป้องกันยาเสพติด บ้านอื่นถ้ามีคนเสพหากมีงบประมาณอะไรลงไปเขาจะไม่พิจารณาคนที่เสพไม่ว่าเงินกองทุน เงินอะไรก็ ตาม เขาจะไม่ได้หากไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เอาไปให้คนอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกันเรื่องนี้” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๒๗)

“ข้างไถนาก็มีส่วนเหมือนกัน ข้างไถนามีที่ตำบลนาเกียนเป็นแหล่งท่องเที่ยว อบอุ่นต้องเอาจริงๆ ต้องประชาสัมพันธ์กันบ้าง ม่อนจองก็ประชาสัมพันธ์ อย่างจัดงานอากาศดีที่ม ก้อยคนก็มาเยอะ เรื่องนี้อาตมาอยากเห็นครัทธาอยู่แบบธรรมชาติดีกว่า” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๒๐)

“มีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมมีทรัพยากรธรรมชาติที่ดีมาก...จากที่การเดินป่าเข้าสำรวจ หมู่บ้าน พบว่าชาวบ้านมีหลายสิ่งหลายอย่างที่ดี ก็ได้แนะนำเขาไปว่าควรจะทำสิ่งไหนเพิ่ม” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๒๓)

“มีเผ่ากะเหรี่ยงมากที่สุดชนเผ่ากะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชนที่มีความเด่นด้านวัฒนธรรม มีความมุ่งมั่นมีวิถีชีวิตแบบราบเรียบมีความอดทน เป็นชนเผ่าที่มีใจอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

อยู่แบบยั่งยืน...การแต่งกายที่สามารถส่งเสริมให้เป็น OTOP ของอเภอมก๋อยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ล๑๖)

ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่กล่าวถึงสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมกับการปลูกพืชผลเกษตรมีแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมชนเผ่าที่โดดเด่น สอดคล้องกับเอกสารสรุปผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพัฒนาสุขภาพอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐: หน้า ๕ ที่กล่าวถึงคำขวัญของอำเภออมก๋อยว่า “เป็นดินแดนในหุบเขา มีดอยม่อนจองสูงส่ง สัตว์ป่าล้นมากมี ประเพณีหลายเผ่าพันธุ์” และมีวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ ปีใหม่ม้ง การกินวอของชนเผ่ามูเซอ ช้างไถนาของชนเผ่ากะเหรี่ยง แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ดอยม่อนจอง ตำบลม่อนจอง หน่วยจัดการต้นน้ำห้วยจิโน ตำบลอมก๋อยดอยมูเซอ ตำบลม่อนจอง น้ำตกนางนอน ตำบลม่อนจอง น้ำตกตะกอกะตำบลสบโขง และมีศาสนสถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดแสนทอง อายุหลายร้อยปีเป็นที่ประดิษฐานพระเจ้าแสนทอง พระพุทธรูปศิลปะสมัยเชียงแสนซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้และพื้นที่อำเภออมก๋อยเป็นพื้นที่เหมาะแก่ประกอบการเกษตรเพื่อยังชีพของชาวบ้านส่วนใหญ่ มีการปลูกข้าวไร่เพื่อใช้กินแบบปีต่อปีมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวไร่ กะหล่ำปลี กาแฟ พริกใหญ่นอกจากนี้มียาเสพติดโดยการค้าของป่าเพื่อบริโภคและจำหน่าย (แผนแม่บทการแก้ปัญหาฝิ่น ยาเสพติด และความมั่นคงพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่, ๒๕๕๙ : หน้า ๒๑) และการที่มีชนเผ่ากะเหรี่ยงเป็นชนเผ่ากลุ่มใหญ่ที่สุดทำให้มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและการแต่งกายที่สามารถส่งเสริมให้เป็น OTOP ของอำเภออมก๋อยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ล๑๖)

นอกจากนี้พบจุดแข็งในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด บุคลากรมีความมุ่งมั่นในการทำงาน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“เรื่องปราบปราม เราจะร่วมมือกับทางตำรวจ ทางอำเภอ และทาง ศมพ.อ.อมก๋อย ซึ่งเมื่อมีข้อมูล ส่วนใหญ่ก็จะเป็นการตั้งจุดตรวจและก็การปิดล้อมครั้งก็จะร่วมกันในลักษณะของสามฝ่ายครับ ซึ่งเรามีชุดปราบปรามร่วมเราอยู่แล้ว ของอำเภอก็มี ของตำรวจก็มี...ทำงานกันเป็นทีม” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ล๒)

“ผมขอวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร คือ ท่านนายอบต.แม่ตื่น ท่านมีความกระตือรือร้น มีความต้องการที่จะปรับปรุงพัฒนาและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด...คือท่านมีใจอยากทำมากๆ” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ล๒๕)

“จากการประชุมผู้นำหลายพื้นที่หลายส่วน เราก็มองว่าเรามีความมุ่งมั่นตั้งใจเกี่ยวกับยาเสพติดในพื้นที่ ยกตัวอย่างพื้นที่ตำบลนาเกียน ผู้นำทั้งด้านนายกเทศบาล และกำนันเขาร่วมมือกัน ก็ทำให้ปัญหาในพื้นที่ลดได้” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ล๘)

“งบประมาณที่อำเภอให้มาถ้าไม่พอ ผมจะใช้บ อบต. งานบริหารมีมากจนผมแทบไม่มีเวลาไปนิเทศงาน...ก็จะคอยให้คำปรึกษาเขา ช่วยแก้ไขปัญหา สร้างคนให้ทำงานแบบพร้อมทำ มีจิตอาสา ผมพยายามที่จะมอบอำนาจให้เขามีความเชื่อมั่น ผมจะบอกเขาเสมอว่าทำทายนะลองทำดู” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ล๒๖)

จุดแข็งในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด ดังกล่าวสืบเนื่องมาจากการที่รัฐบาลได้มีคำสั่ง ศพส.ที่ ๒๓/๒๕๕๕ เรื่องการปฏิบัติพลั้งแผ่นดิน เอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน ได้ยกระดับพื้นที่อำเภออมก๋อยเป็นพื้นที่พิเศษตามแผน ๗ และ คำสั่งกองทัพอากาศที่ ๓/กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๓ ที่ ๒๒/๒๕๕๖ เรื่อง จัดตั้ง ศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ (ศมพ.อ.อมก๋อย) และ ให้ดำเนินการจัดกลไกบริหารจัดการแก้ไขปัญหาเฉพาะพื้นที่อำเภออมก๋อย และมีกำลังปฏิบัติการ เข้าไปแก้ไขปัญหาในพื้นที่ประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ องค์กรในพื้นที่ โครงการขยายผล โครงการหลวงเพื่อแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ทำให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานจากภาคส่วน ต่างๆ ทั้งภาครัฐภาคประชาสังคม มาปฏิบัติงานในพื้นที่ทั้งในด้านการข่าวและปราบปราม การบำบัด ฟื้นฟู ด้านมวลชน การป้องกันกลุ่มเสี่ยง และเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งสอดคล้องกับ สุริย์ บุญญานุกพงศ์ และคณะ (๒๕๕๒ : หน้า ๘๖) ที่พบว่า รูปแบบและกระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงาน คือ การประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในชุมชนโดยกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วนคือการเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ความคิดเห็นและการเปิดโอกาสให้เยาวชนมี บทบาทในการดำเนินงานซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนถือเป็นคุณลักษณะสำคัญของกลไกภาครัฐที่ดี (อรพินท์ สฟโชคชัย, ๒๕๕๑ : หน้า ๗)

๒. จุดอ่อนในการแก้ปัญหา ยาเสพติด (Weakness : W)

จุดอ่อนในการแก้ปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย แบ่งออกเป็น ๓ ประเด็น หลักคือ

๒.๑ พบว่าลักษณะของพื้นที่ที่มีความเป็นชนบทอยู่ห่างไกลการคมนาคมไม่สะดวก มีปัญหาการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข การสาธารณสุขโรค และปัญหาด้านเศรษฐกิจรวมถึงความ ยากจน ซึ่งส่งผลให้ประชากรในพื้นที่อำเภออมก๋อยยังคงมีการปลูกและเสฟฝิ่นอยู่เป็นจำนวนมากดัง คำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๑ ที่มีประสบการณ์การทำงานด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา มานานกว่า ๓๐ ปี ได้กล่าวไว้ว่า

“เขาใช้ฝิ่นเหมือนเป็นยาสมุนไพรตัวหนึ่ง...แต่ละห้อยอมบ้านอยู่ไกลสถาน บริการสาธารณสุขมาก มีความยากจน การเดินทางลำบากมาก โดยเฉพาะหน้าฝน ปัจจัยที่คิดว่าเขาใช้ ฝิ่น คือเขาไม่สามารถเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุขได้อย่างสะดวก”

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๒ ซึ่งเป็นหัวหน้าชุดทหารพรานในพื้นที่ อำเภออมก๋อย ที่กล่าวว่าไว้ว่า

“ปัญหาการเดินทางโดยเฉพาะหน้าฤดูฝน การควบคุมป้องกันทำได้ยาก การเดินทางบางครั้งต้องใช้มอเตอร์ไซด์ ส่วนใหญ่ใช้การเดินทางเป็นหลัก ไปนอนที่ละ ๕ วัน ๗ วัน ไปตั้งฐานรออยู่ข้างใน”

รวมถึงผู้ให้ข้อมูล ๑๓ ซึ่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น มีประสบการณ์ การบริหารงานในพื้นที่กว่ามากกว่า ๒๐ ปี ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า

“วิถีชีวิตของกะเหรี่ยงในสมัยก่อนจะหายากก็ยาก จะเข้าโรงพยาบาลก็ไกล เพราะฉะนั้น ต้องใช้ยาตัวนี้เรียกว่ายาฝิ่นใช้ดีมาก ปวดท้องจะตายไม่ต้องไปโรงพยาบาลหรอก ปวดหัว

แทบตาย ตะขาบกัด พาราสิเบ็ดเอาไม่อยู่ ยาฝิ่นเท่าเม็ดข้าวมันก็อยู่แล้วครับ” รวมถึงประเด็นที่มองว่า “ตอนนี้อำเภออมก๋อยกันดารที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่นะ ระยะการเดินทางการคมนาคมก็แย่ที่สุดในประเทศไทย ปัญหายาเสพติดที่เราเข้าไปไม่ถึงก็เพราะการคมนาคมเป็นปัญหาใหญ่ คมนาคมไปไม่ถึงก็เหมือนอยู่ไกลปิ่นเที่ยง”

ส่วนด้านเศรษฐกิจและความยากจน ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๑๕ มองประเด็นนี้ว่า

“คนติดฝิ่นส่วนใหญ่เป็นชาวกะเหรี่ยงมีความยากจนปลูกพริกปลูกกะหล่ำ
ขนส่งลำบาก ทำให้ราคาตกโดนกดราคาไม่มีกำลังใจไปทำ ปลูกฝิ่นขายได้เป็นแสนเขาก็เลือกปลูกฝิ่น”

จากจุดอ่อนในประเด็นดังกล่าวของพื้นที่อำเภออมก๋อยยังสอดคล้องกับข้อมูลจากแผนแม่บทการแก้ไขปัญหามัน ยาเสพติด และความมั่นคงพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ที่สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการปลูกและการเสฟฝิ่นในพื้นที่ว่าส่วนหนึ่งเกิดจากบริบทเรื่องพื้นที่ที่ยากต่อการเข้าถึง มีความห่างไกล เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าถึง เอื้อต่อการปลูกและเสฟฝิ่นโดยไม่ถูกดำเนินคดี และยากต่อการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข ทำให้ใช้ฝิ่นแทนยารักษาโรค ส่วนด้านเศรษฐกิจและความยากจนของคนในพื้นที่สอดคล้องกับความเห็นของ พงษ์ศักดิ์ วัชรกุลเกียรติ (๒๕๕๘) ที่ว่า เศรษฐกิจฐานรากถือเป็นเรื่องที่ดีเป็นบทบาทสำคัญของภาคเศรษฐกิจโดยรวม หากเศรษฐกิจฐานรากไม่แข็งแรงโอกาสพัฒนาในมิติอื่นก็ค่อนข้างที่จะลำบากในทางกลับกันหากเศรษฐกิจฐานรากแข็งแรงก็จะทำให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ถูกต้อง มีความยั่งยืนในอนาคต

๒.๒ จุดอ่อนในด้านการสื่อสารในกลุ่มชนเผ่า และลักษณะของชาวกะเหรี่ยงที่มีวัฒนธรรมรักพวกพ้องจะไม่ขัดต่อกันหากมีผู้กระทำความผิด ทำให้ยากต่อการหาผู้กระทำความผิด ในคดียาเสพติดตั้งข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๑๕ ที่กล่าวว่า

“การสืบสวนขยายผลหรือว่าซักถามผู้ต้องหาเพื่อการขยายผล เราจะมีปัญหา เรื่องที่ ๑ คือเรื่องของภาษา และเรื่องที่ ๒ ความเป็นชนเผ่ากะเหรี่ยงเหมือนกัน เขาจะไม่พูดถึงกัน ไม่ให้การขัดทอด จะให้การไม่รู้ไม่เห็น ไม่ทราบ นี่คือปัญหาของเราตอนนี้ถ้าเราขึ้นไปปฏิบัติงานบนดอย เราจะเอา สิบตำรวจโทกังวาลย์ ศิริเกษมศรี ไปด้วย เพราะเขาสามารถพูดภาษากะเหรี่ยงไปได้ แต่เขาพูดได้แต่กะเหรี่ยงไป แต่ถ้าบางโซนถ้าเราขึ้นไปในพื้นที่ของกะเหรี่ยงสะกอ เขาก็พูดไม่ได้ แต่เขาพอฟังได้ แล้วก็พอพูดกันได้แบบกระท่อนกระถ่น”

ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๒๕ ที่ได้พูดถึงประเด็นนี้ว่า

“การสื่อสารก็สำคัญ ต้องยอมรับว่าพื้นที่ข้างบนเป็นชนเผ่า ผมคิดว่าถ้ามีเจ้าหน้าที่ที่สามารถสื่อสารภาษาชนเผ่าได้ก็เป็นจุดแข็งในการทำงาน”

ประเด็นนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๑๒ ที่กล่าวว่า

“การเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขของพวกเขา ส่วนหนึ่งมาจากการที่สื่อสารกันไม่เข้าใจ เจ้าหน้าที่เราไม่เข้าใจเขา เขาก็รับการสื่อสารไปไม่ถูก การดูแลสุขภาพก็ไม่ตรงจุด”

และสอดคล้องกับการศึกษาของ เวธิกา เสวครบุรี (๒๕๕๔) ที่ศึกษาแนวทางการฟื้นฟูการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของชาวกะเหรี่ยง ที่พบว่าชนเผ่ากะเหรี่ยงจะมีความรักใคร่กลมเกลียว ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และปกป้องพวกพ้องเดียวกัน

๒.๓ ด้านการขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและบุคลากรมีการหมุนเวียน (Turnover rate) ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานเป็นจุดอ่อนอีกด้านในการแก้ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๒๑ กล่าวถึงประเด็นนี้ไว้ว่า

“ผมทำงานที่อมก๋อยมากกว่า ๒๐ ปี เปลี่ยนนายอำเภอไม่รู้กี่คนบุคลากรมีการปรับเปลี่ยนบ่อย ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน”

ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๑๗ ที่กล่าวไว้ว่า

“แรงจูงใจในการทำงานถ้าเป็นไปได้ ควรจะมีค่าตอบแทนพิเศษหรือขั้นพิเศษให้กับคนที่อยู่ในพื้นที่ ที่ห่างไกลทุรกันดาร มีสวัสดิการที่เหมาะสม และควรเพิ่มจำนวนบุคลากรเนื่องจากบุคลากรในพื้นที่มีจำนวนค่อนข้างจำกัด”

และตรงกับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๙ ที่ทำงานเชิงรุกด้านสาธารณสุขในพื้นที่มานานกว่า ๑๕ ปี มองว่า

“ที่ผ่านมามีการทำงานในพื้นที่ที่ยังไม่มีความต่อเนื่อง ด้วยปัจจัยต่างๆ เช่น บุคลากรมีการโยกย้ายบ่อย การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง ควรจะมีการสนับสนุนบุคลากรให้เพียงพอ”

ตรงกับการศึกษาวิจัยของ สันทวิทย์ มากช่วย (๒๕๕๘) ที่ศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ไขปัญหาเสพติดไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด โดยการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านปัญหากำลังพลที่ขาดแคลน หรือเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอกับปริมาณงานเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ไขปัญหาเสพติดไปปฏิบัติและสอดคล้องกับองค์ประกอบของแนวคิดประชารัฐ ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) เป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดกระบวนการทำงาน การจัดองค์กร การจัดสรรบุคลากร และการใช้ทรัพยากรสาธารณะต่างๆ อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม มีการดำเนินการและการให้บริการสาธารณะที่ให้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจและกระตุ้นการพัฒนาของสังคมทุกด้าน

จากประเด็นด้านจุดอ่อน (Weakness) ในการแก้ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อยจะเห็นได้ว่ามีประเด็นหลักอยู่ ๓ ด้านคือ ๑) ด้านลักษณะของพื้นที่ที่มีความเป็นชนบทอยู่ห่างไกล การคมนาคมไม่สะดวกมีปัญหาการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขการสาธารณสุขภาค และปัญหาด้านเศรษฐกิจ รวมถึงความยากจน ซึ่งส่งผลให้ประชากรในพื้นที่อำเภออมก๋อยยังคงมีการปลูกและเสพฝิ่นอยู่เป็นจำนวนมาก ๒) ด้านการสื่อสารในกลุ่มชนเผ่าและลักษณะของชาวกะเหรี่ยงที่มีวัฒนธรรมรักพวกพ้องจะไม่ขัดต่อกันหากมีผู้กระทำความผิดทำให้ยากต่อการหาผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด ๓) ด้านการขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและบุคลากรมีการหมุนเวียนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งประเด็นดังกล่าวถือเป็นประเด็นที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย การนำแนวคิดประชารัฐ และการสร้างกลไกประชารัฐที่ดี (Good Governance) จะเป็นกลไกที่ช่วยลดจุดอ่อน เสริมสร้างพลังการขับเคลื่อนที่ดีแก้ปัญหาเสพติดได้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

๓. โอกาสพัฒนาในการแก้ปัญหาสุขภาพเสพติด (Opportunities : O)

จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลายท่านกล่าวว่า พื้นที่อำเภออมก๋อย ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายใน ภายนอกผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นความสำคัญ ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการบำบัดรักษา และเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ ภูมิปัญญาการศีก ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ทุกวันนี้ การปราบปรามก็เข้ม เพราะมีทหารพราน เข้ามาช่วย ทหารเขี้ยว เข้ามาช่วย และทางอำเภอเข้ามาช่วย” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๓)

“เนื่องจากอมก๋อยเราเป็นพื้นที่พิเศษ ทำให้มีหน่วยงานเฉพาะกิจในเรื่องของการ แก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดโดยเฉพาะเข้ามาตั้งอยู่ในพื้นที่ ซึ่งมีหน่วยงานด้านความมั่นคงต่างๆ เป็นหน่วยงานร่วมในหน่วยงานที่ดำเนินงานในพื้นที่ก็คือ คมพ.อ.อมก๋อย ในส่วนของอำเภอก็จะมีศูนย์ ปฏิบัติการปราบปรามและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด (ศป.ปส.อ.อมก๋อย)” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๓๗)

“ปัจจุบันมุมมองของผมถือว่าดีขึ้นเยอะ แล้วมีหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาเยอะมีป.ป.ส. โรงพยาบาลธัญญารักษ์ และปกครองเข้ามาช่วยกัน” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๒๔)

“เรามีศูนย์ลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดในพื้นที่ เขาไม่ต้องเดินทางเข้าไปรับยา ในตัวอำเภอ เมื่อเขาสะดวกในการมารับบริการที่เรา เขาก็จะให้ความร่วมมือ เขาก็เลิกฝิ่นได้ เราก็ได้ คนกลับมามีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเมือง” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๒๖)

“เรื่องกฎหมาย ซึ่งเราร่วมกับทางตำรวจ ร่วมกับทางทหาร ซึ่งปัจจุบันใช้ภูมิปัญญาการ ศีก... อันนี้สามารถใช้อำนาจ โดยไม่ต้องใช้หมายค้น...เข้าประกอบ ในพื้นที่อมก๋อยใช้ภูมิปัญญาการ ศีกก็สามารถเข้าปิดล้อม/ตรวจค้น แล้วก็ใช้เจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ส. ซึ่งมีบัตร ป.ป.ส.อยู่แล้ว” (ผู้ให้ข้อมูล รหัส ๑๒)

“มีทางหน่วยงานพัฒนาชุมชนก็เป็นหน่วยงานหลักของรัฐเองที่เข้าไปดูแลเรื่องการ ส่งเสริมอาชีพในพื้นที่ หน่วยงานของเกษตร หน่วยงานปศุสัตว์ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ ประชาชนในพื้นที่” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๑๗)

“แรงจูงใจในการทำงานอมก๋อย ถ้าเป็นไปได้ก็อาจจะเป็นค่าตอบแทนพิเศษ หรือ ขึ้นพิเศษให้กับคนที่อยู่ในพื้นที่เนื่องจากว่า อยู่ในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกล สวัสดิการที่เหมาะสม และมีการเพิ่มอัตราจำนวนบุคลากร เนื่องจากบุคลากรที่เข้ามาในพื้นที่มีจำนวนค่อนข้างจำกัด” (ผู้ให้ข้อมูล รหัส ๑๑๗)

“เราพยายามนำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจถึงการใช้ชีวิตของชาวต้น น้ำมากขึ้น...ให้คำแนะนำว่าควรทำอะไรเพิ่มเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว...ตอนนี้ได้ขอรับการสนับสนุน จาก ททท.เข้ามาโปรโมทสถานที่” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๒๓)

“อยากให้เกิดความเข้าใจระหว่างคนบนดอย คนออกกฎหมาย และคนพื้นราบ เรามองว่าเป็นพื้นที่ที่มีคนจน จึงเข้าไปบริจาคของมากมาย แต่ต้องแน่ใจว่าการเข้าไปนั้นส่งผลดีจริง ไหม การแก้ไขปัญหาดอนนี้เหมือนแก้ไขที่ปลายเหตุและยังไม่ต่อเนื่อง” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๒๓)

“ประสานหน่วยงานแต่ละหน่วยงาน เพราะว่าเวลาทำงานต้องประสานงานกันทุก ภาคส่วน โดยเฉพาะการบำบัดต่างๆ ต้องได้รับความร่วมมือกันทุกส่วน ไม่ว่าสาธารณสุข ปกครอง ท้องถิ่น รวมไปถึงผู้ดูแลกฎหมาย ทหาร ตำรวจ ต้องดำเนินการควบคู่กันไป” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๔)

“ความร่วมมือของทุกหน่วยงานเสริมแรงกันในด้านต่างๆ ความร่วมมือให้ชัดเจน และสอดคล้องกันมากยิ่งขึ้น ความเข้าใจในการบริหารจัดการ และการดึงชาวบ้านในชุมชนมามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๙)

“เอกภาพในการทำงานของแต่ละส่วน...แต่เรื่องคุณเรื่องโทษยังไม่สามารถเสนอได้ เช่นการให้ขึ้นตอนแทน ๒ ชั้น เจ้าหน้าที่บางคนอาจจะยังไม่ทุ่มเท” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๔)

๔. อุปสรรคในการแก้ปัญหาเสพติด (Threats : T)

การแก้ไขปัญหาเสพติด ของพื้นที่อำเภออมก๋อยที่ผ่านมายังพบว่ามีอุปสรรคหลายด้านที่ทำให้การแก้ไขปัญหาเสพติดยังไม่ได้ผลเท่าที่ควรและยังมีการแพร่ระบาดของฝิ่นอยู่ ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย และการศึกษาข้อมูลจากรายงานการประชุมต่างๆจะเห็นได้ว่าพื้นที่อำเภออมก๋อยมีปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาเสพติดหลายด้าน ได้แก่

๔.๑ ด้านกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่และผู้ที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนอยู่เบื้องหลังการปลูกและจำหน่ายฝิ่นอยู่ ดังข้อคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานในสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นเวลากว่า ๓๐ ปี กล่าวว่า

“อมก๋อย...มีความซับซ้อนของปัญหาหลายด้านจึงทำให้การแก้ปัญหาคาการแพร่ระบาดของฝิ่นยังมีความยากลำบาก มีปัญหาด้านความมั่นคง อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกัน มีผู้มีอิทธิพลที่เป็นเครือข่ายเชื่อมโยง...เรื่องการค้ามนุษย์ การเป็นแหล่งพักของยานพาหนะที่ถูกขโมยมาเพื่อส่งต่อประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด ที่มีทั้งฝิ่น ยาบ้า และไอซ์” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๖) ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งที่ว่า

“ผู้ค้าเขาก็มีการพัฒนาและเรียนรู้จากทางเรา อย่างเมื่อก่อนเขาจะเก็บฝิ่นไว้ในบ้าน แต่ปัจจุบันนี้ไม่เก็บไว้ในบ้านจึงเป็นการยากในการค้นหา ถึงเราจะรู้เป้าหมายว่ามียาเสพติด แต่เราจับของกลางไม่ได้ ทุกครั้งอย่างเราปิดล้อม ๑๐ ครั้ง จะได้ของกลางประมาณครึ่งสองครึ่งเท่านั้นเอง” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๒)

๔.๒ ด้านการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้กระทำผิดยังไม่จริงจัง ซึ่งส่งผลให้การแก้ไขปัญหาเสพติดยังทำได้ไม่เต็มที่ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลด้านกฎหมายให้ข้อมูลว่า

“ต้องมีมาตรการเข้าไปดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด สำหรับบุคคลที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเป็นผู้สนับสนุนต้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และเฉียบขาด” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๑๗) สอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลอีกท่านหนึ่งที่ว่า “ผู้ค้าเขาจะทำยังไงก็ได้ เพราะกฎหมายไปไม่ถึงเขา...เราต้องกันช่วยกันให้มีนโยบายที่เด็ดขาด เพราะกฎหมายเป็นตัวสำคัญ” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๓)

และตรงกับความคิดเห็นของทหารท่านหนึ่งที่กล่าวว่า

“การปราบปรามผู้มีอิทธิพลต้องทำอย่างเด็ดขาด และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ต้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างเข้มงวด” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๕)

๔.๓ ด้านปัญหาการคมนาคมที่ลำบาก ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนอำเภออมก๋อยไม่ดีในทุกๆด้านเช่นการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ การนำผลผลิตทางการเกษตรออกไปจำหน่าย ซึ่งที่ผ่านมาการสร้างถนนให้ครอบคลุมยังทำได้ยากเพราะส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าสงวนขัดกับกฎหมายของกรมป่าไม้ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมายท่านหนึ่งกล่าวว่า

“ที่ผ่านมาการสร้างถนนให้ครอบคลุมยังทำได้ยากเพราะส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าสงวนขัดกับกฎหมายของกรมป่าไม้ ต้องมีประสานงานกับกรมป่าไม้ เพื่อทบทวนข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างถนนเพื่อการคมนาคมในพื้นที่อ้อมก้อย” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ล๕) สอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลรหัส ล๘ ที่กล่าวว่า

“ปัญหาหนักๆ ก็คือการคมนาคม อย่างปีที่แล้วเราเข้าไปตะคอกจะไปดูพื้นที่ปลูกฝิ่น เราต้องไปทางเฮลิคอปเตอร์ ไม่มีทางเข้าต้องลงจากเฮลิคอปเตอร์แล้วก็เดินเข้าไป ทางเข้าตามปกติก็ไม่มีการคมนาคม” ซึ่งตรงกับข้อคิดเห็นของผู้นำชุมชนท่านหนึ่งคือ “ปัญหาอุปสรรคจริงๆ เช่นบ้านผมเป็นที่ทุรกันดาร ถนนหนทางไม่ค่อยดี สัญจรไปมาก็ลำบาก ถ้าเกิดมีคนเสฟ กว่าเราจะแจ้งให้ เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไป ก็ไม่ทันการแล้ว” (ผู้ให้ข้อมูลรหัส ล๒๗)

ตารางที่ ๔-๒ สรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการแก้ปัญหาเสฟติด

จุดแข็งในการแก้ปัญหาเสฟติด (Strengths : S)	จุดอ่อนในการแก้ปัญหาเสฟติด (Weakness : W)
<p>๑. มีสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมกับการปลูกพืชผลทางการเกษตร เช่น กาแฟ มะเขือเทศเกาลัด เป็นต้น</p> <p>๒. ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายใน ภายนอก</p> <p>๓. มีวัฒนธรรมความเชื่อและวิถีชีวิตของชนเผ่ากะเหรี่ยงที่โดดเด่น</p> <p>๔. มีรูปแบบการบำบัดผู้ติดยาในรูปแบบวิถีชนเผ่าโดยใช้ความเชื่อแบบจิตวิญญาณ ในกลุ่มชนเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งพบว่าผู้ที่ผ่านการบำบัดรูปแบบดังกล่าวสามารถหยุดเสฟได้เป็นจำนวนมาก</p> <p>๕. มีสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่สวยงาม (ดอยม่อนจอง, ช้างไถนา, อากาศดีที่อ้อมก้อย)</p> <p>๖. มีการส่งเสริมอาชีพจากโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน</p> <p>๗. มีงบประมาณเพียงพอ</p> <p>๘. ผู้นำชุมชนเข้มแข็ง</p> <p>๙. มีคลินิกเมทาโดนเปิดให้บริการที่โรงพยาบาลอ้อมก้อย รวมทั้งมีศูนย์ลดอันตรายจากการใช้ยาเสฟติด ๓ แห่ง</p>	<p>๑. การเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขยากลำบาก</p> <p>๒. ชาวบ้านมีความเชื่อด้านการใช้ฝิ่นในการรักษาโรค และขาดความรู้เรื่องโทษของยาเสฟติด</p> <p>๓. มีปัญหาถนนชำรุดและไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ การคมนาคมไม่สะดวกโดยเฉพาะฤดูฝน</p> <p>๔. เจ้าหน้าที่ถูกคุกคาม</p> <p>๕. ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน</p> <p>๖. พื้นที่กว้าง การคมนาคมลำบาก และการกระจายตัวของหมู่บ้านไกลกัน เดินทางลำบาก</p> <p>๗. การสื่อสารแผนประชาสัมพันธ์สู่ประชาชนยังไม่ทั่วถึง</p> <p>๘. ชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมและความตระหนักในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเสฟติด</p> <p>๙. ชาวกะเหรี่ยงมีวัฒนธรรมรักพวกพ้องจะไม่ขัดทอต่อกันหากมีผู้กระทำความผิด ปัญหาการสื่อสาร</p>

ตารางที่ ๔-๒ สรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการแก้ปัญหายาเสพติด (ต่อ)

จุดแข็งในการแก้ปัญหายาเสพติด (Strengths : S)	จุดอ่อนในการแก้ปัญหายาเสพติด (Weakness : W)
<p>๑๐. หน่วยงานและผู้ติดฝิ่นในอมก๋อยเริ่มมีความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อการบำบัดฝิ่นด้วยยาเมทาโดน</p> <p>๑๑. มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการบำบัดรักษา</p> <p>๑๒. ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติด</p>	
โอกาสพัฒนาในการแก้ปัญหายาเสพติด (Opportunities : O)	อุปสรรคในการแก้ปัญหายาเสพติด (Threats : T)
<p>๑. มีหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม เข้ามาจัดกิจกรรมดำเนินโครงการในพื้นที่</p> <p>๒. เป็นพื้นที่พิเศษเนื่องจากการลักลอบปลูกฝิ่นเป็นจำนวนมาก</p> <p>๓. สามารถใช้กฎอัยการศึก</p> <p>๔. การขยายศูนย์ลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และระบบการกระจายเมทาโดน</p> <p>๕. เยาวชนในพื้นที่มีโอกาสไปเรียนในเมือง มีความรู้ความเข้าใจและไม่ใช้ยา</p> <p>๖. หน่วยงานต่างๆ ภาครัฐและเอกชนเข้าไปในพื้นที่</p>	<p>๑. ขาดตลาดรองรับสินค้าทางการเกษตร</p> <p>๒. ชาวบ้านที่ได้รับการส่งเสริมอาชีพยังไม่เห็นผลลัพธ์จากการปลูกพืชเนื่องจากทำในปริมาณน้อย</p> <p>๓. ชาวบ้านยังไม่เข้าใจและยังมองไม่เห็นความสำคัญของการทำการเกษตรแนวใหม่ (การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชผลทางการเกษตร)</p> <p>๔. ในพื้นที่ยังมีกลุ่มผู้มีอิทธิพล</p> <p>๕. สร้างถนนไม่ทั่วถึงเพราะขัดกับกฎหมายป่าไม้</p> <p>๖. พรบ.การจ่ายยาเมทาโดนยังไม่เอื้อต่อการเข้าถึงการรับบริการของผู้ป่วย</p> <p>๗. อำเภอมก๋อยมีผู้เกี่ยวข้องกับปัญหาฝิ่นในพื้นที่มากกว่า ๔,๕๐๐ คน</p>

ที่มา : ผลการศึกษาวิจัย.

วิเคราะห์การบูรณาการยุทธศาสตร์ตามแนวทางประชารัฐ (Integrated Strategy)

จากผลการวิเคราะห์สถานการณ์ตามหลัก SWOT Analysis ผู้วิจัยได้นำจุดแข็งและจุดอ่อน จากสภาพแวดล้อมภายในมาเปรียบเทียบกับ โอกาสพัฒนาและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อวางแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ต่างๆโดยทำการวิเคราะห์ SWOT ในลักษณะตาราง TOWS Matrix ได้ดังนี้

๑. การกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis

ตารางที่ ๔-๓ แสดงการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis

SO กลยุทธ์เชิงรุก	WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข
<p>๑. การสร้างเครือข่ายการทำงานกับภาคประชาสังคมในการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน</p> <p>๒. มีการรณรงค์ต่อต้านการปลูกฝิ่น โดยอาศัยความร่วมมือของผู้นำชุมชนและหน่วยงานต่างๆในพื้นที่</p> <p>๓. ขยายศูนย์ลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และพัฒนาระบบการกระจายยาเมทาโดนที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน</p>	<p>๑. สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายสถานพยาบาลในระดับชุมชน (สสข.) ให้มีขีดความสามารถในการให้บริการด้านสุขภาพและให้บริการเมทาโดน</p> <p>๒. พัฒนาศักยภาพและสร้างความตระหนักให้กับเยาวชนรุ่นใหม่เพื่อเป็นแกนนำในชุมชนในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจด้านโทษพิษภัยยาเสพติดให้กับคนในชุมชน</p> <p>๓. สนับสนุนงบประมาณพิเศษในการจัดทำถนนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่การคมนาคมของออมก๋อยเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ออมก๋อย ซึ่งได้รับการประกาศเป็นพื้นที่พิเศษ</p> <p>๔. สร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในพื้นที่ออมก๋อย โดยการให้การสนับสนุนให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่พิเศษออมก๋อยได้รับสิ่งตอบแทนที่พิเศษ (ค่าตอบแทนในพื้นที่พิเศษ) โดยการพิจารณาความดีความชอบ</p> <p>๕. บูรณาการแผนประชารัฐร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เข้าไปดำเนินการทุกแผนงานในพื้นที่อำเภอออมก๋อย และสื่อสารแนวทางประชารัฐให้เข้าถึงทุกชุมชน</p>
ST กลยุทธ์เชิงป้องกัน	WT กลยุทธ์เชิงรับ
<p>๑. พัฒนาและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรของคนในชุมชน</p> <p>๒. การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมอาชีพให้เหมาะสมกับวิถีชีวิต</p> <p>๓. สร้างผู้นำรุ่นใหม่ที่เห็นความสำคัญของปัญหา ยาเสพติด และเพื่อให้ความสำคัญของการส่งเสริมอาชีพ “ยุวเกษตรกรกร”</p> <p>๔. กระตุ้นให้เกิดการลงทุนในพื้นที่โดยภาครัฐเป็นผู้นำการพัฒนา</p>	<p>๑. ทบทวนแนวทางการกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานให้ปลอดภัยจากกลุ่มผู้มีอิทธิพลและกลุ่มผู้มีผลประโยชน์ทับซ้อน</p> <p>๒. ทบทวนกฎหมายกรมป่าไม้ โดยการประสานงานกับกรมป่าไม้ เพื่อทบทวนข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสร้างถนนเพื่อการคมนาคมในพื้นที่ออมก๋อย</p>

ตารางที่ ๔-๓ แสดงการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis (ต่อ)

ST กลยุทธ์เชิงป้องกัน	WT กลยุทธ์เชิงรับ
๕. ผลักดันนโยบายด้านการจัดบริการเมทาโดนให้กับกลุ่มผู้ฉีดยาในพื้นที่อ้อมก้อยให้ได้รับบริการทั่วถึงและครอบคลุม	๓. ทบทวนแผนอัตรากำลังบุคลากรด้านสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาผู้ติดยา ให้มีความเหมาะสมและจำเป็นในสถานการณ์ของพื้นที่พิเศษ

ที่มา : ผลการศึกษาวิจัย

๒. ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดของอำเภออ้อมก้อยตามแนวพระราชรัฐ

การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation) เป็นการพัฒนาแผนระยะยาวบนรากฐานของโอกาสและอุปสรรคที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยจะต้องกำหนดและเลือกยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่มากที่สุด (จักษวีชร์ ศิริวรรณ, ๒๕๕๕) และการแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติดของพื้นที่อำเภออ้อมก้อยตามแนวพระราชรัฐ ซึ่งได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในได้ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ จัดระบบและสร้างกลไกกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่มีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและปล่อยปลະละลายตามแนวพระราชรัฐและควบคุมพื้นที่แพร่ระบาดของยาเสพติด

กลยุทธ์ที่ ๑ สนับสนุนกำลังพลชุดมวลชนสัมพันธ์ปฏิบัติการกิจให้ครอบคลุมทุกพื้นที่และสอดคล้องกับสถานการณ์ความรุนแรงของการลักลอบการปลูกฝิ่นในพื้นที่ทุกตำบล

กลยุทธ์ที่ ๒ บูรณาการแผนพระราชรัฐร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เข้าไปดำเนินการทุกแผนงานในพื้นที่อำเภออ้อมก้อย และ สื่อสารแนวทางพระราชรัฐเชิงรุกให้เข้าถึงทุกชุมชน

กลยุทธ์ที่ ๓ ทบทวนแนวทางการดูแลด้านความปลอดภัยให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานจากกลุ่มผู้มีอิทธิพลและกลุ่มผู้มีผลประโยชน์ทับซ้อน

กลยุทธ์ที่ ๔ สร้างความเข้มแข็งภาคประชาชนให้สามารถดูแลรักษาหมู่บ้านของตนและรณรงค์ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสอดส่องผู้กระทำความผิด

กลยุทธ์ที่ ๕ สร้างความเข้มแข็งให้กำลังประชาชนและจิตอาสา รณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และต่อต้านยาเสพติดในชุมชน

กลยุทธ์ที่ ๖ ควบคุมกำกับ ดำเนินการการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดต่อกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ตารางที่ ๔-๔ แสดงการจำแนกภาคีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ในยุทธศาสตร์ที่ ๑

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบหลัก	ภาคีเครือข่าย
กลยุทธ์ที่ ๑ สนับสนุนกำลังพลชุดมวลชนสัมพันธ์ปฏิบัติภารกิจให้ครอบคลุมทุกพื้นที่และสอดคล้องกับสถานการณ์ความรุนแรงของการลักลอบการปลูกฝิ่นในพื้นที่ทุกตำบล	ศมพ.อ.อมก๋อย	ภาครัฐ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ภาคประชาสังคม ประชาชนในพื้นที่
กลยุทธ์ที่ ๒ บูรณาการแผนประชารัฐร่วมกับหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เข้าไปดำเนินการทุกแผนงานในพื้นที่อำเภออมก๋อย และ สื่อสารแนวทางประชารัฐเชิงรุกให้เข้าถึงทุกชุมชน	องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	ภาครัฐ ศมพ.อ.อมก๋อย ฝ่าย ปกครอง ตำรวจ อปท อบต
กลยุทธ์ที่ ๓ ทบทวนแนวทางการดูแลด้านความปลอดภัยให้กับเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานจากกลุ่มผู้มีอิทธิพลและกลุ่มผู้มีผลประโยชน์ทับซ้อน	ฝ่ายปกครอง	ภาครัฐ ตำรวจ ทหารพราน ป.ป.ส. ภาค ๕
กลยุทธ์ที่ ๔ สร้างความเข้มแข็งภาคประชาชนให้สามารถดูแลรักษาหมู่บ้านของตนและรณรงค์ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสอดส่องผู้กระทำผิด	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ภาคประชาสังคม คณะกรรมการหมู่บ้าน
กลยุทธ์ที่ ๕ สร้างความเข้มแข็งให้กำลังประชาชนและจิตอาสา รณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และต่อต้านยาเสพติดในชุมชน	ฝ่ายปกครอง	ภาครัฐ ตำรวจ ท้องถิ่น ภาคประชาสังคม กำนันผู้ใหญ่บ้าน
กลยุทธ์ที่ ๖ ควบคุมกำกับ ดำเนินการการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดต่อกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	ตำรวจ	ภาครัฐ ฝ่ายปกครอง

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดอย่างครบวงจร และติดตามผลอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทุกพื้นที่

กลยุทธ์ที่ ๑ สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายสถานพยาบาลในระดับชุมชน (สสช.) ให้มีความสามารถในการให้บริการด้านสุขภาพและให้บริการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดครอบคลุมทุกพื้นที่

กลยุทธ์ที่ ๒ ขยายศูนย์ลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และพัฒนาระบบการกระจายยาเมทาโดนที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน

กลยุทธ์ที่ ๓ ผลักดันนโยบายด้านการจัดบริการเมทาโดนให้กับกลุ่มผู้ใช้ฝิ่นในพื้นที่อ้อมก้อยให้ได้รับบริการทั่วถึงและครอบคลุม ๔,๕๐๐ ราย

กลยุทธ์ที่ ๔ พัฒนารูปแบบการบำบัดรักษาด้านจิตสังคมมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้ป่วยแต่ละพื้นที่

กลยุทธ์ที่ ๕ การขยายบริการบำบัดผู้ติดยาในรูปแบบวิถีชนเผ่า โดยใช้ความเชื่อและจิตวิญญาณในเผ่ากะเหรี่ยงในพื้นที่ที่ห่างไกล

กลยุทธ์ที่ ๖ ผลักดันนโยบายการจัดบริการเชิงรุกในชุมชน สำหรับผู้ติดยาที่อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร ให้สอดคล้องกับนโยบายการยกระดับอำเภออ้อมก้อยเป็นพื้นที่พิเศษ : ค่ายบำบัดฝิ่นในชุมชน

กลยุทธ์ที่ ๗ สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของ อสม และกำลังพลชุดมวลชนสัมพันธ์ให้เป็นเครือข่ายการดูแลผู้ติดยาที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลให้ได้รับยาเมทาโดนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง

กลยุทธ์ที่ ๘ พัฒนาระบบการติดตาม และการดูแล หลังการบำบัดทุกพื้นที่อย่างต่อเนื่องโดยบูรณาการการติดตามร่วมกับกลไกประชารัฐของอำเภออ้อมก้อย

กลยุทธ์ที่ ๙ สร้างแกนนำและพัฒนาระบบการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลช่วยเหลือและติดตามผู้ติดยาเสพติดในชุมชน

ตารางที่ ๔-๕ แสดงการจำแนกภาคีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ในยุทธศาสตร์ที่ ๒

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบหลัก	ภาคีเครือข่าย
กลยุทธ์ที่ ๑ สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายสถานพยาบาลในระดับชุมชน (สสช.) ให้มีความสามารถในการให้บริการด้านสุขภาพและให้บริการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดครอบคลุมทุกพื้นที่	รพ.อ้อมก้อย สสอ.อ้อมก้อย รพ.สต. รพ.ธัญญารักษ์ชม.	ภาครัฐ อปท.
กลยุทธ์ที่ ๒ ขยายศูนย์ลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และพัฒนาระบบการกระจายยาเมทาโดนที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน	รพ.อ้อมก้อย สสอ.อ้อมก้อย รพ.สต. รพ.ธัญญารักษ์ ชม.	ภาครัฐ ศมพ.อ.อ้อมก้อย ฝ่ายปกครอง

ตารางที่ ๔-๕ แสดงการจำแนกภาคีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ในยุทธศาสตร์ที่ ๒ (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบหลัก	ภาคีเครือข่าย
กลยุทธ์ที่ ๓ ผลักดันนโยบายด้านการจัดบริการเมทาโดนให้กับกลุ่มผู้ใช้ฝิ่นในพื้นที่ อมก๋อยให้ได้รับบริการทั่วถึงและครอบคลุม ๔,๕๐๐ ราย	ป.ป.ส. ภาค ๕ ศมพ.อ.อมก๋อย	ภาครัฐ กรมการแพทย์ รพ.อมก๋อย สสจ. เชียงใหม่ สสอ.อมก๋อย รพ.ธัญญารักษ์ ชม. ศมพ.อ.อมก๋อย
กลยุทธ์ที่ ๔ พัฒนารูปแบบการบำบัดรักษา ด้านจิตสังคมมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้ป่วยแต่ละพื้นที่	รพ.อมก๋อย สสอ.อมก๋อย รพ.สต. รพ.ธัญญารักษ์ ชม.	ภาครัฐ ศมพ.อ.อมก๋อย ฝ่ายปกครอง
กลยุทธ์ที่ ๕ การขยายบริการบำบัดผู้ติดยาในรูปแบบวิถีชนเผ่า โดยใช้ความเชื่อและจิตวิญญาณในเผ่ากะเหรี่ยงในพื้นที่ที่ห่างไกล	รพ.อมก๋อยรพ.ธัญญารักษ์ ชม.	ภาครัฐ ฝ่ายปกครอง
กลยุทธ์ที่ ๖ ผลักดันนโยบายการจัดการบริการเชิงรุกในชุมชน สำหรับผู้ติดยาที่อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร ให้สอดคล้องกับนโยบายการยกระดับอำเภออมก๋อยเป็นพื้นที่พิเศษ : ค่ายบำบัดฝิ่นในชุมชน	ป.ป.ส. ภาค ๕ ศมพ.อ.อมก๋อย	ภาครัฐ สสจ.เชียงใหม่ รพ.อมก๋อย สสอ.อมก๋อย กรมการแพทย์ รพ.ธัญญารักษ์ ชม. ศมพ.อ.อมก๋อย
กลยุทธ์ที่ ๗ สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของ อสม.และกำลังพลชุดมวลชนสัมพันธ์ให้เป็นเครือข่ายการดูแลผู้ติดยาที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลให้ได้รับยาเมทาโดนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง	รพ.อมก๋อย สสอ.อมก๋อย รพ.สต. รพ.ธัญญารักษ์ ชม.	ภาครัฐ ศมพ.อ.อมก๋อย
กลยุทธ์ที่ ๘ พัฒนาระบบการติดตามและการดูแล หลังการบำบัดทุกพื้นที่อย่างต่อเนื่องโดยบูรณาการการติดตามร่วมกับกลไกประชารัฐของอำเภออมก๋อย	รพ.อมก๋อย สสอ.อมก๋อย รพ.สต. รพ.ธัญญารักษ์ ชม.	ภาครัฐ ฝ่ายปกครอง ท้องถิ่น ศมพ.อ.อมก๋อย
กลยุทธ์ที่ ๙ สร้างแกนนำและพัฒนากระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการดูแลช่วยเหลือติดตามผู้ติดยาเสพติดในชุมชน	ฝ่ายปกครอง รพ.อมก๋อย สสอ.อมก๋อย รพ.สต.	ภาครัฐ ศมพ.อ.อมก๋อย อปท. กศน.

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ส่งเสริมอาชีพ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

กลยุทธ์ที่ ๑ กระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนอย่างครบวงจร
 กลยุทธ์ที่ ๒ กระตุ้นให้เกิดการลงทุนในพื้นที่โดยภาครัฐเป็นผู้นำการพัฒนา

กลยุทธ์ที่ ๓ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
 กลยุทธ์ที่ ๔ พัฒนาและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรของคนในชุมชนทดแทนการปลูกฝิ่น

กลยุทธ์ที่ ๕ ส่งเสริมการปลูกป่าทดแทนการปลูกฝิ่น : ป่าชุมชนเพื่อคนอมก๋อย
 กลยุทธ์ที่ ๖ สร้างผู้นำรุ่นใหม่ “ยุวเกษตรกร”
 กลยุทธ์ที่ ๗ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมอาชีพให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตฝ่ายปกครอง โครงการขยายผลโครงการหลวง อปท.

ตารางที่ ๔-๖ แสดงการจำแนกภาคีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ในยุทธศาสตร์ที่ ๓

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบหลัก	ภาคีเครือข่าย
กลยุทธ์ที่ ๑ กระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนอย่างครบวงจร	ฝ่ายปกครอง	ทุกภาคส่วน
กลยุทธ์ที่ ๒ กระตุ้นให้เกิดการลงทุนในพื้นที่โดยภาครัฐเป็นผู้นำการพัฒนา	ฝ่ายปกครอง	ทุกภาคส่วน
กลยุทธ์ที่ ๓ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์	ฝ่ายปกครอง	ภาครัฐ ททท. เกษตรอำเภอ กรมป่าไม้ กศน. อปท. ศมพ.อ.อมก๋อย ภาคประชาสังคม โครงการขยายผล โครงการหลวง
กลยุทธ์ที่ ๔ พัฒนาและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรของคนในชุมชนทดแทนการปลูกฝิ่น	โครงการขยายผล โครงการหลวง อปท.	ภาครัฐ ททท. กศน. เกษตรอำเภอ กรมป่าไม้ ศมพ.อ.อมก๋อย
กลยุทธ์ที่ ๕ ส่งเสริมการปลูกป่าทดแทนการปลูกฝิ่น : ป่าชุมชน เพื่อคนอมก๋อย	ฝ่ายปกครอง อปท.	ภาครัฐ กรมป่าไม้ ศมพ.อ.อมก๋อย
กลยุทธ์ที่ ๖ สร้างผู้นำรุ่นใหม่ “ยุวเกษตรกร”	โครงการขยายผล โครงการหลวง	ภาครัฐ ฝ่ายปกครอง อปท. ศมพ.อ.อมก๋อย
กลยุทธ์ที่ ๗ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมอาชีพให้เหมาะสมกับวิถีชีวิต	ฝ่ายปกครอง โครงการขยายผลโครงการหลวง อปท.	ภาครัฐ ศมพ.อ.อมก๋อย กศน.

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกชุมชนให้มีความเข้มแข็งในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนด้วยหลักการ“ระเบิดจากข้างใน”

กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างความตระหนักและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้กับประชาชนทุกชุมชน

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาศักยภาพแกนนำในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจด้านโทษพิษภัยของยาเสพติด

กลยุทธ์ที่ ๓ สร้างผู้นำรุ่นใหม่ “ยุวเกษตรกร” ในการส่งเสริมอาชีพทดแทนการปลูกฝิ่น

ตารางที่ ๔-๗ แสดงการจำแนกภาคีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ในยุทธศาสตร์ที่ ๔

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบหลัก	ภาคีเครือข่าย
กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างความตระหนักและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้กับประชาชนทุกชุมชน	ฝ่ายปกครอง ฝ่ายการศึกษาในระดับอำเภอ	ภาครัฐ ศมพ.อ.อมก๋อย อปท. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่
กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาศักยภาพแกนนำในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจด้านโทษพิษภัยของยาเสพติด	ฝ่ายปกครอง ฝ่ายการศึกษาในระดับอำเภอ	ภาครัฐ ศมพ.อ.อมก๋อย อปท. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่
กลยุทธ์ที่ ๓ สร้างผู้นำรุ่นใหม่ “ยุวเกษตรกร” ในการส่งเสริมอาชีพทดแทนการปลูกฝิ่น	โครงการขยายผลโครงการหลวง	ภาครัฐ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การจัดสรรบุคลากรและทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับสภาพปัญหาของพื้นที่

กลยุทธ์ที่ ๑ กำหนดนโยบายและแนวทางการจัดสวัสดิการและค่าตอบแทนพิเศษสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่อำเภอมก๋อย

กลยุทธ์ที่ ๒ ทบทวนแนวทางการกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานให้มีความปลอดภัย

กลยุทธ์ที่ ๓ เพิ่มอัตรากำลังบุคลากรด้านสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาผู้ติดฝิ่น จำนวน ๔,๕๐๐ ราย ให้มีความเหมาะสมและจำเป็นในสถานการณ์ของพื้นที่พิเศษ

ตารางที่ ๔-๘ แสดงการจำแนกภาคีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ในยุทธศาสตร์ที่ ๕

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบหลัก	ภาคีเครือข่าย
กลยุทธ์ที่ ๑ กำหนดนโยบายและแนวทางการจัดสวัสดิการและค่าตอบแทนพิเศษสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่อำเภออมก๋อย	ศมพ.อ.อมก๋อย	ภาครัฐ ฝ่ายปกครอง ป.ป.ส. ภาค ๕
กลยุทธ์ที่ ๒ ทบทวนแนวทางการกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานให้มีความปลอดภัย	ศมพ.อ.อมก๋อย	ภาครัฐ ฝ่ายปกครอง ป.ป.ส. ภาค ๕
กลยุทธ์ที่ ๓ เพิ่มอัตรากำลังบุคลากรด้านสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาผู้ติดยา จำนวน ๔,๕๐๐ ราย ให้มีความเหมาะสมและจำเป็นในสถานการณ์ของพื้นที่พิเศษ	กระทรวงสาธารณสุข	ภาครัฐ ฝ่ายปกครองระดับ จังหวัด ฝ่ายปกครอง ระดับอำเภอ ศมพ.อ.อมก๋อย

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมของชุมชนอำเภออมก๋อย

กลยุทธ์ที่ ๑ ประสานงานกับกรมป่าไม้เพื่อทบทวนข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างถนนเชื่อมต่อ ๔ ตำบลของอำเภออมก๋อย

กลยุทธ์ที่ ๒ สนับสนุนงบประมาณพิเศษในการปรับปรุงถนนเชื่อมต่อ ๔ ตำบลของอำเภออมก๋อย เพื่อแก้ไขปัญหาการคมนาคมในพื้นที่อำเภออมก๋อย

ตารางที่ ๔-๙ แสดงการจำแนกภาคีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ในยุทธศาสตร์ที่ ๖

ยุทธศาสตร์	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบหลัก	ภาคีเครือข่าย
กลยุทธ์ที่ ๑ ประสานงานกับกรมป่าไม้เพื่อทบทวนข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างถนนเชื่อมต่อ ๔ ตำบลของอำเภออมก๋อย	ฝ่ายปกครองระดับอำเภอ	ภาครัฐ ศมพ.อ.อมก๋อย กรมป่าไม้ ป.ป.ส.ภาค ๕ กรมทางหลวง
กลยุทธ์ที่ ๒ สนับสนุนงบประมาณพิเศษในการปรับปรุงถนนเชื่อมต่อ ๔ ตำบลของอำเภออมก๋อยเพื่อแก้ไขปัญหาการคมนาคมในพื้นที่อำเภออมก๋อย	ป.ป.ส. ภาค ๕	ภาครัฐ ศมพ.อ.อมก๋อย

วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการแก้ปัญหาเสพติดของอำเภออมก๋อย ตามแนวทางประชารัฐ

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จตามแนวคิดประชารัฐกับการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย ประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

ตั้งคำถามของผู้ให้ข้อมูลรหัส ๒ ซึ่งเป็นคณะกรรมการด้านการปราบปรามยาเสพติดที่ว่า “ปัจจัยความสำเร็จในของการทำงานก็จะเกิดจากความร่วมมือหลายฝ่าย ทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ และภาคประชาชน” ซึ่งสอดคล้องกับคำถามของผู้ให้ข้อมูล ๑๓๖ ที่ว่า “การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนหรือประชารัฐ เพราะเมื่อทุกส่วนมารวมกัน ก็จะเห็นว่าใครมีความคิดเห็นอย่างไร ตรงนี้เขาเรียกว่าองค์ความรู้ของคนอมก๋อย อยู่บนพื้นฐานของประชารัฐ” รวมถึงผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๓๗ ที่ว่า “...ดำเนินการโดยใช้หลัก ระเบิดจากข้างใน ให้ชุมชนได้คิด ได้ตระหนักถึงปัญหาของตัวเอง และแก้ไขปัญหาด้วยตัวของคนที่อยู่ในชุมชนเอง โดยหน่วยงานรัฐ เป็นหน่วยงานที่ช่วยกันเข้าไปสนับสนุน ถ้าชาวบ้านในชุมชนได้เห็นความสำคัญ การพัฒนา หรือการแก้ไขปัญหาก็จะยั่งยืน”

ประเด็นที่ ๒ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ตั้งคำถามของผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๒๕ ที่กล่าวไว้ว่า “ถ้าจะให้ผื่นหายไปหมด ผมว่าต้องสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน...ให้ความรู้ชาวบ้านให้เกิดความเข้าใจแล้วก็อยู่แบบไม่มีผื่นแบบยั่งยืน” ซึ่งสอดคล้องกับคำถามของผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๓๑ ที่ว่า “ปัจจัยความสำเร็จ ต้องเป็นการร่วมมือ...ดึงทุกภาคส่วนมามีส่วนร่วม และทำให้เกิดความเข้มแข็ง...” รวมถึงผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๒๑ ที่ว่า “...ปัจจัยที่จะทำให้อาการผื่นลดลงได้...ต้องให้พวกเราและชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ต้องมีความร่วมมือร่วมใจกัน...”

ประเด็นที่ ๓ การสนับสนุนจากผู้บริหาร

ตั้งคำถามของผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๓๑ ที่กล่าวไว้ว่า “การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง ถือเป็น การให้การสนับสนุนสำคัญที่สุด” ซึ่งสอดคล้องกับคำถามของผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๓๒ ที่กล่าวว่า “ปัจจัยที่ส่งเสริมที่ทำให้เรามีความสำเร็จ ผู้นำในภาครัฐผมว่าสำคัญ...” รวมถึงผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๓๓ ที่ว่า “ปัจจัยที่จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จก็คือ ผู้ใหญ่ ผู้บริหารระดับชาติจะต้องให้การสนับสนุนและให้กำลังใจ...”

ประเด็นที่ ๔ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

ตั้งคำถามของผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๓๑ ที่กล่าวไว้ว่า “...การศึกษามีผล แฉวตำบลสบโขงผู้ใหญ่บ้านได้เรียนได้ศึกษา เขาก็เป็นผู้รณรงค์ใหม่ ให้พัฒนาการขับเคลื่อนให้ได้เป็นแนวทางเดียวกัน...” ซึ่งสอดคล้องกับคำถามของผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๒๙ ที่กล่าวว่า “...ให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาของเยาวชนต่างๆ ให้ความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมอาชีพหรือรายได้แก่ราษฎร ส่งเสริมในเรื่องการเดินทางเส้นทางการเดินทาง คมนาคม ให้มันสะดวกมากยิ่งขึ้น เรื่องของอุปโภค บริโภคอะไรต่างๆ เพื่อให้เกิดความสะดวก สามารถให้ชาวบ้านมีความพอดีพอกินได้ การมีกฎระเบียบเพิ่มเติม ทุกอย่างถือว่าจำเป็น ถ้าเขาได้รับการดูแล ลดการเสพผื่นเพื่อรักษาตัวได้” รวมถึงผู้ให้ข้อมูลรหัส ๑๓๗ ที่ว่า “...มาตรการส่งเสริมอาชีพ ความรู้ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การดูแลบำบัดรักษา จะทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ดีขึ้น”

สรุป

จากแผน “ประชารัฐรวมใจ สร้างหมู่บ้าน ชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๐” เพื่อดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านชุมชนให้สามารถลดระดับความรุนแรงหรือให้ปัญหาหมดไป และรักษาสภาพหมู่บ้านชุมชนที่ไม่มีปัญหายาเสพติดให้มีความยั่งยืน ซึ่งการวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าความสำเร็จตามแนวทางประชารัฐจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการผนึกกำลังทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการระดมสมองหรือให้ข้อคิดเห็นในการจัดการพื้นที่ โดยมีการบูรณาการแผนประชารัฐร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนและสื่อสารแนวทางประชารัฐเชิงรุกให้เข้าถึงทุกชุมชน มีการเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำชุมชนรวมถึงการดึงคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้รับรู้ถึงสถานการณ์ปัญหายาเสพติด ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมมือร่วมใจในการร่วมแก้ปัญหา ยาเสพติดในชุมชนของตนเองกับภาครัฐ โดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง สร้างความเข้มแข็งภาคประชาชนให้สามารถดูแลรักษาหมู่บ้านของตนและรณรงค์ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสอดส่องผู้กระทำความผิด การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดต่อกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนและจิตอาสา มีการส่งเสริมอาชีพให้ประชาชนกินดีอยู่ดี มีอาชีพที่มั่นคงกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนอย่างครบวงจร ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ส่งเสริมการปลูกป่าทดแทน การปลูกฝิ่น สร้างผู้นำรุ่นใหม่ “ยุวเกษตรกร” การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมอาชีพให้เหมาะสมกับวิถีชีวิต มีการคมนาคมที่สะดวกโดยมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมของอำเภออ้อมก้อยมีการเสริมสร้างด้านการศึกษา รวมถึงการสร้างภาคีเครือข่ายให้เข้ามามีบทบาทในการร่วมแก้ปัญหา นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนภาคประชาสังคมภาคเอกชนให้สามารถเข้าร่วมการขับเคลื่อนนโยบาย เปิดพื้นที่ทางสังคมให้ชุมชนอย่างกว้างขวาง เปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมภาคเอกชนเข้ามาร่วมคิด ร่วมทำ โดยมีเป้าหมายการขจัดยาเสพติดให้หมดไปอย่างสิ้นเชิงในด้านการจัดระบบการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดให้เป็นไปอย่างครบวงจร รวมถึงการติดตามผลหลังการบำบัดอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทุกพื้นที่ที่สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายสถานพยาบาลในระดับชุมชนให้มีความสามารถในการให้บริการด้านสุขภาพและให้บริการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดครอบคลุมทุกพื้นที่ ผลักดันนโยบายการจัดการเชิงรุกในชุมชนสำหรับผู้ติดยาที่อยู่ในพื้นที่ทุรกันดารให้สอดคล้องกับนโยบายการยกระดับอำเภออ้อมก้อยเป็นพื้นที่พิเศษ การขยายบริการบำบัดผู้ติดยาในรูปแบบวิถีชนเผ่า โดยใช้ความเชื่อและจิตวิญญาณของเผ่ากะเหรี่ยงในพื้นที่ที่ห่างไกล พัฒนาระบบการติดตามและการดูแล หลังการบำบัดทุกพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการการติดตามร่วมกับกลไกประชารัฐของอำเภออ้อมก้อย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้การแก้ปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภออ้อมก้อย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นไปอย่างต่อเนื่องและหมดไปได้ในระยะยาว

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางพระราชบัญญัติในการแก้ปัญหา ยาเสพติดเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน ศึกษาในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ผู้วิจัยใช้วิธีการ เก็บรวบรวมข้อมูลแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกลุ่มมีโครงสร้าง จากกลุ่มเป้าหมาย บุคคลสำคัญ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง และตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ๓ กลุ่ม ประกอบด้วย ตัวแทนภาคประชาชน ตัวแทนภาครัฐ และภาคเอกชน ประชาสังคม หรือมูลนิธิ รวมจำนวน ๓๐ คน ร่วมกับการศึกษาจากตำราเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ใช้เวลาในการศึกษา ตั้งแต่เดือนธันวาคม ๒๕๕๙ ถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๐ รวมระยะเวลาการศึกษาทั้งสิ้น ๖ เดือน

สรุป

๑. สถานการณ์และสภาพปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

เป็นพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาการปลูกฝิ่นเป็นอันดับที่ ๑ ของประเทศไทยและมีผู้เสพ ผู้ติดยาเป็นจำนวนมาก มีปัญหาความยากจน มีการรับจ้างปลูกฝิ่น และปลูกฝิ่นเพื่อจำหน่ายเนื่องจากฝิ่นมีราคาสูงกว่าผลผลิตทางการเกษตร มีปัญหาด้านสุขภาพ ไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้ จึงใช้ฝิ่นเป็นยารักษาโรค และกลุ่มผู้ติดยาไม่สามารถเข้าถึง การบำบัดรักษาได้ต่อเนื่อง ทำให้มีการเสพยาเสพติด มีนายทุนใช้ฝิ่นเป็นค่าจ้างแรงงาน และมีผู้ค้า ผู้ขายอยู่จำนวนมาก ซึ่งปัจจัยดังกล่าวก่อให้เกิดการติดยาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดมีสุขภาพทรุดโทรม มีโรคแทรกซ้อนที่รุนแรง มีการเปลี่ยนวิธีสูบเป็นฉีดเสี่ยงต่อการติดเชื้อในกระแสเลือด การแพร่กระจาย ของโรคเอดส์ การเสียชีวิตจากการได้รับยาเกินขนาด และผู้ติดยาอายุสั้นลง ส่งผลกระทบต่อ ระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของอำเภออมก๋อยและพื้นที่ ผู้ติดยาเสพติดยังเป็นภาระให้กับรัฐบาล ถึงแม้จะมีการเปิดให้การบำบัดรักษาผู้ติดยาโดยการให้เมทาโดน แต่ไม่สามารถดำเนินการครอบคลุม ทุกพื้นที่ เนื่องจากปัญหาอุปสรรคเรื่องพื้นที่ห่างไกลการคมนาคมลำบาก รวมทั้งบุคลากรที่ให้บริการ ด้านสาธารณสุขไม่เพียงพอ เมื่อเทียบกับจำนวนผู้ติดยาที่มีจำนวนมากถึง ๔,๕๐๐ คน จึงยังมีการเสพยา ติดยาเสพติดในพื้นที่อยู่จำนวนมาก

๒. ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis ในพื้นที่อำเภออมก๋อย

๒.๑ จุดแข็งในการแก้ปัญหาเสพติด (Strengths : S)

พบว่าอำเภออมก๋อยมีสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมกับการปลูกพืชผลทางการเกษตรและเป็นแหล่งท่องเที่ยว รัฐบาลมีคำสั่งให้ยกระดับพื้นที่อำเภออมก๋อย เป็นพื้นที่พิเศษ ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกัน แก้ไขปัญหาเสพติดจากบุคลากร ทุกภาคส่วน ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาเสพติด บุคลากรมีความมุ่งมั่น ในการทำงาน และเป็นพื้นที่ที่มีการส่งเสริมอาชีพจากโครงการขยายผลโครงการหลวง

๒.๒ จุดอ่อนในการแก้ปัญหาสุขภาพ (Weakness : W)

พบว่าลักษณะของพื้นที่อำเภออมก๋อยมีความเป็นชนบทอยู่ห่างไกล การคมนาคมไม่สะดวก ทำให้มีปัญหาด้านการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข สาธารณูปโภค และปัญหา ด้านเศรษฐกิจ ความยากจนส่งผลให้ประชากรในพื้นที่อำเภออมก๋อยยังคงมีการปลูกและเสฟฝืน อยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังพบจุดอ่อนด้านการสื่อสารในกลุ่มชนเผ่า และลักษณะนิสัยของชนเผ่า กะเหรี่ยง ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของอำเภออมก๋อย มีวัฒนธรรมรักพวกพ้องจะไม่ขัดต่อกัน หากมีผู้กระทำความผิด ทำให้ยากต่อการค้นหาผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด และการสื่อสาร แผนประชารัฐลงสู่ประชาชนยังไม่ทั่วถึง

๒.๓ โอกาสพัฒนาในการแก้ปัญหาสุขภาพ (Opportunities : O)

พบว่าพื้นที่อำเภออมก๋อยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ และเอกชนทั้งภายใน ภายนอกพื้นที่ และเป็นพื้นที่ที่มีการใช้กฎอัยการศึก มีการขยายบริการ สาธารณสุข ด้านการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดให้ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น เยาวชนในพื้นที่มี โอกาสไปเรียนในเมืองทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในโทษ พิษภัยของยาเสพติดมากยิ่งขึ้น

๒.๔ อุปสรรคในการแก้ปัญหาสุขภาพ (Threats : T)

พบว่าพื้นที่อำเภออมก๋อยมีปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาสุขภาพ หลายด้าน ได้แก่ อำเภออมก๋อยยังมีกลุ่มผู้มีอิทธิพล และผู้ที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนอยู่เบื้องหลัง การปลูกและจำหน่ายฝิ่น ส่วนด้านการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้กระทำความผิดยังไม่จริงจัง ซึ่งส่งผลให้ การแก้ไขปัญหาสุขภาพยังทำได้ไม่เต็มที่ ปัญหาการคมนาคมที่ยากลำบากส่งผลให้คุณภาพชีวิต ของประชาชนอำเภออมก๋อยไม่ดีในทุกๆด้าน เช่น การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ การนำผลผลิต ทางการเกษตรออกไปจำหน่าย ซึ่งที่ผ่านมาการสร้างถนนให้ครอบคลุมยังทำได้ยาก เพราะส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่ป่าสงวนขัดกับกฎหมายของกรมป่าไม้

๓. การบูรณาการทำงานแก้ปัญหาสุขภาพ ตามแนวทางประชารัฐ

ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่จากการวิเคราะห์ SWOT ร่วมกับแนวทางประชารัฐในการแก้ไขปัญหาสุขภาพ สรุปยุทธศาสตร์ได้ ๖ ด้าน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ จัดระบบและสร้างกลไกกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ที่มีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และปล่อยปละละเลยตามแนวประชารัฐ และควบคุมพื้นที่ แพร์ระบาดของยาเสพติด

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การบำบัดรักษา พื้นฟูผู้ติดยาเสพติดอย่างครบวงจร และติดตามผล อย่างต่อเนื่องครอบคลุมทุกพื้นที่

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ส่งเสริมอาชีพ และอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกชุมชน ให้มีความเข้มแข็งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพได้อย่างยั่งยืนด้วยหลักการ “ระเบิดจากข้างใน”

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การจัดสรรบุคลากรและทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเหมาะสม กับสภาพปัญหาของพื้นที่

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมของชุมชนอำเภออมก๋อย

๔. ปัจจัยที่ทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนตามแนวทางประชารัฐ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การสนับสนุนจากผู้บริหาร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ ต้องจัดระบบโครงสร้างพื้นฐาน เสริมสร้างด้านการศึกษา ความกินดีอยู่ดี มีอาชีพที่มั่นคง การคมนาคมที่สะดวก และการเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำและคนในชุมชน รวมถึงการสร้างความตระหนัก และส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และรับรู้ถึงสถานการณ์ปัญหายาเสพติด ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมมือร่วมใจในการร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของตนเองกับภาครัฐ ภาครัฐให้การสนับสนุน และส่งเสริมให้ชุมชนใช้ศักยภาพได้อย่างเต็มความสามารถ สนับสนุนภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ให้สามารถเข้าร่วมการขับเคลื่อนนโยบาย ร่วมคิด ร่วมทำ โดยมีเป้าหมายการขจัดยาเสพติดให้หมดไปอย่างสิ้นเชิง รวมถึงการสร้างภาคีเครือข่ายให้เข้ามามีบทบาทในการร่วมแก้ปัญหา ซึ่งการแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนตามแนวทางประชารัฐ จึงต้องเริ่มจากการพัฒนารากฐานจากคนในพื้นที่ให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และเมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้จะส่งผลให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ มีความมั่นคงอย่างยั่งยืนได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

๑. ด้านการบริหาร

๑.๑ ควรมีคณะกรรมการอำนวยการในระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ในการขับเคลื่อนงานในแต่ละยุทธศาสตร์

๑.๒ ควรมีการผลักดันนโยบายในการสนับสนุนด้านอัตรากำลังและทรัพยากร ที่จำเป็น ให้สอดคล้องกับนโยบายการกำหนดให้อำเภออมก๋อยเป็นพื้นที่พิเศษ

๑.๓ ควรมีการปรับปรุงกฎหมาย/พระราชบัญญัติ หรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับป่าไม้ และการให้บริการเมทาโดนของคณะกรรมการอาหารและยา

๒. ด้านการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ มีเวลาค่อนข้างจำกัด ข้อมูลบางประเด็นยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร การศึกษาในครั้งต่อไปควรมีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นข้อเท็จจริงได้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาตามแนวประชารัฐที่มีรายละเอียดชัดเจนมากขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

ณดา จันท์สมและคณะ. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๑ เมษายน ๒๕๕๑.

ปกรณ ปรียากร. การวางแผนกลยุทธ์ : แนวคิดและแนวทางเชิงประยุกต์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๕๑.

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ. ปยุตโต). การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ ๖, กรุงเทพฯ : สหธรรมิก, ๒๕๕๐.

พสุ เดชะรินทร์. การวางแผนและการกำหนดยุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พันธุ์นภา กิตติรัตน์ไพบูลย์. หลักสูตรการดูแลผู้มีปัญหาสารเสพติดกลุ่มแอมเฟตามีน สำหรับอาสาสมัครสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ ๑, เชียงใหม่ : วนิดาการพิมพ์, ๒๕๕๕.

มานิช หล่อตระกูล. จิตเวชศาสตร์รามาธิบดี. พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตเวชศาสตร์คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๕.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๕๔.

วิเชียร ดีเป็นธรรม. คู่มือการดูแลผู้มีปัญหาสุขภาพจิตและจิตเวชสำหรับแพทย์ (ปรับปรุง ๒๕๔๔). กรุงเทพฯ : บริษัทเรดิเอชั่น จำกัด, ๒๕๔๔.

สมภพ เรื่องตระกูล. ตำราจิตเวชศาสตร์พื้นฐานและโรคทางจิตเวช. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๕๓.

อภิรักษ์ อร่ามรัตน์ และคณะ. ผลการทบทวนเรื่องด่วนสถานการณ์ฝิ่นในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๕. เชียงใหม่ : ศูนย์วิชาการสารเสพติดภาคเหนือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕.

อัญมณี บูรณกานนท์ และคณะ. มาตรฐานการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ด้านยาเสพติด. นนทบุรี : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, ๒๕๕๓.

- อัษฎาพร ไกรพานนท์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๖.
- เสรี พงศ์พิศ. เครือข่าย : ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, ๒๕๔๘.

วารสาร หนังสือพิมพ์

- ธนวัฒน์ พิมลจินดา. “บทเรียนจากความล้มเหลวในการจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในเขตอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี”, วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม. ปีที่ ๙ (ฉบับที่ ๒), ๒๕๕๖. หน้า ๒๒.
- ธัญธิดา พิมพ์พวงและคณะ. “ภูมิคุ้มกันยาเสพติดและสารเสพติดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี”, วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปีที่ ๒๗ (ฉบับที่ ๑), มกราคม – เมษายน ๒๕๕๙. หน้า ๑๓๘.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. “การจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”, วารสารพัฒนาชุมชน. ปีที่ ๒๕๔๕ (ฉบับที่ ๔), เมษายน ๒๕๔๙. หน้า ๘.
- สันทภวิชัย มากช่วย. “ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. ปีที่ ๕ (ฉบับที่ ๒), ประจำเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๕๘. หน้า ๑๗๖.
- สาธนี เปรมปรีดี. “สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษาที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดชัยภูมิ ปี ๒๕๕๕”, วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ฉบับพิเศษ, ๒๕๕๗. หน้า ๕๖๓.
- เสมอ แสงสนธิ์ และคณะ. “ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนโดยชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร”. สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์(สทมส.). ปีที่ ๒๒ (ฉบับที่ ๑), มกราคม – เมษายน ๒๕๕๙. หน้า ๑๐๗.
- อรพินท์ สพอิชคชัย. “รายงานที่ตีอาร์ไอสังคมเสถียรภาพและกลไกประชารัฐที่ดี”, ที่ตีอาร์ไอ. ฉบับที่ ๒๐ เดือนมกราคม ๒๕๔๑. หน้า ๗.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

- นคร สำเภาทิพย์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่อำเภอหนองบัว จังหวัดเลย”. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒.
- ปรกรณ์เทพ พจี. “ปัจจัยที่มีผลต่อโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาหมู่บ้านเมือง อำเภอเมืองบาง จังหวัดหนองคาย”. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์ มหาบัณฑิต, สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘.
- พจนา นุ่มหันทน์ และคณะ. “การศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์ กรณีศึกษาผ้าทอกะเหรี่ยงภาคเหนือ”. รายงานวิจัยงบประมาณเงินแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๕, คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, ๒๕๕๕.
- มานพ คณะโต และคณะ. “การศึกษานโยบายองค์ความรู้ด้านการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในระดับจังหวัด”. เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๒.
- สุมาลี สันติพลวุฒิ. “แนวทางในการวางแผนระดับชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนกรณีศึกษาตำบลเขาสามยอต และตำบลขอนแก่น”. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตลพบุรี, ๒๕๔๗.
- สุรีย์ บุญญาอนุพงศ์ และคณะ. “รูปแบบและกระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น”. รายงานการวิจัย, กลุ่มท้องถิ่นและภูมิภาคศึกษา สถาบันวิจัยสังคม, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒.
- อมรทิพย์ แท้เที่ยงธรรม และคณะ. “สถานการณ์ด้านการผลิต การตลาด โอกาสทางการเกษตรและกลยุทธ์ทางการตลาดของสินค้าศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษาเครื่องจักสาน จังหวัดนครราชสีมาและอ่างทอง”. รายงานวิจัยงบประมาณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๔๖, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๔๖.
- เวธิกา เสวครบุรี. “แนวทางการฟื้นฟูและสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของชาวกะเหรี่ยงบ้านไร่ป่า ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี”. รายงานวิจัยงบประมาณสำนักงานวัฒนธรรมกาญจนบุรี, ๒๕๕๔.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กองพลทหารราบที่ ๗/ศูนย์อำนวยการแก้ไขความมั่นคงพื้นที่อำเภออมก๋อย. “สรุปผลการปฏิบัติงาน ศูนย์อำนวยการแก้ไขความมั่นคงพื้นที่อำเภออมก๋อย ห้วงตั้งแต่ ๑ ต.ค. ๒๕๕๘ - ๓๐ ก.ย. ๒๕๕๙”. ๒๕๕๙.

ทิวากร นุกิจ. “การกำหนดยุทธศาสตร์ : กรมทหารปืนใหญ่กองพลนาวิกโยธิน”. บทความทางทหาร. ๒๕๕๕. หน้า ๗๘.

นายกรัฐมนตรี, สำนัก. “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔”. ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๙. หน้า๒๑.

ฤตยรัฐ ปารมี. “โครงการขยายผลโครงการหลวง เพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนใน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่”. ๒๕๕๗. หน้า ๕.

ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ. “คำสั่งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติที่ ๘/๒๕๕๘ เรื่อง แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ปี ๒๕๕๙”. ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘.

ศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงพื้นที่ อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่. “รายงานสถิติการบันทึกจับกุม ยาเสพติด ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๕๙”. ๒๕๕๙.

ศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงพื้นที่ อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่. “เอกสารประกอบการประชุม คณะกรรมการอำนวยการศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงพื้นที่ อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ ประจำปี ๒๕๕๙”. ๒๕๕๙.

สถาบันวิจัยดาราศาสตร์. “จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยยาเสพติดทั้งหมดของสถาบันวิจัยดาราศาสตร์ จำแนกตามปีงบประมาณ ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙”. ๒๕๕๙.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. “แผนแม่บทการแก้ปัญหาฝิ่น ยาเสพติด และความมั่นคงพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ระยะ ๕ ปี พุทธศักราช ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔”. ๒๕๕๙.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. “แผนประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๐”. ๒๕๕๙.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). “เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อบูรณาการ แผนปฏิบัติการโครงการขยายผลโครงการหลวง เพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙”. ๒๕๕๙.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). “แผนบูรณาการปฏิบัติการโครงการขยายผลโครงการหลวง เพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙”. ๒๕๕๙.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค ๕. “รายงานสถานการณ์ยาเสพติดพื้นที่ภาคเหนือ ตอนบน ห้วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๙”. ๒๕๕๙.

อำเภออมก๋อย. “เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการพัฒนาสุขภาพอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐”. เอกสารประกอบการประชุม ๒๕๖๐.

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี, สำนัก. “หนังสือด่วนที่สุด ที่ นร.๐๕๐๖/ว ๔๐๓ เรื่อง แนวทางในการ ปฏิบัติงาน การติดตามและเร่งรัดการดำเนินการและการประเมินผลการปฏิบัติงาน ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลางส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติ”. ๔ ธันวาคม ๒๕๕๘.

โรงพยาบาลธัญญารักษ์เชียงใหม่. “รายงานแผนงานด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟู สมรรถภาพผู้เสพยาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อย ประจำปี ๒๕๕๙”. ๒๕๕๙.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

จักษ์วัชร ศิริวรรณ. “แนวคิด ความสำคัญ และกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/437659>, 2555.

นณริฎ พิศลยบุตร. “บทวิเคราะห์ นโยบายประชารัฐประชาชนจะได้อะไร : ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ(TDRI)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://tdri.or.th/tdri-Insight/nonarit20160107/>, 2559.

ประยุทธ์ จันทร์โอชา. “นโยบายการสานพลังประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานราก”. (ออนไลน์). เข้าถึง

ได้จาก : <https://www.youtube.com/watch?v=70jL7W7kcTI>, 2558.

พงษ์ศักดิ์ วัชรนุกุลเกียรติ และคณะ. “รายงานพิเศษ ข้าแหละจุดต่าง ประชาธิปไตย-ประชานิยม”.

(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

https://www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=1442936480, 2558.

พลเดช ปิ่นประทีป. “วิเคราะห์ความต่าง ประชาธิปไตย – ประชาธิปไตย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://www.komchadluek.net/news/politic/214765>, 2558.

ประยุทธ์ จันทร์โอชา . “คำปราศรัยนายกรัฐมนตรี เนื่องในวันต่อต้านยาเสพติด ๒๕๖๐”.

(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://www.onb.go.th/PublishingImages/Pages/againstdrugs2017/คำปราศรัย นายกรัฐมนตรี%20เนื่องในวันต่อต้านยาเสพติด.pdf>, 2560.

“ยาเสพติด ฟีน มอร์ฟีน และเฮโรอีน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.healthcarethai.com, 2560.

วชิรคุณ ทวีเทพ. “ชำแหละจุดต่าง ประชาธิปไตย-ประชานิยม”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=1442936480, 2558.

วิโรจน์ อาลี. “ชำแหละจุดต่าง ประชาธิปไตย-ประชานิยม”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=1442936480, 2558.

สนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์. “รัฐบาลกับยุทธศาสตร์สานพลังประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานราก”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.facebook.com/Sontirat.S/posts/757130357752958>, 2558.

สบพันธ์ ชิตานนท์. “การพัฒนาที่ยั่งยืน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.gotoknow.org/posts/244163>, 2549.

อนุสรณ์ ธรรมใจ. “รายงานพิเศษ ประชาธิปไตย ประชาชนนิยม และรัฐสวัสดิการ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/635795>, 2558.

“อำเภอมก๋อย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://th.wikipedia.org/wiki/อำเภอมก๋อย>, 2560.

ภาษาต่างประเทศ

Journals

Charles W. L. Hill & Gareth Jones. “Strategic Management Theory : An Integrated Approach Strategic Management Series”. November 26, 2009. Cengage Learning. 2009. p. 142.

Electronic Data Base

Brundtland Commission. “Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development”. (Online). Available : <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>. 1987. p. 61.

ภาคผนวก

ผนวก ก
ตารางรหัสผู้ให้การสัมภาษณ์

รหัสผู้ให้สัมภาษณ์	ตำแหน่ง	ลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย
ล๑	รองผู้อำนวยการ โรงพยาบาลธัญญารักษ์ เชียงใหม่	ภาครัฐ
ล๒	ผู้บังคับบัญชากองร้อยทหารพราน ๓๖๐๖	ภาครัฐ
ล๓	สมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ เขตอำเภออมก๋อย	ภาครัฐ
ล๔	รองผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ ๗ และรองผู้อำนวยการศูนย์อำนาจการแก้ไขปัญหามันคงพื้นที่อำเภออมก๋อย	ภาครัฐ
ล๕	รองเสนาธิการกองพลทหารราบที่ ๗ และรองเสนาธิการศูนย์อำนาจการแก้ไขปัญหามันคงพื้นที่อำเภออมก๋อย	ภาครัฐ
ล๖	ที่ปรึกษาโครงการพิเศษ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค ๕	ภาครัฐ
ล๗	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอมก๋อย	ภาครัฐ
ล๘	รองผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรอมก๋อย	ภาครัฐ
ล๙	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลอมก๋อย	ภาครัฐ
ล๑๐	หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยางเปียง	ภาครัฐ
ล๑๑	ผู้ช่วยสาธารณสุขอำเภออมก๋อย	ภาครัฐ
ล๑๒	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลยางเปียง	ภาครัฐ
ล๑๓	หัวหน้ากองสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ตื่น	ภาครัฐ
ล๑๔	กำนันตำบลยางเปียง	ภาคประชาชน
ล๑๕	รองหัวหน้าชุด ชุมนวลชนสัมพันธ์ที่ ๑	ภาครัฐ
ล๑๖	ผู้อำนวยการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภออมก๋อย	ภาครัฐ
ล๑๗	ปลัดอาวุโส อำเภออมก๋อย	ภาครัฐ
ล๑๘	กำนันตำบลม่อนจอง	ภาคประชาชน
ล๑๙	หัวหน้ากลุ่มงานเภสัชกรรมโรงพยาบาลอมก๋อย	ภาครัฐ
ล๒๐	เจ้าคณะอำเภออมก๋อย	ภาคประชาชน

ตารางรหัสผู้ให้การสัมภาษณ์ (ต่อ)

รหัสผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง	ลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย
ล๒๑	หัวหน้าผู้จัดการโครงการขยายผลโครงการหลวง สังกัดสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การ มหาชน)	ภาคเอกชน ประชาสังคม หรือมูลนิธิ
ล๒๒	เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯโครงการขยายผลโครงการ หลวง สังกัดสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	ภาคเอกชน ประชาสังคม หรือมูลนิธิ
ล๒๓	นักเดินทาง	ภาคเอกชน ประชาสังคม หรือมูลนิธิ
ล๒๔	เจ้าของกิจการออมก๋อยรีสอร์ท	ภาคเอกชน ประชาสังคม หรือมูลนิธิ
ล๒๕	ผู้ช่วยนักวิชาการองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ตื่น	ภาครัฐ
ล๒๖	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ตื่น	ภาครัฐ
ล๒๗	ผู้ใหญ่บ้าน	ภาคประชาชน
ล๒๘	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต๕	ภาครัฐ
ล๒๙	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอมก๋อย	ภาครัฐ
ล๓๐	เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์โครงการขยายผลโครงการ หลวง สังกัดสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	ภาคเอกชน ประชาสังคม หรือมูลนิธิ

ผนวก ข แบบสัมภาษณ์

งานวิจัยเรื่อง การแก้ปัญหายาเสพติดเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนตามแนวทางประชารัฐ

ประเด็นการสัมภาษณ์

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑. เพศอายุอาชีพ
๒. ประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหายาเสพติด
๓. บทบาทหน้าที่ในการแก้ปัญหายาเสพติดในพื้นที่

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับปัญหาเสพติดในพื้นที่

๑. ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังแต่เมื่อไหร่ อย่างไร/ องค์กรที่ปฏิบัติงานมีหน้าที่หลักทำอะไร
๒. ที่ผ่านมามีพื้นที่มีปัญหาอะไรบ้าง ปัญหาที่เกิดขึ้นมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติดอย่างไร
๓. ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด มุมมองในอีก ๕ ปี ข้างหน้า ท่านอยากให้เป็นอย่างไร
 - ๓.๑ ด้านการป้องกัน
 - ๓.๒ ด้านการบำบัดรักษา
 - ๓.๓ ด้านการปราบปราม
 - ๓.๔ ด้านการบริหารจัดการ
๔. จากปัญหาที่เกี่ยวข้อง (ตามข้อที่ ๒) มุมมองในอีก ๕ ปี ข้างหน้า ท่านอยากให้เป็นอย่างไร (เพื่อช่วยสนับสนุนในการแก้ปัญหาเสพติดในพื้นที่)
๕. การดำเนินการแก้ปัญหาเสพติดในส่วนของภาครัฐ / ภาคเอกชน/ ภาคประชาชนมีจุดแข็ง/ โอกาสพัฒนา อย่างไรบ้าง
๖. โดยสรุปแล้วภาพรวมการดำเนินการแก้ปัญหาเสพติดในพื้นที่ที่มีจุดแข็ง/ โอกาสพัฒนา อย่างไร
๗. การดำเนินการแก้ปัญหาเสพติดในส่วนของภาครัฐ / ภาคเอกชน/ ภาคประชาชนมีจุดอ่อน/ อุปสรรค อย่างไรบ้าง
๘. โดยสรุปแล้วภาพรวมการดำเนินการแก้ปัญหาเสพติดในพื้นที่ที่มีจุดอ่อน/ อุปสรรคอย่างไร
๙. จากการวิเคราะห์ภาพการดำเนินงานในการแก้ปัญหาเสพติดทราบจุดแข็ง จุดอ่อนแล้ว ท่านคิดว่าพื้นที่ควรมีกกลยุทธ์ในการดำเนินการอย่างไร
๑๐. สุดท้ายแล้วท่านคิดว่าปัจจัยอะไรที่จะทำให้การป้องกันปัญหาเสพติดในพื้นที่ประสบความสำเร็จอย่างมั่นคงและยั่งยืน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ พลตรีณัฐวุฒิ ชุณหะนันท์

วัน เดือน ปีเกิด ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๐๔

การศึกษา

มัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
ชั้นนายร้อย เหล่าทหารราบ รุ่นที่ ๗๖
ชั้นนายพัน เหล่าทหารราบ รุ่นที่ ๕๔
โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ ๗๓

ประวัติการทำงานโดยย่อ

หัวหน้าฝ่ายยุทธการกองพลทหารราบที่ ๔
ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๔ กรมทหารราบที่ ๑๗
ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๒ กรมทหารราบที่ ๑๗
ผู้บังคับการกรมทหารพรานที่ ๓๑
ผู้บังคับการกรมนักเรียนโรงเรียนเตรียมทหาร
ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๗ / ผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจ กรมทหารราบที่ ๗
ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ ๗ / ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคง
พื้นที่อำเภออมก๋อย

ตำแหน่ง ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ ๗

(ตท. ๒๑/จปร. ๓๒)

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง การแก้ปัญหาหาสาเหตุเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนตามแนวทางประชารัฐ

ผู้วิจัย พล.ต.ณัฐวุฒิ ชุณหะวัณนท์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 59

7

แนวทางการพัฒนาประเทศที่ของรัฐบาล ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (พ.ศ.2559 - 2563)

"มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน"

พื้นที่หนึ่งที

60,737

ผู้ปลูก นายทุน ผู้รับจ้างแรงงาน ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดจำนวนมาก

4,500

ฝืนเท่านั้น ปัญหาการใช้สารเสพติดชนิดอื่นก็มีร่วมด้วยเช่นกัน

2559

163

1()

12,101

45.37

2()

5,777.47

5()

38

สถานการณ์ปัญหาเสพติดรุนแรงเป็นลำดับแรก และจะขยายผลให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 81,905

2560

ดำเนินการแก้ไขปัญหามึพื้นที่

ถูกต้อง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางประชารัฐในการแก้ปัญหามเสพติดเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนในพื้นที่อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางที่ต้องใช้ความร่วมมือร่วมใจของ

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอมก๋อย
2. SWOT Analysis ในพื้นที่อำเภอมก๋อย
- 3.

หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่

4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้การแก้ปัญหามเสพติดในพื้นที่อำเภอมก๋อยประสบ

แก้ปัญหามเสพติดเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนในพื้นที่อำเภอมก๋อยจังหวัดเชียงใหม่

:

3

(Qualitative Method)

2

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิจัยภาคสนามการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มบุคคลสำคัญ และตัวแทนผู้เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่

1.

อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด

1	4,500
<p>ยากจน มีการปลูกฝิ่นเพื่อจำหน่ายเนื่องจากฝิ่นมีราคาสูงกว่าผลผลิตทางการเกษตร มีปัญหาด้าน สามารถเข้าถึงการบำบัดรักษาได้ต่อเนื่องทำให้มีการเสพยาสูง มีนายทุนใช้ฝิ่นเป็นค่าจ้างแรงงาน การตัดฝิ่นเรื้อรังมีการ</p>	

ทุกพื้นที่ เนื่องจากการคมนาคมลำบาก บุคลากรที่

2.

SWOT Analysis ในพื้นที่อำเภออมก๋อย

(Strengths: S)

2.1.

เป็นพื้นที่พิเศษ

และเป็นพื้นที่ที่มีการส่งเสริมอาชีพจากโครงการขยายผลโครงการหลวง

2.2.

(Weakness: W)

พื้นที่

2.3.

(Opportunities : O)

เอกชนภายใน ภายนอก พื้นที่ และเป็นพื้นที่ที่มีการใช้กลยุทธ์การศึกษามีการขยายบริการสาธารณสุข

มากยิ่งขึ้น

2.4.

(Threats : T)

3.

SWOT

6

1

2

อย่างต่อเนื่องครอบคลุมทุกพื้นที่

3

4

“ ”

5

6

ปัจจัยที่ทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อยประสบความสำเร็จอย่าง

ที่มั่นคง การคมนาคมที่สะดวก และการเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำและคนในชุมชน

แก้ปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภออมก๋อยเกิดความต่อเนื่อง

1.

1.1.

1.2.

1.3. /

2.

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้มีเวลาค่อนข้างจำกัดข้อมูลบางประเด็นยังไม่ครอบคลุม
เท่าที่ควรการศึกษาในครั้งต่อไปควรมีการวิจัยแบบผสมผสาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนให้เห็น

ชัดเจนมากยิ่งขึ้น